

muusika

Nr 7
juuli 2006
hind 29.-

Eesti plaaditootjate mured ja rõõmud

Vene teisitimõtteleja Aleksei Ljubimov

METSATÖLL

KURESSAARE OOPERIPÄEVAD 2006

Kuressaare Piiskopilinnuse hoovis 27. - 30. juuli

- Neljapäev, 27. juuli kell 21.00

GALAKONTSERT

Solistid:

Vladimiras Prudnikovas, Ieva Prudnikovaite, Jurgita Adamonyte, Arunas Dingelis.

- Reede, 28. juuli kell 21.00

TRUBADUUR

G.Verdi Odessa Riiklik Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater.

- Laupäev, 29. juuli kell 21.00

MADAMA BUTTERFLY

G. Puccini Odessa Riiklik Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater.

- Pühapäev, 30. juuli **EESTI PÄEV**

kell 17.00 Karl August Hermann/Raimo Kangro "Uku ja Vanemuine ehk eesti rahvas ja jumalad". Kontsertettekanne. Pärnu Linnaorkester. Dirigent Risto Jost.

kell 21.00 **Galakontsert.**

Solistid: Annaliisa Pillak, Triin Maran, Kersti Ala-Murr, Siiri Tammeleht, Mati Turi, Taavi Tampuu. Pärnu Linnaorkester. Dirigent Jüri Alpernten.

Runo – ooper „Lemminkäinen. Mäng Kalevala teemal”.

Eesti Pärimusteater Loomine.

FESTIVALI KULTUURIPROGRAMM

Neljapäev, 27. juuli **LEEDU PÄEV**

kell 17.00 Leedu Riiklik Laulu- ja Tantsuansambel LIETUVA

Laupäev, 29. juuli **UKRAINA PÄEV**

kell 17.00 vokaalgrupp Vidlunnja, folklooriansambel Zurba, ansambel Svjata Vatra-Püha Tuli, folklooriansambel Dzerelo

Piletite müük ja info: +372 453 3881 +372 5311 9268 www.operadays.ee info@operadays.ee

KAVA

SOOLO

2 Lauri Sommer. Kui on hundisyda sees...
Intervjuu Lauri Õunapuuga ansamblist Metsatöll

AARIA

10 Tarmo Noormaa

BAGATELLID

11 Mailis Põld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

13 Hele-Mai Poobus. Kirglik kurbmäng Estonias.

"Talupoja au" ja "Pajatsid" Rahvusooperis

14 Mirjam Tally. Resonabilise kõlalaboratoorium
Kumus

15 Nele-Eva Steinfeld. Kammerlaul gurmaani-
nidele

16 Maria Mölder. Ooperigurmaanid serverivad
Botticelli kõrvale porgandeid. René Eespere
ooperist "Gurmaanid-2"

17 Silvi Baradinskas. Tagasipilk Vi Pärnu rahvus-
vahelisele koorifestivalile

18 Kristel Kossar. Kihnu, *encore!*

KONTRAPUNKT

20 Mirjam Tally. Eesti klassikaline muusika heli-
plaadil

LIBER

25 Joosep Sang. Tõnis Mägi iseendast.
Raamatust "Müümata naer"

RUBATO

26 Marju Riisikamp. Aleksei Ljubimov – liikuva
vaimuga muusik

MODULATSIOON

28 Jaanika Kressa. Wagner Riias

JUBILATE

30 Alo Põldmäe. Üleookeani Laulutaadil oli
juubel. Roman Toi 90

BAGATELLID

31 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

37 Valik juuli ja augusti muusikasündmusi

Intro 7/2006

lidne või moodne, uus või taastulev, eel- või post-, süva- või kerge, koguni hea või halb – neil sõnadel pole muusikast kõneldes mingit absoluutväärtust. Pigem on need kui piiripostid, mis osutavad kõneleja enda mõtteilma hakitusele.

Õigupoolest pole selles tõdemuses ju midagi uut, kuid hea lugeja, kes juulikuu Muusika ühe hingetõmbega kaanest kaaneni läbi loeb, võib kerges-
ti leida end mõttelt, et muusika piiratus või piiritus seisneb eelkõige musit-
seerija ja kuulaja omavahelises kokkuleppes. Siiski tuleb neid nähtamatuid
tõkkeid vahel ületada ka kõige avatuma vaimuga muusikutel. Nii tõdeb oma
intervjuus pianist ja klavessinist Aleksei Ljubimov, kelle repertuaar hõlmab
klaviirimuusikat selle algusaegadest kuni uudisteosteni, et kahjuks pea-
vad paljud konservatooriumi professorid ikka veel nn vanamuusikat, klas-
sikalise-romantilist ja nüüdismuusikat täiest eraldiseisvateks valdkondadeks.
"Minu jaoks on see absoluutselt ühtne tervik," ütleb mees, kes asutas oma
vaadete kinnituseks Moskva konservatooriumi juurde ajaloolise ja nüüdis-
muusika interpretatsiooni osakonna.

Piiride tarbetuse üle võib mõtiskleda ka Muusika teisi lehekülgi lugedes.
Kas või esitades iseendale selliseid rumalaid küsimusi nagu: kas Tõnis Mägi
on süva- või kergemuusik? Kas Metsatöll on lihtsalt üks rockbänd?

Kristina Kõrver

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon (0) 6675 788
Kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus 21 krooni number
3 numbrit 69 krooni
6 numbrit 138 krooni
Aastatellimus 245 krooni
**Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse
soodushind 192 krooni.** Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

METSATÖLL
FOTO ANDRES TOOM

SOOLO

KUI ON HUNDI

Intervjuu Lauri Öunapuuga ansamblist Metsatöll

LAURI SOMMER

poet, muusik

Pean tunnistama, et eilse kontserdi myrin pani pea huugama. Juuksed on kyll pikad, aga, pagan kyll, hevimeest minust enam ei saa. Et rasket rocki õieti kaifida, peaksin minema ajas umbes kaheksateist aastat tagasi, kui ise ses maailmas sai elatud – kaheksakymnendate teise poolde, neetide, näpuviskamise ja põhjakeeratud helivõimsuse ikka, kus hevi tuli ja tappis. Aga pole hullu – mitmekesistunud on ka stiil ise. Mõned tänased myrakad oskavad end lobedalt kõrvalt näha. Teen ukse lahti ja selle taga seisab, muhe nägu peas ja torupill kaenlas, üks sell – Lauri “Varulven” Öunapuu meie folkmetal’i esiansamblist Metsatöll. Nende plaadiga “Hiiekoda”(2004) on meie hevisse ilmunud selles stiilis harva esinev omanäolisus või eksootilisus. Et nad Maailmakyla festivalil koos Rahvusmeeskooriga Tormise “Raua needmist” esitasid, pole juhus. Varasemad suurused Shower ja Aggressor ja praegused tippkollektiivid Human Ground ja Manatark olid/on kyll tehniliselt heal tasemel ja rokivad täiega, aga ikkagi lääne taktikepi järgi. Kohalikke seoseid ja kiiksu on harva. Kadunukesel Gunnar Grapsil, B.D.Ö-l ja veel mõnel...

SYDA SEES...

Kuidas Metsatölli 1999. aastal algas, kas rohkem yhisest lõbusate õllepidude käigus toimunud jauramistest, millele pärast lisanud minevikuigatsus, või olid need kaks juuba algusest peale yhes?

Kuna elasime kõik Pääskylas yhes kandis, siis käisime koos, tegime pidusid ja mängisime igasuguseid veidraid pille, mis mul kodus olid, torupillid ja muud. Ostsime näiteks neli pätsi leiba, puntra kyyslauku ja hästi palju õlut, istusime maha ja tegime muinasjutuõhtuid. Need läksid tihtipeale yle selliseks improvisatoorseks muusikategemiseks, et yks mees luges muinasjuttu ja teised mängisid sinna pilli juurde. Pärast said raamatust muinasjutud otsa, siis hakkasime ise midagi tegema, see läks lauluks ja niimoodi hommikuni välja. Et lihtsalt võtad pilli kätte ja hakkad otsast mängima. "Hiiekoja" esimesed lood syndisidki selliste pidude käigus. Markus (*bändi laulja, kitarrist ja teine põhiline lookirjutaja – L. S.*) ja teised tegid samal ajal Metsatölli ja yks hetk tulid minu juurde oma plaatidega, aitasin neid veel pakki. Mängisid mingisuguseid oma lugusid ka. Yritasin kaasa mängida ja siis tunduski, et see ehk oligi puudu.

(Akna tagant kostab redeli kobinat. Lipp langetatakse. Emadepäev on ametlikult läbi.)

Vaata, kuidas bluusimees läheb võtab lipu maha!

(Kiikame välja. Siis näitan Laurile Põhja-Mississippi pimedat peiari Sid Hemphilli pilti Alan Lomaxi raamatust "Land Where the Blues Began", kes meie majahoidja Sergeiga tõepoolest sarnaneb).

Ohoo... mul olid mingid deltabluuside kassetid, väiksena väga fännasin neid. Nende järgi hakkasime poistega ka esimesi kitarrilugusid tegema.

Huvitav seos, sest deltabluusist valged rock 'n' rolli alged laenasidki. Aga kust see muinsuseigatsus noortesse metallistidesse tuli?

Noh, ma arvan, et see on kõikides omamoodi sees. Minul on see muinasvärk vanavana-isast ja vanavanaemast, sest elasin kõik suved ja vaheajad nende juures Valma lähedal Võrtsjärve ääres. Kui taat ja memm ära surid, siis jäi miskit puudu, mida hing hirmsasti taga igatses. Sealt kogu see rahvakultuuri asi minu jaoks alguse sai. Kui Markus oma lauludega alustas, siis ilmselt oli tal sihuke rahvusromantiline pisik juba kyljes.

Kes on teie muusikalised või vaimsed eelased? Etno sugemetega rockmuusika on meil ju mingi protsess. Juba Hõimul ja

Pantokraatoril oli ideid, mis teil on täna teise kuju saanud.

Ma arvan, et kõige suurem mõjutaja ja eelkäija on uus rahvuslik ärkamine ja enesealalhoiduinstinkt, mis nõukogude ajal toimus ja toimis, siis kui lapsed olime. Kui tulid filmid ja laulud, mis kõige tugevamalt mõjutasid. Võib-olla kõige otsesemalt just filmid.

Kas "Hundiseaduste aegu"?

"Hundiseaduste aegu", "Laanetaguse suvi" ja Marani filmid, mida ka palju näidati - need pildid mõjutasid ikka päris kõvasti. Väga tugevad mõjutajad olid ka helitaustad seal taga - Pedajas, Sarve-poisid ja Anne Maasik. Aga kes enne sellist rolli täitnud, võib-olla tõesti Hõim ja Pantokraator, kusjuures Pantokraator on tõsiselt hea.

Aga metal'i pool? Ehk on Metsatölli saundi põhi kuskil Manowari maailmas?

Jah, me oleme kõik *metal'*it kuulanud ja eks Manowari ja Bathory asi ole mõjutanud, aga otseselt eeskujusid sealt muidugi keegi ei võta. *Metal'*iga on yldse selline asi et... ma uuemaid bände nii väga ei tea ja nende eest ei kosta, aga kõikidel vanematel hevibändidel on väga tugev arhailisuse hõng juures. Kõik Diod ja Manowarid ja Blind Guardianid yritavad seda luua. *Metal'*is on sihuke vana aja nostalgia, ja metallistides ka...

Kas Metsatölli ideoloogiat saab kuidagi kokku võtta ja mis suhe sel tänapäevaga on?

Yritaks inimestele pakkuda seda, mille järele ise igatsed - kõik need vana aja pillide hääled ja natukene murdes või arhaismidena tekstitid, et viia inimest äratundmise või mõtlemisseni, hoida seda kaduvat kultuuri. Need vana aja asjad ja kultuur ei hääbu yhtlases tempos, vaid aina kiiremini, sest yha vähem on neid, kes mäletavad ja ei saa teisiti, kui peavad teistele edasi rääkima, mis oli. Et inimestele seda äratundmist tuua. Mul on tunne, et mingil moel oleme selles missioonis ka õnnestunud.

Mis usku tõllud on?

Meie ansambli pole kindlat religioosset vaded, igayks hoiab need asjad eestlaslikult kiivalt endas. Inimene on loomult religioosne tegelane, ta ei saa teistmoodi, kui peab uskuma. Ja kui tal pole konkreetset jumalat või vaimu olemas, keda ta kummardab või kellele ta tänulik on, et ta siin ilmas eksisteerib, siis ta mõtleb selle varem või hiljem välja ja võib-olla mõtleb mitu korda välja.

Jah, see muutub elu käigus nagunii. Aga pal-

ju need muistsed pajatused ja rahvalaulud metal'i põhjaga muusikutesse ja kuulajatesse aastate jooksul on mõjunud?

Noh, ma tean, et selles meestelaulu toas, mis meil teispäeviti Vanalinna Muusikamajas toimub, hakkas aeg-ajalt igasuguseid metalliste käima. Ega nad seal palju ei käinud, aga mõni on jäänud. Vist tänu seosele Metsatölluga on tekkinud huvi - eelkõige laulu kaudu. See pole tekkinud basstrummi mydinatest ja karmidest elektrikitarridest, aga see on selle kaudu läinud. Kui sa ehedat asja kohe kätte ei saa, siis pead selleni mingi vaheastme kaudu jõudma.

Sa pead kasvama selleni, ei mahuta kohe...

Selles mõttes on huvitav vaadata, kuidas mingisugune Tõllu asi on läinud liikvele, et inimesed õmblevad endale linased särvid ja käivad nendega ringi.

Aga kui sisemine see on?

Vaat ei oska täpselt öelda, kui neid ei tunne. Aga tean mõnd, kes ei kannu neid särke ja laula laule sellepärast, et Metsatölli seda teeb, vaid sellepärast, et neil on tekkinud vajadus. Iga inimene, kui ta kuulab ja vaatab, mõtestab seda asja ikka läbi iseenda. Mõni aeg tagasi lugesin foorumist, kuidas Metsatölli on kõige satanistlikum ansambel Eestis ja ässitab inimesi kristlaste mõrvamisele ja nii edasi.

Metsatölli ja maagia - mitmed teie lood on loitsud, sajatused ja ussisõnad ja kontserdid kuulates virvendab midagi õhus.

Loitsudega on pahasti. Ei tahaks neid esitada, sest tegelikult pole loits mõeldud esitamiseks suvalisel ajal suvalises kohas. Aga ma arvan, et loitsu kandev idee pole mitte ainult sõnades, vaid inimeses endas ja selles mõttes, mida ta kiirgab. See on mingisugune teine asi. Kui me esitame ussiloiitsu, siis ta pole usside eemale ajamiseks.

Mida te oma maagilise tegevusega esile manate?

See, mida mina ussiloiitsuga loitsin, on mingisugune tunne, mis tuleb kuskilt siit kõhu või selgroo vahepealt ja läheb yles. Ma ei oska seda kuidagi sõnastada. "Sajatuse" on teine loitsu moodi asi. Ma hakkasin sõnu kirjutama sinna ja pärast Markus ja Raivo (*Metsatölli bassist – L. S.*) kirjutasiid lõpuni. Ma ei saanud edasi kirjutada, sest tunne läks sees nii pahaks.

Nende asjadega ei mängitagi.

Aga see on tegelikult kurja eemale ajamise loits. Ja võib veel mainida, et "Metsaviha 2"

refraanis ei ole mitte "tapa!", mis kutsuks kõiki tapma, vaid "tappa" – see on see, mida hunt mõtleb ja teeb, mitte käskiv kõneviis.

Teie nimi ja paljud laulud seostuvad selle loomaga. Räägi nyyd lahti, mida hallivati-mees bändile ja konkreetset sinule tähendab.

Paljud inimesed leiavad endale mingi hingelooma. On läinud nii, et väiksest peale imetlen hunte ja ka Markusele on see hundiasi hästi sisse läinud. Yhelt poolt on see kindlasti "Laanetaguse suvi", mis on oma töö teinud, aga oma lapsepõlvest mäletan sihukest lugu, mida tavaliselt keegi ei usu. See oli seal Valma lähedal. Järve ääres oli paks roostik ja seal oli nii, et kui jää läheb ära, tungib maa, siis ta lykkab pilliroo sellistesse vallidesse, mida mööda saab käia. Ma läksin mööda yhte salateed oma asju toimetama ja seal oli üks koht, kus vall viis maa peale tagasi. Seal kasvas natuke rohtu ja see oli mul salapaik. Läksin sinna ja ehmatasin ära, sest mõni meeter minust eespool seisis valge hunt, sa-ba jalge vahel, passis mulle otsa ja ei liigutanud. Ma ei julgenud ka midagi teha, siis vaatasin talle otsa. Tykk aega seisime niimoodi. Lõpuks ta vedas ninaga natuke õhku, pööras ymber ja läks minema. Siis tuln igavese kiiruga tagasi. Memm rääkis, et juba nende lapsepõlves oli see valge hunt seal ringi liikunud. Ja ma mõtlesin, et see on libahunt.

Kui asjad nii sygavalt tulevad, siis annab see hoopis teise pinna ka kõigele edasisele. Aga mida see hulk laulutekste hundist praegu symboliseerib?

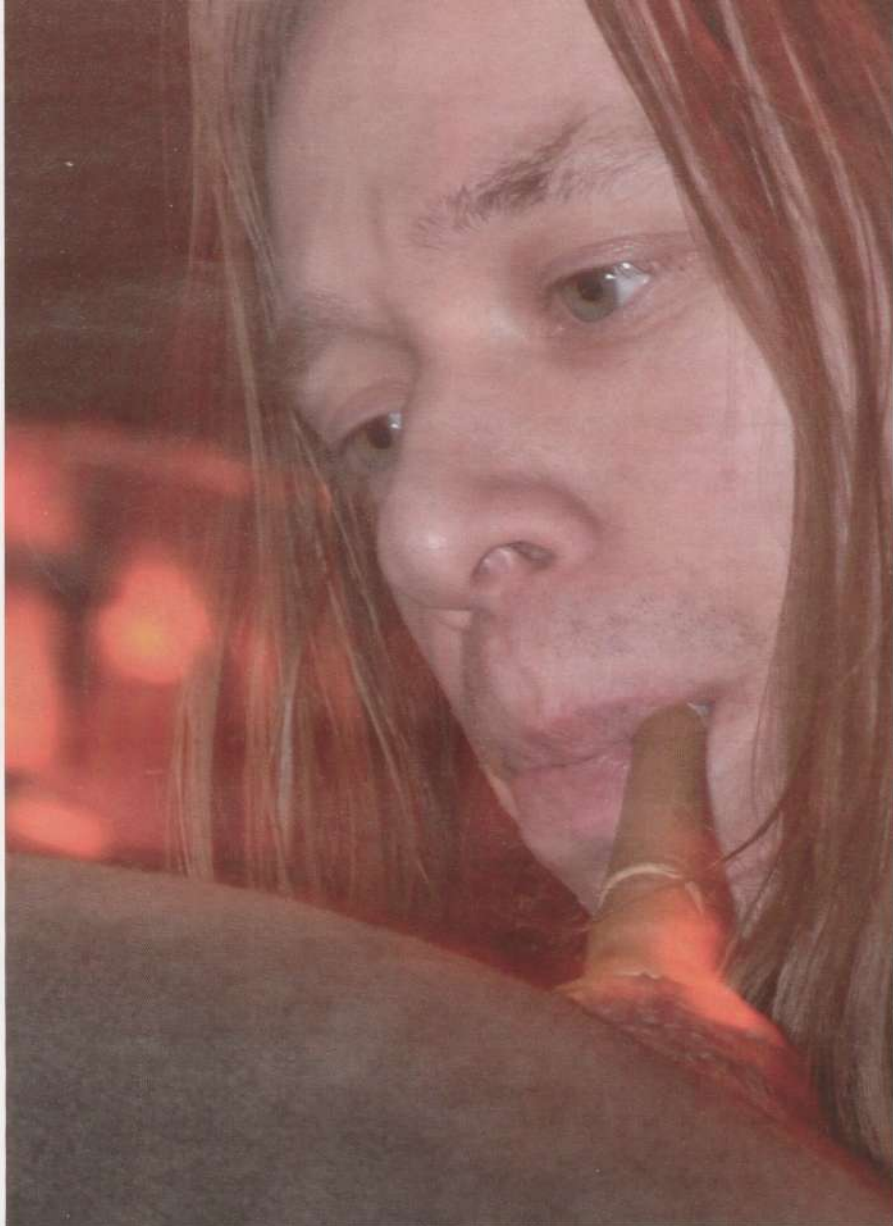
Hunt on nendes tekstides võib-olla inimese võrdkuju, milline inimene võiks olla, aga milline ta praegu ei ole. See on võib-olla natuke romantiline lähenemine. Hunded, kes elavad ka perekondades ja karjades, on nagu inimlikumad kui inimesed.

Julguse teema on seal tekstides ka.

Julgus on hundile juurde poogitud asi. Alfa-hunt peab julge olema, aga teised ei pea ja ega nad olegi, pigem ikka pelgavad.

"Hiiekoja" tekstides on ka muret Maavalla tänase saatuse pärast. Mis on tõlludele tänases Eesti yhiskonnas enim vastukarva?

Vähegi mõtleb inimene loomulikult muretseb maailma ja tema saatuse pärast. Toimub ju asju, mida võib nimetada puhtaks lolluseks. Näiteks igasuguste kaitsealade hävitamist ja kauplemist, et saaks kaitseala võõndi ära muuta ja sinna midagi ehitada, kas või uue elamurajooni. Kui mõtlete, et inimene, kes seda asja ajab, on näiteks neljakymne viie

Lauri Öunapuu, folgitaustaga metal'imees.

aastane ja kui meeste keskmine eluiga Eestis on kuuskymmend aastat, siis mis ta hinneges võib toimuda? Kas ta yldse mõtleb, mida teeb? Tuhandeid aastaid on miski kestnud ja siis tuleb keegi ja hävitab selle viieteistkümneda aasta hästi elamise pärast. Loomulikult paneb see ahastama ja selle vastu Metsatöll võitlebki. See on loomade hävitamise ja huntide asi ka. Näiteks üks soomlane ytles, et nii palju, kui tema teab, pole Lõuna-Soome yhtegi hunti alles jäänud. Igayks võtab oma mätta otsast seda, jahimees tahab lõbu ja talumees, et lam-bad jääksid järele, ja meres elav hunt, hyljes, teda ka ju hävitatakse siin. Kihnu lähedal jää peal leiti trobikond surnud hylgeid. Keegi oli nad lihtsalt maha nottinud, sest arvati, et hylged söövad kõik kala ära – et see, mis sinu

materiaalset seisu võib hävitada, tuleb kohe maha lyya. Vanasti said inimesed, surnud ja loomad kõik omavahel läbi ja elatud. Hundile pandi ju lambatallgi metsa äärde, et siis, kui võtab ära, jääb pärast kari järele. Tänapäeval keegi sellist asja ei tee. Avaliku arvamuse kujundajad ei oska looduse ja loomadega koos elada. On võõraks jäänud. Ja surnutega samamoodi. Kui inimesele midagi tundub võõras ja teistsugune, siis ta tahab seda tavaliselt hävitada. Nii palju hullu asju toimub maailmas. Aga samas toimub ka ägedaid asju ja ka sellest laulab Metsatöll. Et ikka pea pysti ja nii palju, kui on sinu võimuses, teed ära, ja kui asi sinu võimusest välja läheb, siis võib ju ka vahest niisama lõbus olla.

**Populaarsus tõstab vist ka tuju. Kas jõuate nõudmisi rahuldada ja kas laulude ehe-
dus tiheda tuuritamise tõttu ei kannata?
Mainisid kord, et olete hulga pakkumisi ära
öelnud.**

Alates aasta algusest oleme ära ytnud viis-
kümme kaheksa kontserti. (Naerab.) Kui
pead yhtesid laule nii palju järjest laulma ja
mängima, siis hakkad seda tegema poolauto-
maatselt. Seda ei tahaks.

**Mis projekte teie liikmetel veel teoksil on?
Sina oled folgikooslustes Sinimaniseele ja
Tsödsöpüjaleelo. Markus sattus A-Ryhmagi
koostööd tegema.**

A-Ryhma räppar Kaarel Kose tegi, jah,
mingi Metsatõllu moodi loo, umbes et
"Lahinguväljal näeme, raisk!", selle mõttega,
et Markus tuleks ja laulaks seda. Trummar
Marko Atso mängib praegu põhiliselt Loitsus
ja Human Groundis, pluss veel hulk ansamb-
leid, kus ta on "poole jalaga" Vahepeal käib
ka Sergei Abolõmoviga esinemas. Häid trum-
mareid on vähe ja siis ta on sajas kohas. Raivo
on teinud kärpeid, enne ta oli ka paljudes
ansamblites, aga praegu vist ainult Human
Groundis. Isiklikku elu hakkab lihtsalt sega-
ma, kui on liiga palju projekte. Markus ja mi-
na muudes levimuusikaansamblites ei olegi.
Iga poole on kyll kutsutud ja tahetud, aga
rahvamuusika on loomulik elamise viis ja ma
ei taha, et selle jaoks liiga vähe aega jääks. See
ehk ongi põhiasi, mis sunnib sind olema see,
kes sa oled, ja sa ei saa teistmoodi, kui teha
seda, mida sa teed. Endale tundub, et hevi su-
landub rahvamuusikaga paremini kui min-
gi muu stiil.

(Sellele väitele järgneb pikem antitees...)

**Mind on Metsatõllu võimsa ja ideoloogilise
muusika ja maailma folkmetali juures yldse
jäänud kummitama üks vastuolu. Pannakse
kokku uus ja vana ja tihti toimub see yhe
poole arvelt. Tuleb välja kas folkikuljustega
metal või metallipiiskadega folk. Linlasest
metallisti ja muistse maamehe või kaluri il-
mavaadete liitmisega on sama. Maneristliku
ja germaaniliku meeleoluga eepilise metal'i
ja ysna paatosevaba, pigem ugrilikult pik-
kaldase rahvamuusika tuletiste yhendamise
on vahel ka yksjagu imelik. Vabandust,
nõuan vist liiga palju, aga sellest, mida metal
muistsest elust avada suudab, on mulle vä-
he. Metsatõllul oleks nagu mytoloogilisem
ja sõjakam poolus. Osa seda metsi, hunte,
vägilasi ja merd puudutavat pseudomytolo-
ogiat on ju päris kodune. Aga kas maausklik
väikerahvas võis minevikus olla nii sõjakas
ja verejanuline? Kas need loosunglikud teks-
tid ("Lahinguväljal näeme, raisk!") pole hevi-
ideoloogia stampide pikendus sinna, kus sel**

Trummar Atso soolohetk.
FOTOD ANDRES TOOM

**on vähevõitu alust? Kuulaja saab neist heal
juhul kõva adrenaliiniannuse, aga loosungid
ei laiene eluks. Ma ei arva nagu Oskar Loorits,
et eestlane oli täiesti ambient tegelane, aga
Tõllu raevukas patriotism oleks nagu teistpidi
kiivas. Tihti oli jõudude vahetõde selline, et
eestlane lihtsalt pidi kannatlik olema. Mõned
regilauludki on justkui soomeugri yrgbluus.
Vaen ja viha pääsivad välja pigem kõrtsis ja ta-
sumismõtted avaldusid rohkem lauludes kui
laialdasemas võitluses. Osa vaeva leevenes
kindlasti salaja peetud riitustes. Muistsetel
eestlastel olid väärikad vanemad, nad olid
metsalähedased, aga ega me lõpuni tea, mi-
da nad tõepoolest mõtlesid. Ja kuna pikk aeg
on vahel ja mitmeid kultuure siin valitsenud,
siis lipsab fantaasiamängudesse neil teema-
del sisse ka midagi mujalt. Näiteks Markuse
tekstide mõõga ja terase kultus ja raevukas
lahinguvalmidus mõjub pigem teutooniliku
pateetikana. Muidugi laulab ta sellest parima
metalse ilukõne vaimus ja ilmselt mitte surm-
tõsiselt. See on omamytoloogia ja painete
väljajelamine, igayhe algupärane õigus. Aga
mis selle agressiooni ja fundamentalismiga
laiemalt peale hakata? Kuidas sina sellesse
aegade ja meelsuste yhendamisse suhtud?
Loomulikult on enda mõtted ka sinna pea-
le läinud. Meil on kõik ansamblis väga erine-
vad inimesed. Markuse stiil on loosungeid te-
ha ja sellise rahvusromantilise metal'i publiku
jaoks need loosungid töötavad. On ka teistu-**

gust publikut, eks igayks leia oma asja, mida
ta fännab. Kuna Metsatõll on suure lava bänd,
siis käib seal dikteerimine, et kuidas asi on.

**Formaadist tingitud paisutused ongi minu
arvates moonutavad. See rahva mälu ja laa-
netaguse suvi mattuvad seal myra alla, sest
metal on ysna põikpäine ja enesekyllane.**

Seda kyll, aga see on lavaansambli puhul pa-
ratamatu. Ma olen alati arvanud, et rahva-
muusika ja -kultuur ei ole lavakultuur. Lava
peal selle muusikaga käia pole kyll patt ega
paha, see on pigem hea, aga rahvalaulud –
kaluri-, metsamehe- ja kõrtsis mõuraja lau-
le ei ole lavalaulud. Need ei sobi sinna.
Sellepärast mulle ei meeldi ka rahvalaulu-
töötused. Väga vähesed, kes selle laulu tun-
de lava peal välja mängivad. Sellepärast ma
pole ka rahvamuusikat töödelda tahtnud.
Mingi asi ei lepi sellega enda sees.

**Metsatõllu liikmete käekirjade erinevused
on teie loomingus ilusti näha. Tuntavamate
folgiimpulssidega "Hiiekoja" peal on sinu ja
Markuse lookirjutamine ysna kontrastne ja
teie kolmas (ehk uuesti sisse mängitud esi-
mene) plaat "Terast, mis hangund me hinge"
on metalse läheteaga. Ma imetlen neid lugu-
sid, kus mytoloogiline ja raevukas alge kok-
ku sulavad, elektrilise ja akustilise maailma
koostöö sujumaks muutub, "Saaremaa
vägimeest", "Hundi syda sees", "Hiiekoda".
Kontsert rohkem myriseb, aga stuudio la-
seb kuulda ka rahvapille ja hääli – Markuse
hellelused, sosinad, sinu eestytlemine ning
mehine koorisaund. Noh, eestiliku hõngu-
ga elektrikidramängu pole veel leiutatud,
kuigi sellele tasuks ehk mõelda. Seleta seda
mustrite põimumist veidike lahti. Kuidas te
lood synnivad ja kui suur osa on nende tek-
kes improl?**

"Hiiekoja" plaadil tuli minu lugudest ainult
nimilugu nii, nagu ma seda tehes ette kuju-
tasin. Lood synnivad erinevalt. Eks me vaid-
leme ka.

**See on loomulik loov pinget eri maailmade
vahel...**

Osad mõtted kodus nii kitarri kui torupilli parti-
tid valmis ja lähed mängid kõigile nende osad
ette. Kõik on peas olemas, läheb seal kokku.
Mängid partiid teistele ette, aga kuna muusik
on erinev, siis ta aja jooksul mugandab seda
käiku enda jaoks. Viisid ja loo põhistruktuur
jäävad samaks, aga lugu läheb ikka teistsugu-
seks kyll. Kuid osa lugusid synnib ka improdes.
Viimasel ajal pole selleks aega olnud, sest proo-
ve on vähe. Laulutekste võiks minu puhul ka
improna võtta, ma kirjutan nad algusest lõpuni
valmis ja ei muuda seal midagi.

Kogu respekti juures teie keevitajate brigaadi hea tehnika vastu tundub mulle, et maailma metal'ipildis teevad Tõllu unikaalseks eelkõige folgilikud ornamendid, mille alt helgivad soliidised teraskonstruktioonid. Ja see, nagu ka hulk viiteid rahvalaulule ja mytoloogiale teie tekstides, lähtub sinust. Sa oled pärimuse maailmas sygavalt sees, üks kõvema kõriga uusi laulikuid, ke-da ma tean.

Ma natuke vaidlen vastu. Me kõik veame yhist vankrit. Markus teeb ka seda pseudo-mytooloogiat ja pseudofolkloori. Ta ei ole selles asjas nii palju sees, aga ta teeb seda omas võtmes ja mina omas.

Selge see. Kumbki polegi teisest parem. Sinu stiil on rohkem seotud eesti ajaloo ja folklooriga ja Markuse oma hevi ajaloo ja tema kujutlustega, yheda ausad mõlemad. Aga kust on sul see rahvamuusika pisik pärit?

See elamise ja mõtteviis on ikkagi vanavanematelt. Aga kõige vanema pilli, kasutatud torupilli ostsin Ants Taulilt. Seda ma siis kõpitsesin ja putitasin. Kuulasin teiste laule nii palju, kui neid plaatidelt kuulda oli, Liinatsurade kontsertidel ja mujal. Lood hakkasid peas keerlema ja laulsin omaette. Lõpuks juba julgesin avalikult esineda. Nii et pyydus on kogu aeg olemas olnud, aga kuhugi välja jõudis see siis, kui tekkisid tuttavad ja sõbrad. Varem, seitsme-kaheksa-aastaselt käisin klassikalist kitarri õppimas. Aga kuna õpetaja oli suhteliselt hirmus, lubas mind kõrvupi-di kardinakonksude kylge riputada, siis hakkasin lihtsalt tundidest poppi tegema. Lõpuks oli meil korteris tulekahju ja mu kitarr põles ära. Varases teismeeas yritasin isa vanu kitarre mängima õppida, panin oma häälestuse. Alguses oli kitarr enam-vähem a-mollis. Minuga on selline asi, et ei julge kellegi targema käest kysima minna, kuidas käib. Vaatan teiste pealt ja yritan järele teha. Laulmise osas – ma ei arva, et ma tohult laulda oskan. Laulud jäävad lihtsalt meelde. Mõnikord meenuvad lapsepõlvest vanaisa või vanaema laulud. Tuleb mingi rida või meloodiajupp, hakkab väntama ja lõpuks tuleb terve laul meelde.

Oled üks Arhailise Meestelaulu Seltsi looja-test. Mis on seltsil plaanis?

Tahaks AMSile mingit toetust kaubelda, et saaks yritusi teha ja kylalisi kutsuda. Seltsi idee pole olla mingi koor või rahvamuusikagrupp, kes käib esinemas "Balticatel" või mujal. Selts on ikkagi selle mõttega tehtud, et need, kes yle Eesti meestelauluga tegelevad, saaksid omavahel suhelda ja selle kohta infot. Yksinda on seda vankrit pagana raske vedada – oleks veel keegi, kes õla alla paneb.

Seltsi nime all võiks ykaskõik kes midagi teha.

Passiivsus ja yhetaolisus on pidurdavad jah, sest ideaal oleks, et paljud seltsist ja nendest, kes sinu juures laulma on hakanud, jõuaksid igayks väheke erinevate laulude ja laadide juurde. Või ongi paratamatu, et inimene, kellel on kõige suurem karisma, natuke suunab teisi, kes ei ole veel loovas faasis.

Niipalju kui ma olen Vanalinna Muusikamajas meestelaulmist teinud ja neid "lambi-poisse" näinud... Arvan, et lauljamehi tuleb seal kyll. Nad ei julge siis laulda, kui mina olen lähedal. Nagu mina ei julge laulda nende lauljate lähedal, kellelt olen oma laulud kuulnud – on tunne, nagu võtaksid nende leiva suust või laseksid nende seljal liugu, kuigi see arvamus on kindlasti vale. Aga ma olen kuulnud, kui nad nuka taga jorutavad, ja loodan, et nad laulavad neid laule edasi. Tartus rahvamuusikapäeval laulsime meestega üheksa tundi jutti. Ma vahepeal salaja lindistasin minidiskiga ja siis kuulasin, et oh – mingi huvitav laul, kes seda laulab, lõpuks sain aru, et ikkagi mina laulan. Aga ma ei teadnud, mis laul see oli. Siis mõtlesin, et selle peaks kirja panema.

See on seesama võime kohapeal teksti luua, millest on vanas meestelaulus suur puudus.

Ma arvan, et see on harjutamise asi. Regilaul on selle poolest hea, et seal on väga lihtne välja mõelda teksti, sest aega on terve kordamise rida, mille jooksul saab mõelda järgmisi sõnu, ja kui ei tule, siis on alati võimalus edasi lykata. Kui sõnad peas ei ole, aga tead, mismoodi lugu läheb, siis saab ikka ära lauldud.

Võib-olla see võime ongi sul sellest tingitud, et oled ise õppinud, keegi pole midagi näpuga näidanud ja see annabki vabaduse – ise ehitad kõik yles ja laiendad seda kogu aeg edasi.

Eks seal ole igasugused agad ja vaheastmed. On ka selliseid laule, mis on väga kindlad, nagu Kihnu laulud. Nad on kyll kordusega ja regilaulud, aga kylatädid on kõik algusest lõpuni kaasa laulnud. Seal ei saa ega tohigi midagi improda. Vaevalt et minul see kõige õigem tunne on regilaulu laulmisel. Kui hakkad seal vahepeal improma ja puterdama, siis kukub kogu see kaardimajake matsiti kokku.

Laulik peab olema valmis ka eksima. Eluaeg õpid, vanasti oli ju samamoodi.

Uuematele lauludele on lihtsam midagi juur-

de mõelda, sest nad on kirjakeeles. Aga kui sa selles murdes kodus ei ole, mida laulad, siis on raske sinna midagi lisada. Kuigi ma olen kuskilt lugenud, et keegi laulis, "kits kil-le karja" ja koguja kysis vanatädi käest, et mis on "kile karja" ja vanatädi ei osand seletada. Ytleks, et ta ema käest kuulis ja niimoodi on lauldud. Keel muutub, aga laulud jäävad. Ja kui mõni sõna ei tule meelde, siis panned ikkagi selle kirjakeelse sinna.

Tekst võib ka peas edasi areneda – teise korraga viskab lynka juba mingi vanema sõna... Murdeoskus on noorematel enamasti õhuke, panevad kirjakeelt ikka peoga sisse. Aga rahvalaulude esitamise loomulikuse ja spontaansuse suhtes on praegune aeg vist sallivam?

Ma arvan ka. Sarve Siim ja Igor Tõnurist on Leegajuse aegadest mõnikord rääkinud, et nemad ja Hellero ja see laine – nad ju ikkagi esitasid teaduslikult korrigeeritud arhiivitekste ja järgisid notatsiooni... Vaadates praegu Sinimaniseelet ja teisi – nad väga ei aja seda taga.

Mis pille sa mängid?

Metsatõlluga mängin torupilli ja kandleid, vilepilli, milleks on hetkel plokkflööt, sellepärast et ta on kromaatiline. Kitarri.

Aga milliseid ise oled teinud?

Noh, kandleid olen ise teinud. Yhe elektrikandle tegin spetsiaalselt, sest kannel ei kosta rockilavalt välja. Torupilli juppe olen ka teinud, sest kõik pillid lagunevad, kui palju ringi käid. Mingeid torujuppe, keeli ja nappasid tuleb ikka ise treida ja lõigata. Iga rahvapillimängija peab ikka pillimeister ka olema.

On seal omatehtud pillis ka teine hingamine sees?

Ikka on. Selles mõttes, et sa lood midagi, eriti kui teed elavast asjast nagu puu – sellele saab mingi hing. Igal asjal on oma hing, pillidel eriti. Kui paned kää vastu pilli, siis tunned, kuidas ta läheb soojaks.

Oled sa eesti rahvamuusikast ka mingeid uusi territooriume leidund, kust Metsatõllu muusikasse sulatamiseks toorainet ammutada?

Metsatõllu muusikas kajastub kõik, mis meie ymber toimub, selleks ei ole ainult mingid rahvamuusika dimensioonid. Need laulud, mis ma praegu Metsatõllu jaoks olen mõelnud, on rahvamuusikaga seotud mõura- ja kõrtsulaulud. Poisid kurtsid meestelaulu toas, et võiks ikka võtta midagi rõõmsamat. Seni

laulsin pikki ja jutustavaid laule, mida nad eriti ei viitsinud laulda, aga mis mulle tundusid väga head. Hakkasin siis peas sobrama ja Unkavitsast pärit Anne Sepamägi laulis mulle hulga lorilaule ette. Mingeid laulikuid olen ka sirvinud ja kui viise ei ole olnud, siis mõnikord on sõnades viis nii loomulikult kohe olemas. Metsatõllu jaoks läheb mõtetest ja ideedest väga vähe käiku ja see, mis sinna läheb, on selline nagu Metsatõll juba on - madin ja kolin.

Kas seda ei ole vahel tahtmist pea peale pöörata?

Eks mingil määral olengi pööranud. "Saaremaa vägimehega" näiteks - ma ei tea yhtegi hevi-bändi, kes räägiks sellest, kuidas üks suur tüüp läks kapsaid tooma... (Naerab.) Või kasvõi "Oma laulu ei leia ma yles".

Eesti ja maailma *metal*'is on viimastel aastatel näha "tagasi juurte juurde" liikumist, olgu need juured siis *hard rock*, *trash metal* või mõni muu. Millest see tulla võiks, kas *metal* on oma tehnilisusse, *macho*-poosidesse, kiirusse ja kinnishoiakutesse tammuma jäänud?

See pole ainult *metal*'is nii. Maailmas käib kogu aeg tohutu pulseerimine. Näiteks praegu võetakse kaheksakymnendate *glam* ja *rock* yles tänapäeva noortemoes ja igasuguses vanillaninjaliikkuses. *Metal*'is on nii, et kui oled hingelt muusik, siis ei saa järele jätta. Kui sul on oma maailmanägemus, siis kajastad seda nii täna kui ka viieteistkümnenda aastast pärast.

Mida sa metallismist kui subkultuurist arvad?

Selles on palju erinevaid osi. Nagu pungis või *skinhead*'idel on ka seal mäss yhiskonnast vastu, kes sunnib sind olema selline, nagu tema ette näeb, sarnane kõikide teiste korralike inimestega. Samas on huvitav, et see korralikkus on seal ikkagi olemas. *Metal*'i subkultuuris ei saa ka olla väga palju erinev.

Mina kaifin *metal*'is eriti seda lavaesist bändi, näpuviskajate ja moshijate osadust, kus kõik on yhes suures lummuses.

Eesti *metal*'ikultuuris olevaid inimesi, kes aktiivselt tegutsevad ja kontsertidel käivad, on mingi piiratud hulk, näod on kogu aeg samad. See on nagu väike kyla, mis ei ole yhes kohas koos, aga neid seovad yhised huvivid. Nad vahetavad muusikat ja neil on millestki rääkida. See liidab subkultuuri tihedalt kokku. Yhendab ka see, et teised ei saa sellest aru, et miks nad kannavad nahktagisid ja kuulavad sellist muusikat. "Noh, mõni lu-

Markuse hetk rahvaga.

gu on ju kuulatav ka ja mõni ansambel päris hea, aga ikkagi ei mõista, et miks nad kogu aeg seda teevad ja selle asja sees niimoodi on."

Vahel annab eri subkultuuride kohtumine täiesti yllatavaid sulameid. Palju seda Eestis kohtab?

Kunagi oli selline bänd nagu Ugly Ogre, kes sulatas igasugu asju. EchoSilence flirtis jazziga ja tegi huvitavalt, aga nende uus plaat on juba tyyppilisem *metal*. Raud-Ants teeb ka midagi... Ega väga varmselt ei kiputa *metal*'it mingite teiste asjadega yhendama. Aga uus ansambel, mis mulle hästi meeldib, on Taak. Nad on ka läinud tagasi juurte juurde, teevad Black Sabbathi mõjudega eestikeelset *doom metal*'it. Samas nad ei sulata mingeid

asju, aga on ikkagi erinäolised.

Teie visuaale vaadates tundub, et Tõllul on ka ports eneseirooniast varuks. Saunalava, soome kelgud. No ei ole need ylikurjad ja tonnide kaupa vanarauda kasutavad bändipildid, mis kaheksakymnendate jõukudel.

Eks eneseirooniast ole ikka. Me võtame seda asja loomulikult ja suvaliselt, et oleks lõbus ja äge.

Kui maarahva muistsed mehed ajamasina kõlaritest Metsatõllu muusikat kuuleksid, siis mida nad sinu arvates öelda võiksid?

Ma arvan, et see neile vist väga ei meeldiks. Kui võtta muistsed maameest sellisena, kes pole praeguseid kitarre ja trumme kohanud, ei saaks nad sellest asjast aru, mis toimub. Võib-olla nad käituksid nagu mu väike vend, kes elab maal. Kui ma talle meie plaati lasin, pani ta kõrvad kinni ja hakkas karjuma: "Ööööää, nii kõvasti!"

Plaadid

"Terast, mis hangund me hinge" (1999), "Hiiekoda" (2004), "Terast, mis hangund me hinge" (2005).

Bänd on võitnud Eesti Muusika Auhinna – kahel viimasel aastal parima punk- ja *metal*'iartisti tiitli.

N 20. juuli

Svjata Vatra Iker Goenaga (Baskimaa)
Torop, Kaasik, Uppin Emma Reid ja
Tuulikki Bartosik (Rootsi) Filska (Šetland)
Liisi Koikson ja Helletused
AveNue ja Suprjadki (Eesti/Vene)

Oort

Kiharakolmio (Soome) Untsakad jt

R 21. juuli

Atlas Viljandi Linnakapell Laudaukse
Kääksutajad Kiharakolmio (Soome)
Svart Kaffe (Rootsi) Pööningubarokk
Altan (Iirimaa)

Csik Band (Ungari) R. Rannap ja T. Kikas
Aimar Ventseli Etnokonservid jt

L 22. juuli

Triskele Virre Kvartet Ural (Venemaa)
Barnstormers (USA)
Brendan Begley (Iirimaa)
Talent 2006 (Eesti/Elevandiluurannik/Norra)
Vägilased

Zetod Mursavysh (Marimaa)

Ewgenij Genew (Bulgaaria)

Tummel (Rootsi) jt

P 23. juuli

Jullundur ja Viru Mehed (Eesti/Rootsi)

Csik Band (Ungari)

Duo Bertrand en Cie (Prantsusmaa)

Henn Rebane ja Dmitri Dmitrenko

Anu Taul Ando ja sõbrad Vägilased

Lõõtspillid Tuulelõõtsutajad Pärnu Poisid jt

Päevapiletid (piiratud kogus):

N 20. juuli 240.-/180.-

R 21. juuli 290.-/240.-

L 22. juuli 340.-/290.-

P 23. juuli 180.-/150.-

Piletilevi müügipunktides

(soodus: õpilane, üliõpilane, pensionär)

XIV VILJANDI PÄRIMUSMUUSIKA FESTIVAL

20.-23. juuli 2006

Eesti
Pärimusmuusika
Keskus

EUROPEAN
FORUM of
WORLDWIDE MUSIC
FESTIVALS

VILJANDI
FOLK
MUSIC
FESTIVAL

www.folk.ee

Aastatoetaja:

Suurtoetaja:

Toetajad:

Eesti Päevaleht

EESTI EKSPRESS

akala.

← ESTONIAN AIR

KUKU

EXPRESS
1182

A. Le Coq

PRINT BEST
TRÜKIKODA

Briti Nõukogu
USA Suursaatkond
Culture Ireland
Hispaania Suursaatkond
Rootsi Suursaatkond

TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia
Eesti Kultuurkapital
Kultuuriministeerium
Viljandi Linn
Viljandi Orkestrid ja Liit

Tarmo Noormaa

Sellel aastal on Viljandi pärimusmuusika festivali tähelepanu Teppo lõõtsadel ja teistel diatoonilistel lõõtspillidel, akordionidel, karmoškadel, bajaanidel, kontsertiinadel ning muidugi nende mängijatel. Festivali korraldab MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus, mille vastne programmijuht Tarmo Noormaa on möödunud aastal TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia muusikaosakonna lõpetanud just lõõtspilli erialal. Tema diplomitööd "August Teppo ja tema lõõtspill" peetakse esimeseks katseks läheneda teaduslikult kuulsa pillimeistri isikule ja tema loodud lõõtspillile. Samal ajal on Haanjust pärit Tarmo veenva mänguga interpret, kelle pillimängu võib nautida nii kontserdil kui ka tantuklubis.

Minnes üksikult üldisele: oled diplomeeritud lõõtspillimängija, -õpetaja ja festivalikorraldaja – miks sa kunagi pilliõppimist alustasid?

Mäletan väikesest peale, et sünnipäevadel mängis alati lõõtspill, kuid minul ei tekkinud sellist mõtet, et võiksin ise seda õppida – nii palju häid mängijaid oli ümberringi. Aga üks mu väga hea sõber – ta oli lõõtspillimängija – suri autoavariis, ma tundsin temast suurt puudust ja hakkasin seda mänguvärki õppima. Oli ka sotsiaalset tellimust – mõned mu teisedki sõbrad mängisid, aga et alati ei olnud neid võtta, kui vaja oleks olnud, siis võtsin ka mina olude sunnil pilli kätte.

Kuidas on sinus jaotunud interpreedi, tundmuste jagaja, ja "traditsiooniasja ajaja" rollid?

Siin on nagu parabool. On selliseid perioode, mil ma tahaksin ennast ainult emotsionaalselt väljendada, ja selliseid, kus tekib vajadus juuri tunnetada ja näiteks vanades salvestustes kaevata. Ma loodan, et need on *fifty-fifty*. Arvan, et ei saa olla piisavalt võimsat emotsionaalset laengut ilma kaevamise ja "juurte silitamiseta", aga kui ma vaid juurtega mässaksin, siis ilmselt läheksin tasakaalust välja ja ei oleks interpreedina enam huvitav.

Mida tahad oma õpilastele edasi anda?

Noored algul ei tea, mis neile meeldib, ja nad peavad saama võimalikult palju proovida. Kui nad pärimusmuusikat õppima tulevad, siis ma püüan selles üles leida sellist tahku, mis just neile huvitav paistaks. Annan kuulata erinevat pärimusmuusikat, püüan neis huvi tekitada. Teinekord ei teki sidet, aga vahel jälle tuleb neist kuulamistest ja jutuajamistest nii võimas laeng, et kõik takistused oleksid justkui teelt pühitud – isu on juba nii tugev.

Tahan aidata kasvatada harmoonilisi inimesi, et nad isegi siis, kui nad ei vali muusikat elukutseks, võiksid sellega löbu pärast tegelda. Võrumaal, kus ma õpetan, võiks mu õpilaste kau-

du taas tekkida rohkem kodust musitseerimist, mängijaid, kes omakorda sõpru inspireeriks ning vaba aega pillimängu ja muusikaga sisustaksid.

Neid, kellele see tundub olevat kutsumus, tahan julgustada valitud alaga südamega tegelema. Pühendumine on kõige õigem viis. Muusikat ei tule teha mitte raha, kuulsuse või ühiskonnas aktsepteerituse pärast, vaid enda nimel.

Lastel võiks pillimäng aidata harmoonilisemaks isiksuseks saada, Viljandi Kultuuriakadeemias õpetatakse juba tulevasi professionaale; ka Viljandi pärimusmuusika festivalile valid valdavalt kõrgetasemelisi ja professionaalseid esinejaid. Kuidas toetab pärimusmuusika festival lisaks heale muusikale harmoonilise inimese arengut?

Et muusika- või rahvamuusikavõõraid inimesi inspireerida, ei piisa ainult väga heade kontsertide kuulamisest, kuna võib tekkida tunne, et heaks muusikuks saamise tee on nii hirmus pikk, et seda ei ole mõtet ettegi võtta. Aga pärimuskultuur nõuab osalemist, peab saama ise proovida, ise kogeda elavat kokkupuudet pilliloo või lauluga, sellest mõnust osa saama. Seetõttu korraldamegi Etno-laagreid, festivali ajal on töötoad, mis toetavad seda osaluse mõtteviisi, ja seda toetavad ka jämmimised festivaliplatsidel, Rohelise Lava ümber ning Tegelaste Toas. Teiste maade kogemused viimastel aastakümnetel näitavad, et mootoriks 1960.–70. aastate *folk revival*il on olnud just suuremad folgifestivalid. Vastavad kursused, rahvapärimuslikud, pilliehitamised jne on alguse saanud festivalide sünnitatud huvi jälgedes.

Arvan, et pärimusmuusika on üks väga terve ja aus vaade maailmale. Me arvestame minevikku, vaatame seda tehes tulevikku. Meil

on side kõigega, mis on meie ümber, me ei ole hoolimatud keskonna ja teiste inimeste suhtes. Traditsiooniline kultuur seda kõike siiski õpetab.

Mulle on pärimusmuusika andnud töö ning tegutsemise sisu. See on keskkond, milles toimida, ta pakub mulle rahuldust, emotsionaalset pinget, väljakutseid. Ta on korraga nagu narkootikum ja ravim narkootikumide vastu. Muusika aitab püsida stabiilsena, tunda ennast tervikliku ja rahulikuna. Ta väestab minu olemist, annab mulle jõudu liikumiseks.

Küsitlenud Ants Johanson

FOTO URMAS VOLMER

* Edukas pianist Irina Zahharenkova mainekal konkursil Itaalias taas võidukas * Kadunud ja taasleitud Hindemithi teos jõudis esiettekanzeni * Suri 20. sajandi olulisimaid ja isikupärasemaid heliloojaid György Ligeti

• 31. maist 11. juunini Itaalias Ternis 27. korra toimunud rahvusvahelise pianistide konkursi "Alessandro Casagrande" võitis Irina Zahharenkova. Pianist, kes Maarjamaalt kaugemal võistlemas käijate hulgas on viimaste aastate arvestuses üks edukamaid ja pärjatuid üldse. Zahharenkova saavutas võidu 37 osaleja konkurentsis, lisaks peapreemiale (12 000 eurot) kuulus talle ka kaks eripreemiat: parima Mozarti sonaadi ning Casagrande teose tõlgenduse eest, kumbki vääringus 1000 eurot. Neljavoorulise võistluse teise vooru pääses 18, kolmandasse 9 ja finaali 3 esinejat. Finaalis esitas Zahharenkova Chopini Klaverikontserdi f-moll, Dmitri Demjaškin mängis Beethoveni Neljanda ja Marco Vergini Raveli G-duur kontserdi; Venemaa esindajale Demjaškinile kuulus teine, itaallasele Marco Verginile kolmas koht. Mis laadi konkurss see on, mille eestvedajaks varalähkunud pianisti ja helilooja Alessandro Casagrande (1922–1964) pere ja sõbrad ning toetajaks Umbria regioon ja terasetöötlemiskeskus Terni, linn, kus ühena vähestest Umbria asustatud paigust pole vaja järske mäenõlvu pidi treppidest rühkida, vaid saab enam-vähem sama mugavalt nagu Eestimaalgi ühest paigast teise liikuda? Esimene "Casagrande" sai teoks neljakümne aasta eest, konkurss toimub iga kahe aasta tagant. Täna Itaalias, mis võistlusi täis tipitud nagu eeskujulik rosinasai, on "Casagrande" erakordselt väärikas koht. Kui heita pilk ajalukku, siis leiab kunagiste laureaatide nimistust sellised tegelased nagu Alexander Lonquich, Ivo Pogorelič, Boris Petrušanski, Herbert Schuch. Kopsaka preemiaraha ja hetkerahulduse kõrval tagab võit midagi veelgi olulisemat – edaspidised esinemisvõimalused. Zahharenkova esimese preemiaga kaasneb lähihooaegadel mitukümmend kontserti. Loetlen vaid mõne festivali, kus vastsel laureaadil on peatselt võimalik üles astuda: "Kahe ilma" festival Spoleto, mis püsib Gian Carlo Menotti entusiasmil ning uhkustab igati õigustatult esinate superseltskonnaga; Ravenna festival, mille võiks liigitada nn kultuurisildade alla, sest lõppkontsert toimub tavaliselt maailmapoliitika kuumas paigas (kord Damaskuses, kord Egiptuses Püramiidide orus); "Rahvuste festival" Città di Castellos, mille korralduskomisjon on sedavõrd osav, et kui kellelgi teisel ei õnnestu hooaja jooksul näiteks Krystian Zimermani mängima meelitada, siis neil küll; Arturo Benedetti Michelangeli mälestusfestival Brescias & Bergamos; kontserdid Milanos, Perugias, Roomas.

Žürii (koosseisus Pietro De Maria, Valentin Gheorghiu, Eliso Virsaladze, Jacques Rouvier, Rolf-Dieter Arens ja veel mitmed teised) jäägitult üksmeelsel otsusel (ajakirjandus pidas vajalikuks seda rõhutada!) läks peapreemia Irina Zahharenkovale, kes oma ülipeene ja tundliku mänguga lummas arvukat publikut ning võlus välja spontaanse, marulise ja uskumatult pika aplausi.

"Õnnistagu sind jumal!", lausub Toscanini kord noorele Lorin Maazelile, kellest tänaseks on saanud hiilgava karjääriga, kardetud ja armastatud dirigent.

Kõrget lendu Irina Zahharenkovale, kelle õpetajaiks Lilian Semper, Maris Valk-Falk, Mare Ots ja Hui-Ying Liu-Tawaststjerna!

*

• Pärast kakskümmend aastat kestnud pausi toimus Itaalias New Yorgi Filharmoonia-orkestri turnee (8.–20. juuni), mis omakorda tähendas seda, et ajalooõnguliste heietuste ning kontserdiarvustuste kõrval paisati presisi kultuurikülgedele ka kollektiivi peadirigendi Lorin Maazeli (1930) isik.

"Viieselt oli mul esimene ülesastumine viiuldajana, kaheksaselt juhatasin orkestrit ja aasta hiljem seisin New Yorgis laadal dirigendipuldis," pajatab viimaste väheste šamaandirigentide hulka arvatav Maazel, kelle jaoks kont-

sert tähendab riitust ja orkestrandid initsieeritud. New Yorgi laadaesinemisejärgsest muusikuteest pajatab Maazel nõnda: "Üheteistaastaselt tutvusin ma Toscaniniga. Toscaninis oli uudishimu äratanud ühe kriitiku arvamus, kes nimetas mind "sajandi avastuseks". Toscanini, kes toona seisib NBC eesotsas, kutsus mind oma orkestrit juhatama. Pärast proovi tuli ta minu juurde, paitas pead ja lausub: "Õnnistagu sind jumal!" Proovides kärkis ta orkestrantide peale mis hirmus, tegelikult oli aga uje ja hella südamega, liiati kammitises teda kehv inglise keel."

Toscanini õnnistus jäi Maazelit talismanina saatma ning kaheteistkümnendaastaselt juhatas ta Lewisohni staadioni vabaõhukontserdil juba New Yorgi Filharmoonia-orkestrit (kavas Beethoveni Viies sümfoonia). Kui Maazelist sai aastal 2002 filharmoonikute peadirigent, polnud koolipoisina juhata tud orkestrantidest enam ühtki elavate kirjas.

Lorin Maazeli ande avastajaks oli isa, kes pani nelja-aastase poisiviulit ja klaverit õppima ning suunas paar aastat hiljem kodukohas Pittsburghis ka dirigeerimise algtoodesid omandama. Vahelepoikena olgu öeldud, et praegu on Maazeli isa 103 aastat vana ning igati hea terve juures. Legend manipuleeritavast varaküpselt talendist, kes annab aastast loendamatu arvu kontserte, ei käi koolis ega suhtle eakaaslastega ja on kolmeteistkümnendaastaselt omadega täielikus vaimses ummikus ehk teisisõnu inimvare, ei pea Maazeli meelest paika. Pigem on tegu stereotüüpse hundijutuga, mida, kui see kord juba ringlemas, on võimatu välja juurida. Tema olevat elanud täiesti tavalise lapse elu, käinud koolis, mänginud sõpradega pesapalli ja esinenud üksnes koolivaheajal. Viiekümneandate aastate algul debüteeris Maazel Euroopas: ta kutsuti Cataniasse Pierre Dervaux' d asendama. Kuna 22-aastasele Maazelile võis kõige rohkem pakkuda viisteist, sattus kontserdi eest vastutav "kulturnik" koolipoisi välimusega dirigenti nähes minestuse äärele. Aga et asendusdirigendile asendaja otsimiseks polnud enam ega, leppis ta paratamatusega ja lasi Maazeli pulti. Kontsert osutus tohutult menukaks, ning taas pidi kulturnik paratamatusega leppima.

Lorin Maazel võrdleb dirigendiametit lavastaja tööga, kelle üles-

anne on interpreetid-rollimängijad tervikteksti teenistusse rakendada. Maazeli puhul räägitakse sageli olümposlikust rahust ja hämmastavast enesevalitsusest. Asjaosaline ise tunnistab, et tegelikult olevat emotsioonide taltsutamine nõudnud talt aega ja pühendumist, sest noorena olevat esitatav pigem tema üle võimutsenud. Kuna see mõjus aga äärmiselt kurnavalt, siis hakkas ta tasapisi oma energiat järjest teadlikumalt suunama. Negatiivse külje pealt on Maazelile ette heidetud eklektilist maitset, maestrole on nina alla hõõrutud ka hügelrepertuaari, milles peituvat varjamatu pealiskaudsuse oht. Mil moel Maazel aga hügelrepertuaari valdamiseni on jõudnud, jääb arvustajate huviorbiidist paraku välja. Kuidas siis maestro tolle kolossaalse repertuaari õige "hankis"? Maazel kirjeldab seda nõnda: "Noorena ei tundnud ma end kaugeltki igas muusikas koduselt. Ei ma saanud Sibeliusest aru ega osanud valssi dirigeerida... Kahekümne seitsme aastasel otsustasin süüvida eri stiilidesse. Tegelesin aastapäevad ainult prantsuse muusikaga, siis aasta otsa itaalia ooperiga, seejärel vene muusikaga, edasi atonaalse heliloominguga jne." Niipalju siis pealiskaudsusest ja eklektilisusest!

Lorin Maazel nimetab end romantikuks, kes usub armastuse liikuma panevasse ja muusika ühendavasse jõusse. Tal on seitse last, kolme noorema (18, 16 ja 13) emaks näitlejanna Dietlinde Turban. Kuueaastane Leslie olevat Maazeli hinnangul väljapaistva heliloojaandega.

Täppisteaduslik poeet György Ligeti (1923–2006).

FOTOD INTERNETIST

• Kui mõnd magistri- või doktorikraadi taotlejat peaks kimbutama ideede põud, siis soovitaksin tal teadustöö teemana kaaluda näiteks "Kummalise saatusega helitööd". Milline põnev uurimismaterjal ja avar valikuvõimalus! Põhjusi, miks teosed kaotsi lähevad, on hulgaliselt, oopuste ülesleidmine toimub aga tavaliselt juhuse läbi, järgneb (taas)esiettekanne, kirjastamine, publiku vastuvõtt ja kriitika reaktsioon – eluvõitlus ja oma koha hõivamine kultuurivaramu hulgas. Üheks suhteliselt hiljutiseks leiuks on Paul Hindemithi Kontsert vasakule käele, mille loomisaastaks on 1923, ent mis esmakordselt kõlas aastal 2004. Teos figureeris Hindemithi loomingu koondkataloogis, kuid vähimigi materiaal-visuaalne jälg oli kaotsi läinud. Kontserdi sünnilugu on lahutamatu seotud Austriast pärit Paul Wittgensteiniga (1887–1961), Esimesest maailmasõjast invaliidina naasnud virtuoosiga, kes kõige kiuste jätkas pianistina. Õitsval järjel suguvõsa võsu Wittgenstein sai lubada endale luksust teoseid tellida. Wittgensteini tellimusel on vasaku käe repertuaari loonud Sergei Prokofjev, Richard Strauss, Benjamin Britten ja Maurice Ravel. Hindemithi Kontsert jäi aga Wittgensteini sõrmedest puutumata. Käsikiri leiti aastal 2003 Ameerika Ühendriikidest, Wittgensteini lese paberite hulgast. Miks Wittgenstein nimekaimult tellitud tööd laval ei vääristanud? Sellele küsimusele ei oska kontserdi esmaesitaja, pikaajalise haiguse tõttu sundvasakukäe-mängule mõistetud Léon Fleischer vastata, pakub üksnes oletamisi välja, et ehk oli tegu kapriisiga, sest Wittgenstein olnud ju rahulolematu ka Britteniga ("Diversions" vasakule käele ja orkestrile) ning ette jäi kandmata ka Prokofjevi Kontsert.

16. juunil kandis Léon Fleischer Hindemithi Kontserdi esmakordselt ette Prantsusmaal; Fleischeri sõnul on tegu "nakatavalt vaimuka ja inspiratsiooniküllase, oivaliselt orkestreeritud teosega".

• 12. juuni pärastlõunal edastas Austria uudisteagentuur teate helilooja György Ligeti surmast. 1923 Transilvaanias, ajaloolisel Ungari ja Rumeenia vahelduvvõimu alal sündinud Ligeti koges juba lapsena, mida tähendab elu kõikuva jurisdiktsiooniga tsoonis. Fašismi kiirmarsi aastail leidis noormees end üleöö töölaagrist, ta vanemad ja sugulased sattusid aga koonduslaagrisse, kust tuli tagasi vaid Ligeti ema. Pärast seda, kui punadiktatuur oli oma võimu 1956. aastal taas tsemendeerinud, lahkus Ligeti Ungarist. Aastast 1967 oli Ligeti Austria kodanik, aastatel 1973–1989 õpetas Hamburgi Kõrgemas Muusikakoolis heliloomingut, külalisõppejõuna tegutses ta ka Stockholmis.

Kaheksakümnendate lõpust alates jagas Ligeti end kahe kodulinna, Viini ja Hamburgi vahel. Ligeti looming ei anna end määratleda ei toonaalse, atonaalse ega postmodernismi kategooria alla. Kui vägisi mingit piiritlust taht, siis võiks ehk öelda, et Ligetil õnnestus vältida dogmatiseerunud ja eluvõrast materjalikäsitlust. Viiekümnendate lõpu ja kuuekümnendate alguse sümfoonilised teosed ("Apparitions" ja "Atmosphères") paistavad silma ülitiheda polüfoonilise koega, millalgi seitsmekümnendate algul hakkab ta looming muutuma üha läbipaistvamaks ja "meloodilisemaks". Tähtteosed? "Reekviem", "Lux aeterna", "Le Grand Macabre", Etüüdid klaverile...

Ligeti vaimutöö kätkeb täppisteaduslikku poeesiat ja eeldab interpreedilt valmisolekut mängida murdosadega. Seda veidrama vingerpussina mõjub tõsiasi, et Ligeti lahkumisest teada andes ei osanud agentuurid esialgu sedagi täpsustada, millal ja kus pöördumatu sündmus aset leidis.

VIII HIIUMAA CHAMBER MUSIC DAYS

7. JUULI kl. 19.00 Pühalepa kirikus
 esinevad: AET RATASSEPP, HARRY TRAKSMANN viiul
 MARTTI MÄGI, RAIN VILU vioola
 TEET JÄRVI, MARIUS JÄRVI tšello
 kavas: Brahms, Schönberg

8. JUULI kl. 19.00 Emmaste kirikus
 esineb: SAXEST - saksofonikvartett
 IVO LILLE, VIRGO VELDI,
 LAURI SEPP, MIKAEL MÄGILA
 kavas: Searlatti, Jeanjean, Heppener, Rivier, jt.

8. JUULI kl. 22.00 Suuremõisas
 esinevad: JAAK, KÄRT, MART ja ANTS JOHANSON

9. JUULI kl. 19.00 Reigi kirikus
 esinevad: PAUL LEENHOUTS, MONIKA RUUSMAA plokkflööd
 PETRA SOMLAI klavessiin
 kavas: TRÉSOR D'ORPHÉE - Purcell, Locke, L. Couperin, jt.

VIII
 HIIUMAA
 KAMMERMUUSIKAPÄEVAD
 7.-9. JUULI 2006
 Info: www.hot.ee/hiiukammer, hiiukammer@hotmail.ee
 Piletid 50/40/20 müügil kohapeal enne kontserdi algust

Kirglik kurbmäng Estonias

HELE-MAI POOBUS

laulja

Pietro Mascagni "Talupoja au". Koosseis
3. juunil: Santuzza – Pille Lill, Turiddu –
Vello Jürna, Alfio – Rauno Elp.

Ruggiero Leoncavallo "Pajatsid". Aare Saal
– Proloog, Canio/Pagliaccio – Oleg Orlovs,
Tonio/Taddeo – Jassi Zahharov, Nedda/
Colombina – Kristina Vähi, Peppe/Arlecchino
– Mart Madiste, Silvio – Rene Soom.
Dirigent: Jüri Alperden. Lavastaja: Neeme
Kuningas. Lavakujundus: Charles Cusick
Smith (Šotimaa). Kostüümid: Charles Cusick
Smith ja Ivo Nikkolo. Esiendus 11. mail
Rahvusoper Estonias.

Kevadel 2004 kõlas Tallinnas ja Pärnus Mascagni "Talupoja au" kontsertettekandes, nüüd paar aastat hiljem on teos jõudnud Rahvusoper Estonia lavalaudadele koos paarilise, Leoncavallo "Pajatsitega". Selline esituskoosulus on muutunud juba ammu traditsiooniks. Just neid kaheaastase vahega loodud teoseid peetakse veristliku ooperi kõige puhtamateks stiilinäideteks. Ääremärkusena olgu öeldud, et vaatamata mõne inimese arvamusel, ei tule sõna "verism" mitte 19. sajandi suure itaalia ooperihelilooja Giuseppe Verdi nimest, viitena Verdi-järgele ooperisuunale, vaid aluseks on sõna *vero* (it k – tõde). Sajandeid oli ooperikunstis aujärg kuulunud mütoloogilistele ja ajaloolistele tegelastele. Aja möödudes ja publiku sotsiaalselt mitmekesisemaks muutudes jättis aga nende saatus vaatajaid ükskõikseks, tekkis vajadus uute kangelaste järele, kellega ka tavainimesed võiksid end seostada. Elu reaalne kujutamine kunstis sai alguse 19. sajandi keskel kirjanduses levima hakanud ideedest ja vaadetest. Nii Mascagni kui ka Leoncavallo töid publikuni tavaliste inimeste hingeelu, nende tunded, siseheited ja kired kõige tõelisemal viisil, ilma ilustamata. Määravaks sai maksimaalne tõetruudus, elulähedus ja emotsioonide ehedus. Tänapäeva mõistes on need lood elust enesest.

"Talupoja au" on muusikaliselt nagu üksainus sügav hingetõmme, nii mõjuv ja intensiivne on muusika, nii selged ja tugevad on karakterid, et põhimõtteliselt poleks selles ooperis lavastajakätt vahele segama vajagi. Kui laval toimuv mõjuski kohati staa-

FOTO HARRI ROSPU

Turiddu (Vello Jürna) ja Santuzza (Pille Lill) ooperis "Talupoja au".

tilisena, siis tundub mulle, et seekord oli asi rohkem lauljates ning nende karakterites kui lavastajas. Pille Lill Santuzzana valmistas väga meeldiva üllatuse, kuigi kohati oli tessiituur madalavõitu ja vokaal ei tulnud orkestri faktuurist nii hästi läbi, kui oleks soovinud, ning esines kunstlikku häälevärvi tumedamaks tegemist. Samas suutis ta endas leida ning tuua kuulajateni solvatud, mahajäetud hinge üksindust ja dramatismi ning minu jaoks kõige olulisemat selles rollis – siitsiilia naise ürgsust ja alandatud uhkust. Vello Jürna Turidduna pakkus paljulubavaid hetki, aga oli kuidagi ebastabiilne. Esimene *siciliana* "O Lola ch'ai di latti la cammisa" oli puine ja pingutatud, samas joogilaul ehk itaalia-päraselt *brindisi* paistis silma emotsionaalse ehedusega. Üks ooperi võtmestseene, duett Santuzzaga omandas aeg-ajalt kerglase ja liiga pealiskaudse tooni. Kahjuks ei suudetud pinget samm sammu haaval kasvutada, seetõttu jäi ka kulminatsioon veidi kesiseks. Oleksin oodanud Jürnalt rohkem süvitsi minekut, seda enam, et ta on selleks võimeline. Ka mõned Pille Lille esmapilgul ehk mitte nii olulised fraasid said kergelt koketeeriva varjundi, oleksin tahtnud rohkem kuulda hingedriipivat ja üha süvenevat ahastust. Samas annan endale aru, et tegemist võis ol-

la ka minu väga rangelt väljakujunenud arusaamisega kahest tegelaskujust ning nende omavahelistest suhetest... Huvastijätt emaga, "Mamma, quel vino e generoso" oli Jürna tõeline õnnestumine sel õhtul, nii mängulises kui ka vokaalses mõttes. Rauno Elpi Alfio köitis järjekordselt tähelepanu oma välise vaoshoitusega, aga selle võrra suurema sisemise kire, meheliku raevu ja hillitsetud kättemaksuihaga, tõestades, et väljendamaks laval tugevaid emotsioone, pole tingimata vaja suurelt ja laialt kätega vehelda. Väikese kriitikanoole heidaksin siiski Elpi itaalia keele pihta, mis isegi eestlase kõrvale tundub üleliia kõhmakas, nõtkuse leidmine oleks hädavajalik.

Teises pooles etendatud "Pajatsid" oli lavastatud nüüdisaegses võtmes. Ning väga edukalt. Proloogi laulnud Aare Saalist sai ühenduslüli mineviku ja tänapäeva vahel, kes omandas minu nägemuses jutustaja rolli, tehes sedagi rahulikult ja neutraalsel moel, otsekuu sümboliseerides igavest ja vääramatut aja kulgu. Oma kohalolekuga näitas ta meile, et kuigi maailm meie ümber muutub, jääme ise ikka samaks. Inimesteks koos kõigi oma heade ja halbade külgedega, armastuse ja vihkamisega.

Erinevalt "Talupoja aust" on "Pajatsid"

kahevaatuseline ooper, mida küll tänapäeval esitatakse ilma vaheajata, esimene osa kujutab reaalselt elu, teine aga on "mäng mängus". Kohe ooperi algul üllatas koor oma erksuse ja aktiivsusega, seda enam, et "Talupoja aus" jäi koori esitus veidi kramplikuks ja kohati uimaseks, mis omakorda kajastus suutmatu- ses jõuda orkestriga ühise tempo osas kokkuleppele. Siin aga, vastupidi, oli koor n-ö omas elemendis, nautides seda värviküllust täiel rinnal, mis kandus ka saali. Kõik lavastuslikud liikumised, detailid ja kostüümid (Ivo Nikkolo) olid hästi läbi mõeldud, Alfio kodust oli aja möödudes saanud Alfio Club, linnapilti olid lisandunud hotell, fotoäri ja muud eluliselt vajalikud asutused; kirik säras nagu Las Vegase kiirabiellujate kabel. Igati soodus ümbruskond algavaks kurbmänguks. Solistide vahel valitses tugev ansambli tajutaju, seetõttu on raske ja samas suhteliselt mõtetu öelda, kes laulis kõige paremini, võitis aga kokkuvõttes etenduse terviklikkus. Öhtu suurimad ovatsioonid teenis vaieldamatult Canio/Pagliaccio rollis säranud Oleg Orlovs, kes Eesti publikule tuttav juba varasematest Estonia etendustest. Tema vokaalses esituses oli maailmatasemel soorituse hõngu, midagi sellist, mis teistele jäi kättesaamatuks. Mõningane lavaline puisus ja hetkiti kinni jooksnud emotsioon isegi sobis sellesse rolli. Noored solistid Kristina Vähi ja Rene Soom said oma ülesandega hästi hakkama. Kuigi Nedda aaria pani mõtlema, kas Vähi häääl on selleks partiiks just päris sobiv, siis ooperi edenedes ei pööranud ma sellele enam tähelepanu, Nedda/Colombina paelus oma vaba lavalise liikumise, energia ning särava vokaaliga. Väga hea sooritus! Usun, et Nedda rollist saab Kristina Vähi jaoks tähtis versiapost. Rene Soom osutus talle vääriliseks

partneriks, noorusliku värskuse ja entusias- miga lauldud Silvio roll on kindlasti oluline edasiminekuks, kuid praegu jääb kohati puudu vokaalsest vabadusest. Väga huvitavalt ja samas võrdlemisi lakooniliste vahenditega oli lahendatud ooperi teine vaatus ehk teater teatris. Valge riie, mis eraldas mängu tegelikusest, ja punane riidesiil, sümboliseerides verd ja surma. Toremaid hetki pakkus Mart Madiste, kellel on kuhjaga loomulikku koomikuannet, mida ta Peppe/Arlecchino rollis ka osavalt rakendas.

Leidsin end pärast etendust mõtiskle- mas Jassi Zahharovi fenomeni üle. Mis on küll see, mis eristab teda teistest lauljatest? Esiteks kindlasti häääl – nii kauni, sametise ja isikupärase tämbriga hääält kohtab haruhar- va; loomulik musikaalsus, suurepärase dikt- sioon, paindlik ja voolav häälekäsitlus. Kui nende omadustega võivad hiilata nii mõned- ki teised lauljad, siis Zahharovis on lisaks veel see salapärase "miski", mis paneb kuu- lama ja kaasa elama. Kordumatu aura, mi- da pole võimalik õppida. Seetõttu mõjub ta alati, keegi ei jää teda kuulates neutraalseks, meeldimine või mitte-meeldimine on juba iseküsimus. Tonio/Taddeo roll "Pajatsites" tekitas vastakaid tundeid, ühest küljest oli kõik justkui ideaalselt lauldud ja näideldud, samas oli aga rollis liiga palju lihtsalt Jassit.

Kokku võttes oli tegemist suurepära- se ooperiõhtuga, kus tähtsat rolli mängi- sid ka RO sümfooniaorkester ja dirigent Jüri Alperden. Vaatamata liigsele forte'le "Talupoja aus" oli orkestri mäng ladus ja toon ilus. Usun, et nende kahe ooperi kavva võtmisega on Estonia kindlustanud endale publiku huvi ja tänu pikaks ajaks.

Resonabilise kõla- laboratoorium Kumus

MIRJAM TALLY

Eesti Interpreetide Liidu kontserdisa- ri "KuMu KUMUs": "Revisioon" 11. mail. Kontsert-jalutuskäik Kumu näitusesaali- des. Esines ansambel Resonabilis koossei- sus Tarmo Johannes (flööt, kunstiline juht), Aare Tammesalu (tšello), Iris Oja (häääl), Kristi Mühling (kannel).

Nautisin ideed teha kontsert Kumu eri näitusesaalides kunstiajaste keskel. Seega oli ühtaegu midagi nii silmale kui ka kõrvale ja õhkkond võr- reldes tavapärase kontserdisituatsiooniga palju vabam. Soovijad said ka toolidel ist- tuda, aga muusikud ise toonitasid võima- lust muusika kõrvale ja muusika ajal ka kunsti nautida.

Õhtu algas muuseumi siseneja jaoks üllatusmomendiga, kui kusagilt kõrgus- test kostis Tarmo Johannese kosmilisi flöödihelisid. Täpsemalt oli tegemist ak- napesusillaga. Publik võis kas või silla ala- la kõndida ja kuulata nõnda muusikat üs- na tavatust rakursist, flöödimängija otse pea kohal õhus "rippumas". Sciarrino soo- loflöödipala "Hermes" sobis minu arva- tes Kumu fuajee akustikasse, kõik oli üs- na selgelt kuulda ning ülemtooniklastrid mõjusid kõrgustest esitatuna efektselt.

Edasi viis kontsert-jalutuskäik muu- seumi kolmanda korruse B-tiiba, kus Wiiralti jt kuulsate kunstnike taieste vaa- tamise juures sai nautida Age Hirve ja Galina Grigorjeva teoseid. Hirve uudis- teos "Retsitatiiv" altflöödile, tšellole ja kandlele oli loodud Irving Laytoni sõna- dele. Lakooniline kui aforism, poeetiline vaikelu. Ei ühtegi üleliigset detaili. Hääle ja kandle kasutamine ühes koosseisus vääril avastamist, ja seda on Resonabilise kaasabil ka mitmed heliloojad tegemas.

Õhtu üllatavaim teos oli Lachenmanni "temA" flöödile, häälele ja tšellole. Selle loo kuulamise ajaks oli- me üle kolinud neljanda korruse B-tii- ba Raul Meele, Leonhard Lapini, Kaarel Kurismaa jt kummaliste tööde keskele. Väga hästi sobisid laboratooriumisarnase

Lastekoorid, osalege laste loomingukonkursil!

UNESCO rahvusvahelise koorimuusikakonkursi ART CHILD Eesti voor

- * Võistlev lastekollektiiv (vähemalt 15 last vanuses 8-14) peab looma kohalikkude kultuuri esindava originaalteose (sõnad ja viis).
- * Võistlev laul võib olla saatega või ilma, ühe- või mitmehääline, ning ettekandjaks on seesama laste kollektiiv.
- * Laulu teksti kirjutavad lapsed, nooditeksti juures võivad täiskasvanud aidata ning saatemuusika võib olla komponeeritud täiskasvanu poolt.
- * Laulu maksimaalne pikkus on 5 kuni 6 minutit.
- * Laulu noot ja sõnad tuleb esitada Eesti Kooriühingusse (Roosikrantsi 13, 10119 Tallinn) hiljemalt 31. detsembril 2006. Looja(te) nimi ja kontakt lisada kinnises märgusõnaga varustatud ümbrikus.

Lähem info Eesti Kooriühingust: tel 627 44 51 (Kaie Tanner) ja 627 44 50 (Anneli Tarkmeel), e-mail kooriyhing@kul.ee, http: www.kooriyhing.ee

miljööga ka esitatavad heliteosed (Kozlova, Lachenmann, Tulve). Lachenmanni lugu nõudis nii lauljalt kui ka instrumentalistidelt üpriski iselaadseid vokaalseid võimeid. Häälepärtii suundus klassikalisest laultraaditsioonist muidugi üsna kaugele eemale ja siinkohal peab kiitma Iris Oja mitmekülgust. Sosinad, ebamäärased käginad, saksa-keelsed tekstikatked jm – tulemuseks oli kohati mosaiikne kõlapilt, milles eriskummalised helikujundid paiknesid nagu punktid aegruumis. Kui tahta veidi kriitikat teha, siis selle loo ajal õige pisut häiris, et muusikud olid pilguga palju noodis kinni, nii teatraalse teose puhul oleks võib-olla võinud oodata publikuga tihedamat kommunikatsiooni, silmsidet vms. Muidugi oleks ka palju nõuda nõnda keeruka teose esitamist päris ilma noodita.

Uues seades kõlas Helena Tulve teos "Sõnajalad", seekord häälele ja kandlele. Puupulkadega koputamine ja "ujuv", melismaatiline meloodia töid kõrvu jaapani muusika õhustiku. Muusika nagu "ähmane valgus kaugelt planeedilt", kui tsiteerida laulu sõnu Karl Ristikivilt – kauge, ebaisikuline ja karge.

Nii et nüüdismuusika sobib väga hästi tänapäevaste kunstiteoste ja installatsioonide keskele. Muidugi lisas õhtule piisa elevust ja vaimukust, kui installatsioonid näitusesaalis n-õ oma elu elasid ja muusikale "sõna sekka ütlesid". Seda juhtus korduvalt Lachenmanni loo ajal, kus Villu Jõgeva sambakujuline teos "Sinine" ootamatult "ärkas". Ühtäkki hakkasid sellel vilama arusaamatud numbrinäidud ja süttisid sinised lambid ning samba sisemusest kostis leierkasti-helisid.

Tarmo Johannes alustas Resonabilise kontserti Kumu fuajee kohal aknapesusillal.

FOTO AARE TAMMESALU

Kammerlaul gurmaanidele

NELE-EVA STEINFELD
pianist

26. mail toimus Kumu gurmaanidele mõeldud kammerõhtu eesti laululoomingust, kus astusid üles metsosopran Iris Oja, bariton Taavi Tampuu ning pianist Kadri-Ann Sumera. Need nimed vist tõsi-sele muusikahuvilisele tutvustamist ei vaja, sest tegu on juba mitmetel konkurssidel-esinemistel silma paistnud interpreetidega. Duoga Oja-Sumera oleme tuttavad nende varasematest ühiskontsertidest; kõne all olevat kava, millega oli liitunud ka Taavi Tampuu, esitati kuu aja vältel erinevates Eestimaa nurkades.

Kunstimuuseumi auditooriumi tumedatsoonilises interjööris ilmusid lavale erkates oranžikates rõivastes noored daamid, kes kandsid hakatuseks ette Lepo Sumera "Shakespeare'i sonetid" ning "Tähed" (Marie Underi tekst). Viimane mõjus kaunis ebamaise ja unelevana – Iris Oja häälenüansid on tõeline piduroog ka kõige nõudlikumale gurmaanile. Tema vokaaltehnika on laitmatu ning esitatu oli läbinisti laetud ülipeene ja samas võimsa emotsionaalsusega. Klaverisaade Veljo Tormise tsükli "Kimbuke tähti" (Aleksander Suuman) haakus kaunilt metsosoprani üksnes muusika teenistuses oleva hääle nõlke kõlaga, mis annab märku kahe artisti tõeliselt heast teineteismõistmisest. Tormise tsükli "Nukrad viivud" (Minni Nurme tekst) esituses avaldas muljet Oja kütkestav jutustamisoskus, millega ta sõnumit edasi andis. Sumera klaverisaade lisas esitatavale omakorda liikuvust, ruumilisust ning eredalt jäid meelde solistlikult pingestatud vahemängud, mida esines terve kontserdi vältel. Kuid seda õhtu polnud, et klaver häält kõlamassiga matak. Lauljaga koos mängides muutub Sumera otsekohe tundlikuks ansamblipartneriks, tabades esitatava karakterit sageli nagu naelapea pihta.

Raimo Kangro peretsunfii loomingus pealkirjaga "Neli aspekti teemale "Armas-tus ja surm"" oli esiplaanil provotseerivalt humoorika teksti edasiandmine, mida Oja ka häbenematult tegi. Iga laul oli loodud perekonna ühe naisliikme (abika-

sa Leelo Tungal ja tütre Maarja, Anna-Magdaleena ning Kirke) krõbeda väljenduslaadiga tekstile ning tsükkel sundis kõrvu kikitama, pannes kohati kahtlema, ega kuulmine ometi peta. Tuli välja, et ei petnud. Tegemist oli suitsukattega ning taotluslikult eksitav pealkiri pandud hoopis naljaviluks.

Eino Tambergi "Viis laulu Sándor Petőfi sõnadele" jäid bariton Taavi Tampuu ettekandes meelde vaheldusrikaste ja karaktersetena. Tema kandeveer hääle andis hästi edasi nii sõdurpoisilikku bravuuri kui ka salajast ning tasast pöördumist armastatud tõmmu piiga poole. Dramaatiliste ja jõuliste kulminatsioonidele järgnesid enamasti sama võimsad järelhüüded klaverilt. Tsükli viimases loos "Mu laulud" olid välja toodud mitmed eripalgelised kujundid – poeetilisus, jõulisus, unistamine, õhin, dramaatilisus. Ja väga usutavalt.

Lepo Sumera "Laulud eesti abielulüürikast" mõjusid ehedate ja meeoleukate-na. Igaühes neist oli oma tõetera elust enesest, mida andis edasi mahlakas rahvaluuleteltekst. Ka pianist sai sõna sekka öelda, korrates ühes lauljaga lugude vahel fraasi "Mu kullake, mu kallike, nii armas oled minule", tõstes veelgi enam nii publiku kui ka lavalolijate tuju. Igav ei hakanud kordagi ning esinejad täiendasid üksteist hästi, pakkudes võrdset põnevat kuulamisnautingut. Isegi saali napivõitu akustika ei seganud helide kandumist publikuni. Usun, et kontserti kuulates tundsid paljude saalis viibijate kunstimaitsemeelede mõnusalte meeldivat ärritust ning muusika nautijad said värske ja vahva elamuse.

Ooperigurmaanid serveerivad Botticelli kõrvale porgandeid

FOTO HARRI ROSPU

MARIA MÖLDER
muusikateadlane

Võttis aega mõistmaks, et kadakalõhn ei kuulu otseselt "Gurmaanid-2" atmosfääri loovate elementide hulka, vaid meenutab Rahvusoooper Estonia populaarsust põhjanaabrite hulgas. Kas ka eesti huumor kunagi võõramaalastele kaubaartikliks muutub, on juba kaheldavam – eriti kui tegemist Ervin Õunapuu ja René Eespere stiilis elitaarse absurdijandiga. Sealjuures on tähelepanuväärne Õunapuu võime aastaid ateismitemaatikat eksploateerida ja sellest värskeid aspekte leida. Vajadus niivõrd jõuliselt midagi tema vaadete kohaselt olematut eitada võib tunduda kummaline, ent kunstiliselt pakuvad need manifestid põnevaid leide.

Ooperi vaatused moodustavad sisuliselt ja eriti kujunduslikult omaette üksused, seetõttu on neid loogilisem eraldi käsitleda. "Gurmaanide" algne süžee ehk esimene vaatus põhineb absurdini arendatud ideel, et oksjonitel hingehinna eest müüdadavad ja avalikkuse eest kaduvad maalid jõuavad rikaste kunstigurmaanide lauale. Nad otsivad eksklusivset "hingetoitu" saavutamaks "jumaliku loovust". Õunapuu kirjutatud teise vaatuse tegevus liigub juba suunas, mille odavavõitu süžeeleini hulka kuuluvad Mehhiko seebiseeriaalidele omased segased sugulussidemed.

Kolmanda vaatuse libreto koostas helilooja ja selle võtmeks on salapärane mäng reaalsuse piiridega. Publik on nüüd ära tabanud, et igast informatsioonikatkest võib leida sümboleid. Kui paruni söögilaua mõõtmed on 54,7 korda 47,5 ruutmeetrit, siis ei ole see juhus. Kokku võttes hakkavad tegelased ja nende omadused segunema ning ei ole enam sugugi kindel, kelle vaimne tervis kõige rohkem remonti vajab.

Esimene vaatus vaieldamatuks plussiks on karakterid. Komplimendid libretistile: inimesed, kes leiavad, et kõige tervislikum on toituda võimalikult vanadest õlivärviga kaetud lõuenditest, ei ole päris tavalised ooperitegelased. Eriliselt särab siin muusikalilemik Jassi Zahharov ehk Parun, kes askeldab kõögiviljade ja maalidega vilkamalt kui mõni telekokk. Huumorikalt mõjub promo kodumaisele porgandile, milles peituvat "meeletu jõud". Potentsiravimi reklaam ooperiteatris? Midagi uut. Teise vaatuse staar on Riina Airenne külma kõhuga Vürstinna rollis. Zahharoviga hakkavad toimuma kummalised

Inimesed, kes leiavad, et kõige tervislikum on toituda õlivärviga kaetud lõuenditest, ei ole vist päris tavalised ooperitegelased. Paruni rollis särab Jassi Zahharov.

muutused, mis viivad traagiliste tagajärgedeni ja tulevad nonda ooperižanris kasuks, ent ei ole psühholoogiliselt piisavalt põhjendatud. Võrratult sümpaatne oli ka aeg-ajalt digifotokaga klõpsiv Priit Volmeri tegelane, keda vähemalt esimeses vaatuses sai veel täie kindlusega Preestriks kutsuda. Tegelaskuju segunemine Doktoriga ooperi kolmandas vaatuses tekitas küll hulga vastuseita küsimusi – kardand, et publiku pea läks rohkem sassi, kui autoritel plaanis.

Lavakujundusest mõjus kõige paremini esimese vaatuse küllaltki lihtsate ja huvitavate vahenditega teostatud rafineeritud lahendus. Kuna tegevus toimus mitmes paigas, ei saanud laval olla midagi üleaurust. Lauad saab hetkega kardina taga publiku silme ette toimetada, kuid laest laskuv kõögiriul on veidi nutikam idee, mille juured võivad ulatuda barokkooperi traditsioonidesse. Seevastu teise vaatuse tegevus toimus keset esemeid, mida oleks kergesti saanud vältida. Mida andis loole juurde tagurpidi tänavaliiklust projitseeriv video-“aken”? Milleks olid vajalikud mannekeenid, kes pealegi oma kohal püsti seista ei tahtnud? Kolmas vaatus oli kujundatud tõeliselt minimalistlikult – keset tühja lava seisis laud, mille puhul hakkasid strateegilistel hetkedel kaasa mängima

valgusefektid.

Muusika on ooperis, vastupidiselt tegevusele, meeldivalt ratsionaalne, vokaali toetav ja tegevust illustreeriv. Leian, et teisiti ei olekski säärase tiheda tegevusega lavateose puhul vastuvõetav. Ekspressiivsemad ja pealetükkivamad on vahemängud, kus võib tunda Dracula kohalolekut, ent lavateose sürrealistlik atmosfäär vististi nõuab seda. "Gurmaanid" on veidi õudusfilmide paroodiat meenutav taies – iroonilist teksti saadab surmtõsine muusika.

Ooperi raamina kasutatud mungakoori efekt on suurepärase leid, kuid esineb veel mitmeid tsitaadina mõjuvaid teemasid. Parasjagu siis, kui sa arvad, et asi ei saa enam irreaalsemaks muutuda, hakkab orkestrist kostma midagi Pärdi "Fratrese" sarnast. Pärdi *tintinnabuli*-stiili teoreetilised käsitlused teevad sellise kõlaga muusika kirjutamise heale heliloojale muidugi kaunis lihtsaks – isegi "Da Vinci koodi" filmi helirjbas võib midagi analoogset leida.

Etenduse lõpuks on publik nii sassi aetud, et piibli järamine tundub täiesti normaalne, lausa ainuõige lõpplahendus. Hea, et muusika oma mõistusparasuses seda kaost tasakaalustab.

Tagasipilk VI Pärnu rahvusvahelisele koorifestivalile

SILVI BARADINSKAS

Pärnu muusikakooli direktor

Neljal kevadpäeval, 25.–28. maini oli Pärnu ja selle lähiumbrus täis esmaklassilist koorimuusikat. Seda kanti ette koolides, kontserdisaalides ja seltsimajades; lauldi oma lõbuks, kuulajate meeleheaks ja võistu. Üles astus 29 koori kuuest riigist. Festivali kunstiliseks juhiks oli Ave Sopp, korraldusjuhiks Heli Kallasmaa.

Avakontserdil "Palju õnne sünnipäevaks, härra Wolfgang!" tuli ettekandele suurejooneline, kontrastiderohke ja stiilikirev Mozarti Missa c-moll, esitajaiks solistid Aile Asszonyi, Angelika Mikk, Mati Turi ja Priit Volmer ning Estonia Seltsi segakoor, Pärnu Kammerkoor, Osaka sümfooniakute koor ja Pärnu Linnaorkester. Dirigendipuldis seisis Osaka Sümfooniaorkestri dirigent Kiyotaka Teraoka. Kogu esinejaskond, keda laval oli kokku veidi vähem kui paarsada, andis oma prima. Imetlust ja austust väärivad koormeisterite Heli Jürgensoni ja Ave Sopi töö, kes mõne prooviga suutsid mitu kollektiivi nii ühte liita, et koor oli täiesti ühtne nii ansambli- liselt, häälte tasakaalult kui ka intonatsioonilt. Solistid esinesid oma tuntud headuses ja väärivad kindlasti kõik kiidusõnu. Kuidagi ei saa esile tõstmata jätta Aile Asszonyid, kelle hääle nüansirikkus, nõtkete fraseerimine ja musikaalsus hirmraske partii esitamisel oli omaette elamus. Orkester nautis silmanähtavalt koosmusitseerimist ühe oma lemmikdirigendi Kiyotaka Teraokaga. Dirigendi osatähtsust suurteose õnnestunud ettekandel on raske üle hinnata ja seega oli Teraoka osa kogu teose tervikuks kujundamisel ja ettekande õnnestumisel kindlasti määrav.

Sama kavaga kontsert toimus päev varem ka Tallinna Metodisti kirikus.

Tõeliselt nooruslik festivaliõhkkond valitses Pärnu kontserdimaja saalis 26. mai kontserdil "Meie tuleme!", kui üksteise järel astus üles kaheksa laste- ja noortekoori. Sinivalges rüüs väikesed Pöial-Liisid Pärnu Kunstide Majast laulsid armas-lapselikul moel merelaule, neiud Narva lastekoorest Etnos esitasid vaheldusrikast slaavi rahvalaulude kava lüürilistest lauludest ehtsa pljaskani välja. Noored väarikad ja eestlaslikult tõsised mehed Pärnu Noorte Meeskoorist laulsid traditsioonilist laulupeorepertuaari; Soome noortekoori Sympaatti iseloomustas

Noortekoor Sympaatti Soomest, rahvalaulukonkursi *grand prix*.

FOTO ROBERT SOSAAR

kõlav vokaal, huvitavad tämbrid ja laitmata intonatsioon; ingliahäälised, pisikesed Alytuse muusikakooli lapsed Lakštangele koorist laulsid õhkõrnalt nii leedu rahvalaule kui kooriklassikat; mainekas Clara Schumanni laste- ja noortekoor Saksamaalt esitas põneva kava klassikast gospelmuusikani. Ühtse tunnetuse, hingamise, laitmata ansambliisusega hiilgas noortekoor Mitte-Riinimanda Raplast; kontserdi lõpetas palju näinud-käinud ja alati loorbereid lõiganud, oma musitseerimist nautiv ja kuulajaid üles küttev Argentum Vox Pärnust.

Kontserdi lõpuks oli kogu saal otsekui vennastunud, elas kaasa igale esinejale ja lustis-lõõgastus Almer Jansu kaasakiskuval juhendamisel.

Rahvalaulukonkursil "Õhtu pealt on ilus laulda, kaske" 27. mail esines kolmteist koori. Juhend nägi ette 12–17 minuti pikkust kava, mis pidi sisaldama oma maa rahvalaulu või rahvalauluseadet. Saateks võis kasutada vaid meloodiapille, löökpille või rahvamuusikainstrumente. Vastavalt punktide ar-

vule said koorid kuld-, hõbe- või pronksdiplomi. Kõige rohkem punkte kogunud koor pälvis *grand prix* – 2006 eurot, mille oli välja pannud Eesti Kultuurkapital.

Siinkirjutajale näis olevat võimatu seda parimaist parimat välja valida. Kõik koorid olid erinevad vanuselt ja koosseisult, hääletehnikalt, musitseerimislaadilt, emotsionaalselt, lavaliselt liikumiselt – ometi oli igauhe etteaste põnev ja nauditav! Asjatundlik žürii, kuhu kuulusid dirigent Kiyotaka Teraoka, rahvamuusik Aleksander Sünter, laulja Mati Turi ning koorijuhid Heli Jürgenson ja Aarne Saluveer, reastas aga saavutused järgmiselt:

Osavõtudiplomid: Lakštangele (57,6) ja Mart Reiniku Gümnaasiumi neidudekoor (70,2).

Pronksdiplomid – lastekoored Dzelme (72,6) ja Etnos (74,0), C. Schumanni laste- ja noortekoor (74,4), segakoored Zemgale (79,6) ja Endla (80,2).

Hõbediplomid – Tallinna Ülikooli naiskoor (84,6) ja EBS Kammerkoor (87,6).

Kulddiplomid – Argentum Vox, dirigent Toomas Voll (91,0, eriauhind parimale Pärnu koorile), Mitte-Riinimanda, dirigent Urve Uusberg (93,8, parim Eesti koor rahvalaulukonkursil, auhinnaks kutse osalemiseks Eesti Kooriühingu korraldataval rahvusvahelisel koorikonkursil "Tallinn 2007"), kammerkoor Seitakuoro Rovaniemist, dirigent Kadri Joamets (94,0, auhinnaks tasuta kutse VII Pärnu rahvusvahelisele koorifestivalile).

Grand prix – (98,6) noortekoosympaati, dirigent Pekka Nikula.

Muusikapidu lõppes pühapäeval kontserdiga "Lõpetame selle laulu", kus peale auhinnatute esinesid ka väljapaistvamad kollektiivid osavõtjate hulgast. Kui eelmisel koorifestivalil oli Veljo Tormis see, kes vedas ühist regilaulmist, siis sedakorda laulis Aleksander Sünter kõik osalejad ühiseks pereks. Kontserdisaali lavale kogunenud lauljate ring paisus nii suureks, et lavameistrid pidid laulmise-liikumise käigus saali ja lava ühele tasapinnale tõstma. Efekt oli vaimustav ja andis veel kord tunnistust sellest, kuidas ruum üritusele kaasa aitab! Võib ka arvata, et festivali toimumine nii hea akustika ja lavatehniliste võimalustega pidulikus saalis paneb osavõtjakandidaadid eelnevalt oma lauluoskust kõvasti lihvima ja sunnib andma endast parimat.

Siinkirjutajal jäid kuulamata kontserdid maakonnas, külastamata öhtune festivaliklubi ning nägemata ja kaasa tegemata hommikused virgutusvõimlemised. Kõikjale jätkus vaimustunud osavõtjaid ja kaasalööjaid. Õigusega kiideti ja tänati korraldajaid, kontserdimaja õdusat õhkkonda, majutuskohti jne.

Loodetavasti tuleb VII festival 2008. aastal niisama nooruslik, kõrgetasemeline ja palju pakkuv nii lauljatele kui kuulajatele, seda enam, et kuupäevad, 29. mai – 1. juuni, on juba välja öeldud. Pärnu oludes on see hea aeg suve sisse juhata da ja ka koolikoore veel laulma saada.

IMPRESSIOONID

Kihnu, *encore!*

KRISTEL KOSSAR
ajakirjanik

Tõelise rahvapeo retsept kõlab nii: Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, dirigent Kristjan Järvi ja viiulilolist Tiit Kikas, Eduard Tubina muusika, kuueteistkümmne ja poole ruutkilomeetri suurune saar keset merd, mitusada säravat silmapaari ning üks krässus karvaga kutsikas.

Fakt, et Eesti Riiklik Sümfooniaorkester varasuvel Kihnul üles astus, on kontserdikalendris omaette märk. Nimelt olla saarerahva ajaarvamine kantud Eriti Tähtsatest visiitidest ning kontserdi vastuvõtu järgi otsustades pole kahtlust – Liivi lahe suurimal saarel on alanud ERSO ja Kristjan Järvi ajajärk.

See pole ERSO esimene Kihnu visiit, kaugeltki mitte. Kaksikümmend üheksa aastat tagasi sõudis mereteed teise nimega laevuke, orkestri ees seisis Neeme Järvi, saare ainsamat vabaõhulava ründasid sääskede hordid ning kui kohalike jutte uskuda, kuulas Straussi valsse vaid käputäis naisinimesi. Rahvasuu pajatab aga veel mõndagi: mõne kihnlase meelest toodud tolleks tähtsaks puhuks kohale koguni veoautokastitais kontrabasse. Mine'nd võta kinni, kus see tõde on, kuid roheline kastiga pisike veoauto popsutab külla saabunud pillimehi ning ka väiksemaid pille sadamast edasi-tagasi vedada küll.

Kojutulek

Uus rahvamaja on kihnlaste au ja uhkus – moodsa vormiga, seestpoolt pidulikult valge ja suurte akendega. Argipäeviti hüppavad-jooksevad siin võimlemistunnis Kihnu kooli põnnid. Kolmanda juuni öhtupoolikul haljendavad aga saalinurkades värsked kased, lava sügavamaasse põue on sätitud lambikestest mesimumpilt ja kogu seda ilu kirjab kõrgemalt Kihnu vöö.

Kristjan Järville, kolmekümnekolmesele eesti soost dirigendile, kes kogu oma teadliku elu võõrsil Suure Lombi taga veetnud, on see esimene Kihnu-kogemus. Fotograaf Manija Ülle, kodanikunimega Ülle Tamm ja tegelikkuses hoopis Kihnu naabersaare Manilaiu asukas seletab tulijale kõik ilusti ära – et kuidas valmib Kihnu naise seeliku- ja sokimuster ning kuidas potsinine värv endale sihkuse lustaka nime sai. "Kui ma Eestisse tulen, on mul alati tunne, justkui naaseksin koju," räägib Kristjan. "Mitte niimoodi, et tuleksin kuhugi toredasse kohta, kus saab eesti keelt rääkida ja puha. Ma olen lihtsalt kodus ning mul pole niisugust tunnet, et peaksin kuidagi teistmoodi käituma. Olen selline nagu olen."

Nii astubki ta pärastlõunases peaproovis Kihnu rahvamaja päevi näinud dirigendipulti ning annab Tubina tantsude avatakti. Peaproov venib suisa üht otsa pidi kontserdisse, nõnda et agaramad saabujad saavad viimase lihvi andmist oma silmaga kaeda. Aga juba mõne aja pärast on kõik pidulik – orkestri frakkidele teevad saalist silma kaunid triibuseelikud ning otse loomulikult on kohal ka mandril tuntud ja tunnustatud Kihnu laulumemmed. Näiteks Järsumäe Virve ehk Virve Köster on kohalik viisimeister, kelle sepistatud "Mere pidu" on kohustuslik element igas seltskonnalaulik. Kokku on ta valmis teinud üle 70 laulu ning ütleb, et igavust ta ei tunne: kui aga midagi põnevat näeb või kuuleb, selle paneb kohe laulu sisse. Nooti aga ei tunne ta mitte ning rehmab käega: pole tarvis! Laulud saab ette laulnud ju nõndasamagi. Virve mäletab, olgugi et ähmaselt, ka toda eelmist kontserti, kus "taktilööjaks", nagu ta dirigenti kutsus, oli Kristjani isa Neeme Järvi, ning platsis on Virve selgi kontserdil.

Koer kivikasukas

Kristjan kummardab, naeratab saalile oma miljoni-dollarinaeratud ja nad alustavad. Kui "Kolme eesti rahvatantsu" ingliska kõlab enam-vähem vaoshoitud publikumile, siis "Kivikasuka" ajal kargab temperatuur saalis momentaanselt lakke. Põhjuseks krässus karvaga neljajalgne seikleja Palli, kes siivselt paigal istuvatest jalgadest mööda otse orkestrisse lidub. Üleüldise naeru ja fotolampide sähvatuste saatel toetab ta pea tšellorühma kontsertmeistri Pärt Tervase põlvele ja sukeldub siis kogu oma koeraliku andumusega heli-ilma. Marulise tempoga finiseerinud lugu saadavad publiku braavohüüded ja kogu lugu päädib naerva Kristjani üleemeeliku hüüatusega publikule: "Te tulge nüüd kõik siia!!!"

Kõik jäävad aga siiski paigale, väike tüdruk tassib tõrkuva musikaalse peni ukse taha

Kihnu vallavanem Anneli Akkermann pöimib solist Tiit Kikasele tänutäheks ümber Kihnu vööga käpikud. Tagaplaanil naeratab Kristjan Järvi.
FOTO ÜLLE TAMM *

ning Sümfonietta eesti motiividel kõnetab publikut juba hoopis tõsisemal moel. Öhtu vaieldamatuks lemmikuks saab aga Süit eesti tantsuviisidest viiulile ja orkestrile, peaosas Tiit Kikas. Helivõlur Kikas teeb elektriviuliga Tubina-jazzi-ambient'i- folgi-Tubina improvisatsioonikiirteel imesid ning akadeemilise-mitteakadeemilise sünergiline lõimumine imbub saali kaugeimastesse soppidessegi. Tänu Kihnu publik vastab püsti seismise ja plaksutamisega ning saab üheks lisalooks "Kuketantsu" balletist "Kratt". "Te olite fantastilised!" hüüab dirigent. Publik huilgab aga braavosid ja plaksutab järelejätmatult. "Minge koju ja nautige elu," lehvitab Kristjan. Koduteel räägib Kihnu teine kuulus laulumemm, Härma Roosi ehk Rosaali Karjam, et jalad kippusid esimeste lugude ajal vägisi tantsusamme tegema. Kihnu blondid koolitõdrukid Pille ja Lisette on kontserdist lihtsalt vaimustuses ning neljane Kevin arvab ka, et oli täitsa lahe värk.

Muusika vägi

Helilooja poja Eino Tubina silmad säravad. "Väga tore, et Kristjan katsub niisugust asja teha," räägib ta. "Loomulikult sobivad need teosed rahvamajja hästi! Isa töötas palju rahvapärimusega, käis arhiivis rahvaluulet ja -laule uurimas. Ja Kristjan on dirigendina väga hea; just niimoodi, kui tarvis, ka jalaga vastu maad lüües, peabki seda muusikat ette kandma," leiab ta.

"Tead, see eesti muusika tuleb ikka siit," ütleb Kristjan ning paneb käe südamele. Hommikuvalguses istume lahesopis vana paadi ninas ja räägime – Eestist ja muusikast. "Minu jaoks on see kõige põnevam asi. Ma naudin ürgset jõudu, mis selles muusikas on."

Kusagil kaugemal häälitseb lind. Meri ärkab. "Kuuled? Kõik need looduse hääled, mida kuuled, ongi eesti muusika. Inimesed ja atmosfäär, ka see on eesti muusika," kõneleb mees. "Mulle meeldis siin Kihnul olla. Näha, et see, meie eesti rahva kultuur, pole kuhugi kadunud. Et see pole mingi mütoloogiline pilt rahvast, kes me kunagi olime, aga nüüd oleme kõik kapitalistideks muutunud ja ära linnadesse kolinud. See kõik on alles." Ja mulle meenub, et ühes varasemas intervjuus küsisin kord temalt, missugune muusika noore dirigendi hingekeeli kõige rohkem puudutab. "Eesti muusikast ilusamat pole maailmas olemaski," vastas ta kõhklemata.

RAHVUSVAHELINE KLAVERI SUVEUNI VERSITEET

Prof D. h. c. Arbo Valdma klaverikool 1.-10. august 2006, Pärnu

SUVEUNI 2006 kontserdid Pärnu Raekojas:

Kolmapäev, 2. august kell 20.00

SUVEUNI Mozartiga

solistid: kursuselased

Pärnu Linnaorkester, dirigent Jüri Alperden

Neljapäev, 3. august kell 20.00

SUVEUNI teine öhtu Mozartiga

solistid: kursuselased

Pärnu Linnaorkester, dirigent Jüri Alperden

Reede, 4. august kell 20.00

SUVEUNI tembutab

Laupäev, 5. august kell 20.00

SUVEUNI klassikaline klaverikontsert

Kolmapäev, 9. august kell 20.00

SUVEUNI klassikaline klaverikontsert

Neljapäev, 10. august kell 20.00

SUVEUNI lõppkontsert kellega? Mozartiga!

solistid: kursuselased

Pärnu Linnaorkester, dirigent Jüri Alperden

Kontsertidel Mozartiga kõlavad:

Klaverikontsert nr 14 Es-Duur KV 449

Klaverikontsert nr 20 d-moll KV 466

Klaverikontsert nr 23 A-Duur KV 488

Uudis!!! Kontserdid algavad 30-minutiliste klaverimuusika lahti(h)arutamistega, mida viib läbi prof Arbo Valdma

Samuti olete oodatud Pärnusse jälgima

prof. Arbo Valdma klaveri mängimise- ja klaveri õpetamise klassi. Info: www.parnukontsert.ee

Suveuni on värviline!

SUVEUND korraldab: Pärnu Kontserdibüroo
SUVEUND toetavad: Pärnu linn, Eesti Kultuurkapital, Kultuuriministeerium

Eesti klassikaline muusika heliplaadil

Kahtlemata on muusika see Eesti "Nokia" või märk, mille järgi meie väikest maad maailma muusikakaardil tuntakse. Nii et selle "oma asja" leiutamiseks ei peakski nii väga pead vaevala – meie väärtus on meie enda andekad inimesed mis tahes elualalt. Kuidas aga jõuab eesti klassikaline muusika (maailma) plaadipoodidesse? Seda ja plaatide produtseerimisega seotud probleeme uurisime mitmelt tegijalt ja ka Eesti Muusika Infokeskusest, kuhu eesti klassikalise muusika alane teave peaks teatavasti kokku koonduma. Idee kasvas välja aga kirjastuse Edition 49 ettepanekust tutvustada ajakirja veergudel selle kirjastuse käekäiku. Siit laiendasime teemat veidi üldisemaks, sooviga uurida, kuidas eesti klassikaline muu-

sika leiab tee kuulajani.

Mis on sinu arvates need valupunktid, probleemid või kitsaskohad eesti muusika turustamisel ja plaatide väljaandmisel?

Peeter Vähi, helilooja, produtsent, Estonian Record Production:

Oleme saamas Euroopa osaks ja seetõttu pole meie plaadiprobleemid spetsiifiliselt Eesti-kesksed. Mõned valupunktid on omased plaaditööstusele kõikjal maailmas.

Kahtlemata on positiivne, et plaadiprojektide teostamine on muutunud lihtsaks. Paljud personaalarvutid võimaldavad muusika miksimist, CD-master'i valmistamist, samuti graafilist kujundamist. Hiljuti tekkis

CD-tehas lausa meie "koduõuele", Tallinna lähedale Laagrisse. Kui tehases CD tiražeerimine käib siiski üle jõu, siis mõnikümne CD-d koduarvutis valmis treida on jõukohane peaaegu igale harrastusmuusikule. Sellest tekib paratamatu üleproduktioon.

Ja samas – CD-de ostmine väheneb, isearanis süvamuusika vallas. Põhjusi on palju. Esiteks, meie plaadiriigid on täis saamas. Kui meie fonoteegis on olemas näiteks Bach'i "Brandenburgi kontserdid" kahes erinevas esituses, siis peab järjekordses üllitises olema midagi erakordset, mis sunniks ostma kolmandat. Levimuusikas on olukord teistsugune, pidevalt tekivad hetkehitid ja kerkiavad esile uued staarid, keda ikka kuulatakse.

FOTO VALDO PREEMA ERAKOGUST

Taevatähtedest lugu pidav Urmas Sisask on kirjastuse Edition 49 üks populaarsemaid heliloojaid.

Sabatäht tuleb

Hale - Bopp'i komeet (tähtsaim pilt) ning vale

Oorti pilv

2. Komeedi sünd. Komeedi sünnimomendi kohta loetakse, et kui komeet on kogu aeg olnud galaktika keskosas, siis on see Oort'i pilve komeet. Kui komeet on olnud kaua aega galaktika keskosas, siis on see Oort'i pilve komeet. Kui komeet on olnud kaua aega galaktika keskosas, siis on see Oort'i pilve komeet.

3. Komeedi ehitus

Teiseks ostu vähenemise põhjuseks on CD-de kopeerimise võimalus koduarvutis, mp3-formaadi levik ja Internetist allalaadimise võimalus.

Niisiis, peamine probleem seisneb selles, et tohutule plaaditoodangule ei jätku piisavalt tarbijaid. Plaadifirmade pankrotistumine või tegevuse lõpetamine on muutunud igapäevaseks. Olgu siinkohal kurvaks näiteks minu kauaaegne partner, ka palju eesti muusikat salvestanud Finlandia Records, mis ometi oli ülivõimsa Warneri kontserni allüksus.

Kaja Irjas, Eesti Muusika Infokeskus:

Eesti Muusika Infokeskuse jaoks on plaatide väljaandmise ja turustamise valupunktid suuremate tootjatega võrreldes ilmselt natuke teistsugused. Küsimusele vastates tuginedes EMIKi kogemusele, mis ei ole küll tegelikult kuigi suur. Viimase kolme aasta jooksul oleme välja andnud 12 CD-d, millest müügiartikliks on vaid üks nimetus (kaksikplaat "Raimo Kangro. Displays"), ülejäänud kümme on tasuta jaotatavad plaadid.

Plaadi, eriti klassikaplaadi väljaandmisel nimetatakse esimese valupunkti või takistusena tavaliselt rahapuudust ja see on muidugi õige. Rahast sõltub ju kõik – kui muusikateost pole varem salvestatud ja nootki ehk kirjastamata, algab "rahakulutamine" noodigraafikast, jätkub interpreetide honoraridega, fonogrammide valmistamisega, autoritasude maksmisega ja tipneb plaadi tiražeerimise ning komplekti kujundamisega. Praeguseks on EMIK suutnud oma plaadiprojektid teoks teha hoolimata sellest, et Kultuuriministeeriumi "heliplaadi programmist" ja Kultuurkapitalist saadud sihtotstarbelised toetused ei kata kaugeltki kõiki kulusi. Seni oleme oma plaatide väljaandmist "toestanud" muuks otstarbeks mõeldud eelarvelise rahaga. Aastal 2006 on aga EMIKile eraldatud raha vähem kui möödunud aastal...

Oma plaatidel oleme kasutanud enamasti Eesti Raadio fonogramme, ent probleemiks on nii mõnigi kord ka see, et kui plaanime plaadile mingit kindlat teost, ei pruugi see üldse olla salvestatud või siis jätab soovida salvestise interpretatsiooniline külj.

Plaadi valmis tegemine (mis iseendast ei ole ju teab mis raske) on aga ainult asja üks pool. Plaat ei saa ju olla asi iseeneses, ta peab leidma oma adressaadi, kuulaja. Ta peab levima, olema kättesaadav, mitte toodetud sahtlisse seisma. Valupunktidest plaatide turustamisel teavad ilmselt paremini rääkida suuremad väljaandjad, sest EMIKi plaadid

Boris Björn Bagger ja Detlef Tewes.

on enamikus mõeldud tasuta levitamiseks. Muide, EMIKist küsitakse üsna sageli, kas Eestis on niisugune e-pood, mis pakuks täielikku plaadivalikut eesti koori-, tšello-, vokaal- või mis tahes muus žanris muusikaga.

Mis vajaks muutmist?

P. V.: Olen veendunud, et seda olukorda pole keegi suuteline olulisel määral muutma. Siin ei aita kultuuriministri käskkiri ega meediaväljaannete manitsused. Kultuuris, sealhulgas muusikas, leiavad aset teatud juhitamatud protsessid, targad on need muusikud ja plaadifirmad, kes oskavad neid protsesse ette aimata ja ennast muutustega kohandada.

Kui suurt rolli mängivad siin produtsendi isiklikud sidemed, ka n-ö hea serverimiskunst – kuidas head (või ka mitte nii head) muusikat teatud turusituatsioonis atraktiivset välja pakkuda? Tõenäoliselt määrab ka produtsendi isik ja tema kontaktid üsna palju.

P. V.: On tõsi, et produtsendist, tema sidemetest ja serverimiskunstist sõltub nii mõndagi. Suurtesse plaadifirmadesse saabub sadade kaupa pakkumisi ja küllap suurt osa demo-CDsid ei vaevuta kunagi kuulamagi. Kui pakkumine tuleb autoriteetselt produtsendilt, on vähemalt tõsisem suhtumine pakutavasse muusikaprojekti garanteeritud.

Siiski ei tahaks produtsendi rolli "müügimehena" üle tähtsustada. Produtsendi loominguiline koostöö helilooja, interpreedi ja potentsiaalse plaadifirmaga peaks algama ammu enne reaalse salvestusprotsessi algust. On üsna loogiline, et produtsent tunneb rahvusvahelisi plaaditrende paremini kui keskmine helilooja või interpreet, seetõttu võivad tema nõuanded repertuaarivaliku, esituslike detailide ning isegi teksti või kunstilise kujunduse kohta olla üsnagi kasulikud.

K. I.: Plaat eesti klassikalise muusikaga justkui oleks, samas tundub, et neid on vähe ja mõned heliloojad/žanrid on n-ö kat-

Näited ERPi edukamatest projektidest: "100 aastat eesti sümfonismi", "Ave..."

mata. Meilt on päris palju küsitud eesti klassikalise vokaal-kammermuusikaga plaatide kohta, mida peale CD "Estonian Vocal Music from the 20th Century" (ARM Music, 2002; Saare, Tubina, Sisaski, Sumera, Mägi, Kangro ja Kõrvitsa laule Villu Valdmaa ja Martti Raide esituses) praktiliselt ei olegi soovitada. (Millisest poest seda praegu üldse osta saab?)

Asetaksin küsimuse nii: kellele eesti muusikaga plaadid on suunatud ja mis on nende väljaandmise eesmärk? Nautida interpretatsioonikunsti – kahtlemata. Jäädvustada ja tutvustada eesti muusikat – selge see. Kasumist klassikalise muusika plaatide puhul ilmselt rääkida ei saa. "Serveerimiskunst" on kindlasti oluline, kuigi usun pigem, et laiale auditooriumile suunatud atraktiivsest reklaamist tulusam on leida õige sihtgrupp, just seda plaati vajavad kuulajad. Ja kui plaadil kõlab sisukas muusika heas ettekandes, siis see plaat ka "müüb".

Õige adressaadi leidmine ongi ilmselt kõige keerulisem. Rahvusliku muusika infokeskuste võrk on selles mõttes suurepärase kanal – nende keskuste kaudu läheb eesti muusika tööpoolest maailma laiali. Ja et maailmas osatakse muusika infokeskustest vastava maa muusika (sealhulgas ka plaatide) kohta küsida, on meie jaoks ilmselt veel harjumatu, aga täiesti tõsi.

Arvan, et plaadifirmad peavad ka üsna palju lähtuma pragmaatilistest, st ka rahalistest eeltingimustest, mis on turu olukorrast sõltuvalt paratamatult ja loogiline. Aga mis on teie kunstilised kriteeriumid, millist loomingu eelistate plaadistada?

P. V.: On neli peamist kriteeriumi, nimetan need tähtsuse järjekorras: muusika kvaliteet (siin luban endale teatud subjektiiv-

sust sõltuvalt isiklikust maitsest), esituse tase, salvestuse kvaliteet, vastavus konjunktuurinõuetele.

Kuidas valite neid, kellega teete koostööd? Näiteks, kui astub noor helilooja uksest sisse ja ütleb, et siin ma olen – mismoodi see koostöö toimib?

Valdo Preema, kirjastus Edition 49: Päris niimoodi jutule ei võeta. Samas ei ole koostööpartnerite ring meil ju suletud kellegi jaoks, vaatame ringi avatud silmadega. Kui on väike kaasfinantseerimine olemas, näiteks kas või Kultuurkapitali viihest tuhat krooni, siis võib asja edasi arutada. Kuigi see on nii väike summa, et selle raha eest saab heal juhul plaadibukleti. Oleme rääkinud heliloojatele ka seda, et ei maksa loota, et kui plaat on väljas, siis hakkavad liikuma rahalaevad. See kõik on ka õnneasi, milline teos leiab rohkem tähelepanu. Mille peal kirjastus suuremalt jaolt elab? Uuema muusika peal vähe, suuremalt jaolt tulevad meie sisetulekud klassika arranžeringutest. Täpselt nii nagu spordis on ka muusikas püramiidiefekt: tipus on vähesed, püramiidi all osas on see suurem mass, kes endale noodi ostab. Tippinterpretidele tuuakse kõik kätte. Suuremalt jaolt tuleb raha lastevanemate käest, kes oma lapsi koolitavad, pluss siis interpretid, kes esinevad väga palju kammerkonsertidega ja otsivad (uuemat) repertuaari.

Meie motiiv on tegelikult selle asja levitamine, et see jõuaks orkestriteni, klassikalise muusika raadiojaamadeni, mida ei olegi maailmas nii vähe. Neid plaate mängitakse päris hea meelega. Aga muidugi peab teadma, kuhu neid saata. Siiamaani on suuline info kõige parem, mis on olemas, isiklikud kontaktid ja tutvused. Meili teel info saatmine, et on il-

munud uus plaat, pole toonud piisavat tagasisidet.

See on selge, et kõrgkultuuri naudivad enamasti ühed ja samad inimesed. Müüa on väga lihtne, kui kirjutame plaadi peale "Mozart". Needsamad isiklikud kontaktid, esmajooned dirigentidega, kellel on väike sõnaõigus orkestri repertuaari valikul, see on tegelikult määrav. Kas või eesti dirigendid, kes on välismaal. Neid ei olegi nii vähe. Nende kaudu see info levib. Kui ühes kohas on teost hästi vastu võetud, on šansse, et võetakse hästi vastu ka mujal. Niimoodi see helilooja endale nime teeb. Kui nimi on juba tuntud, siis on natuke lihtsam. Aga mitte plaati müüa.

Kas lähtute ka missioonitundest (keegi eakas ja nimekas helilooja vaja ära märkida...)?

P. V.: Loomulikult pole missioonitunne ERPile võõras. Näiteks duubelplaat "100 Years of Estonian Symphony" sai alguse vaid heast tahtest. Kuid hiljem leidis ideele toetajaid ja lõpuks kujunes see ERPi üheks edukamaks ettevõtmiseks.

K. I.: Nagu mainisin, on EMIK müügiplaadina välja andnud ainult Raimo Kangro "Displayd" ja teinud seda loomulikult mitte kommersslikest kaalutlustest lähtudes, vaid tähistades sellega helilooja 55. sünniaastapäeva. Põhiliselt toetavad meie CD-d meie raamatuid (sarja "Eesti muusikaklassika" ja mahukamaid kogumikke) ja plaatidel püüame anda võimalikult laia ülevaate helilooja muusikast. Näiteks on Tiia Järgi tekstiga Gustav Ernesaksa raamatukese lisaks oleval CD-l muu hulgas nii "Mu isamaa on minu arm" kui ka populaarne "Rongisõit" ja "Jää kestma, Kalevite kange rahvas" (selle väljaande müüsimise muide läbi poolteise aastaga!). Omaette sarjaks on noori heliloojaid ja uut eesti muusikat tutvustav plaadi(komplekti)d. Eks see kõik olegi meie missioon – tutvustada nii eakaid ja nimekaid kui ka noori ja veel mitte nii nimekaid.

Kuidas läheb sinu plaadifirmal?

P. V.: ERPil, mille kunstilise juhi rolli täidan, läheb suhteliselt hästi. Meie alaliste loomingu partnerite hulgas on enamik eesti tippmuusikuid. Oleme plaadistanud Tormise, Eespere, Sisaski, Pärdi, Tüüri, Sumera muusikat, esitajateks Rahvusooper Estonia, ERSO, Tallinna Kammerorkester, RAM, Mati Turi, Heli Veskus, Paul Mägi, Andres Mustonen, Järvide dünastia, Hortus Musicus, helipuldis ikka meie parimad klassikarežissöörid Tanel Klesment, Maido Maadik, Priit Kuulberg... Kuigi firma nimes sisaldub sõna "Estonian", ei

piirdu siiski interpretide, heliloojate ja koostööpartnerite ring ning salvestuste levik väikeses Maarjamaaga. Viimastel aastatel on järjest rohkem salvestusi toimunud väljaspool Eestit, suur osa plaate on algusest peale produtseeritud välisfirmadele, nagu Warner Classics, CCn'C Records, Erdenklang, CPO, EMI, Polygram, Universal, BMG. Tähtsusetu pole ka filmimuusika osa, muu hulgas ka Hollywoodi stuudiotele. Hetkel tegeleme mammutprojektiga: 11 CDst koosnev juubeliväljaanne "Rahvusoper Estonia – 100", kus vanimad salvestused pärinevad 1930ndate vaharullidelt.

V. P.: Elame sellest, et kui mängitakse lugusid raadiojaamades, siis tuleb meile sealt protsent. Kui ka üks orkester mängib, ka see toob tulu. Samamoodi, kui keegi tahab lugu salvestada uuesti. Need tulud on tegelikult kaudsed, mis selle asja kompenseerivad. Praeguseks on meil ilmunud umbes nelikümmend klassikaplaati, mida polegi nii vähe.

Heliloojatel, keda oleme rohkem avaldanud, oleme võtnud suunaks välja anda ka autoriplaadid. Mõnel on mitu tükki: Margustel kaks, Eesperel kolm, Sumeral kaks. Tema orkestrimuusika on välja antud BISi all. Meie tegime natuke n-õ nurgatagusema niši Sumerast – andsime välja tema filmimuusikaga plaadi, mis on tohutult põnev. Lisaks kammermuusika asjad, mis siin Eestis on salvestatud. Me ei hakka ju konkureerima BISiga. Seda pole vaja. Igaühel las olla oma nišš.

Mis on Edition 49-l see oma nišš, milles tegetsete?

V. P.: Üks ongi autoriplaatide kollektsioon, teine on... nimetame seda sisaskilikkuseks. Ühesõnaga, selline muusika, mis on vastuvõetavam suuremale publikule, mitte ainult professionaalidele. Hiljuti ilmus meil klaverimuusika plaat Sisaskist, "Galaxies". Plaanis on ka üks kitarrimuusika plaat temalt välja anda. Sisask kirjutas hiljuti kolmeteistosalise tsükli uuest sodiaagiringist. Aluseks avastus, mis on ammu teada, et sodiaagiringis ei ole mitte kaksteist, vaid kolmteist tähtkuju, mida Päike läbib. Tekibki küsimus, et miks siis kolmteist. Mulle meeldibki natuke süsteemi pea peale pöörata, ka plaatide väljaandmises. Intriigi on alati teretulnud. Asi peab olema natuke teistmoodi, kui on normaalselt välja kujunenud, siis on sellel rohkem šansse. See on turustamisnipp, muud midagi. Kui nüüd panna plaadile pealkiri "Sümfoonia nr 5"...

Tiia Teder, Klassikaraadio:

Liiga suurejooneline on rääkida Eesti klassikalise muusika plaaditööstusest ajal, mil kohalike tootjatelt ilmub vaid kümme väikeses tiraažis klassikaplaati aastas. Olukorras, kus plaatide läbimüük maailmas väheneb ja klassika *label*eid suletakse kogu aeg, pole väikeses Eestiski võimalik unistada suurest plaadistamisest. Kummalisel kombel arutatakse kusa-gil organisatsioonides ikka veel vajadust asutada riiklik plaadifirma.

1990ndate esimesel poolel, mil Eesti Raadio esimesed plaadid välja andis, oli olukord hoopis teine. Eesti muusika tutvustamiseks maailmas oli CD-plaat oluline saadik ja lähetaja. Hakkasime plaate välja andma ja vahetama teiste raadiotega. Meie programmis kõlab palju teiste rahvusraadiote toodangut ning meie plaadid on kasutusel teistes raadiojaamades.

Raadio plaadisari on mõeldud raadiotelemise toetamiseks ning põhiliselt anname välja raadioprogrammidega seotud plaate. Otseselt eesti muusika levitamiseks väljapoole on mõeldud aastast 2002 ilmuv seeria "Eesti heliloojad", mida toetas Kultuuriministeerium programmist "Eesti heliplaat rahvusvahelisel areenil". Sellesarnast sarja antakse välja ka Islandil, Iirimaa ja mujal väikeriikides, samuti Uus-Meremaal.

Eesti Raadio kataloogis on üle viiekümne plaadi ja tänava ilmub raadio aastapäeva puhul neli spetsiaalset väljaannet. Raadio toodetest on kasumisse jõudnud ainult popmuusikaga ja lastele mõeldud plaadid. Klassikaplaadi müük on aeganõudev ja vähetulus tegevus. Viiesaja plaadi realiseerimiseks võib kuluda aastaid. Me müüme siiani plaate, mis ilmusid aastal 1996.

Plaadi väljaandmine ei lõpe lillede ja kõnedega esitlusel. Seal algab vähem atraktiivne levitustöö: reklaam, arved, saatelehed, plaadipakid ja aeganõudev e-mailide vahetamine, näiteks välismaalasega, kes tahab osta ühte plaati ja maksta selle eest talle sobival moel. Kusagil laonurgas seisvad plaadid, toodetud ilma kindla plaanita, kuidas ja kellele neid levitatakse, on lihtsalt suveniirid.

Eestis on plaadistamise teema aastaid olnud ülemüstitseeritud. Pidevalt räägitakse vajadusest n-õ riikliku plaadifirma järele, mis rahuldaks muusikute plaadistamissoove. Minu meelest on ebarealne, et ministri käskkirjast saaks sündida plaadifirma, mis viib meie muusika maailma. Väikesed edukad plaadifirmad, näiteks BIS või ECM Records, on ikka sündinud armastusest, produtsendi muusikahuvist, soovist seda jagada ja veendumusest selle läbilöögijõus. Ilma igasuguse riikliku dotatsioonita tegid Manfred Eicheri firma plaadid Pärdi, Tormise ja Tüüri muusika tuntuks kogu maailmas.

Tegelikult pole plaadistamise olukord praegu halb. Paavo Järvi on viinud ERSO Virgin Classicsi ning Paul Hillier Filharmoonia Kammerkoori Harmonia Mundi kollektiiviks, Anu Tali orkester salvestab suurele välisfirmale plaate, mitmeid huvitavaid projekte teeb Peeter Vähi juhitud ERP. Need on vaid üksikud näited.

Unistus eesti muusika suurest levikust võiks realiseeruda Interneti kaudu. Lai maailm, see on tänapäeval Internet. Paljude legendaarsete eesti muusikute kohta pole veebist leida isegi eluaastaid, rääkimata portreelehekülgedest või helifailidest. Alles arenevad leheküljed on Heliloojate Liidul ja Eesti Muusika Infokeskusel, üsna soiku on jäänud hiljuti lootsrikkalt asutatud estmusic.com.

FOTO KLASSIKARAADIO

Eesti Raadio esitles 16. juunil 2005 Helena Tulve CD-albumit "Sula". Klassikaraadio peatoimetaja Tiia Teder plaati tutvustamas.

KLASSIKARAADIO

Pilk muusikute poolelt:

ERSO on teinud tihedat koostööd rahvusvaheliste plaadifirmadega. Mitmed neist plaatidest on pärvinud väärikat tähelepanu: BBC Music Magazine tunnistas plaadi "Grieg – Peer Gynt" 15. märtsil 2006 aasta parimaks CDks orkestrimuusika kategoorias; plaat "Sibelius Cantatas" koostöös RAMi ja Ellerheinaga võitis 2004. aastal Grammy. Mõlemad plaadid on ilmunud Virgin Classicsi väljaandel. Kuidas need rahvusvahelised kontaktid on aja jookul välja kujunenud? Millised on teie arvates põhiprobleemid, millega olte plaatide väljaandmisel kokku puutu nud?

Andres Siitan, ERSO direktor:

Virgin Classicsiga tekkisid kontaktid tänu Paavo Järvile, kes oli varemgi teinud neile plaadistusi. Ettepanek teha mõni plaat Virginile tundus ahvatlev, sest varem oli ERSO koostööd teinud küll väga erinevate plaadifirmadega, aga nad kõik olid olnud tunduvalt väiksemad ja ka mitte nii suure müügivõrguga. Virgin Classicsi plaadid on müügil igal pool maailmas ning tänu sellele võib ERSO salvestatud plaate leida müügil peaaegu kõikides plaadipoodides, kuhu iganes ka sisse ei astuks. Selge oli see, et kohe esimese plaadi kvaliteet pidi saama väga hea, et koostöö ka edaspidi jätkuks. Esimene mulje on ju see, mis otsustab väga palju.

Esimene tellitud projekt oli Sibeliuse ooper "Neiu vangitornis" koos Virgini soovitatud suurepärase lauljatega. Kui päris aus olla, siis tegelikult salvestasime veel enne seda ühe plaadi Arvo Pärdi muusikaga, et siis Virginile pakkuda kohe kahte asja korraga. Esimesi plaate saatis edu ja sealt hakkasidki kontaktid arenema ja kinnistuma. Tulid üha uued ja uued tellimused. Peamine on aga see, et kvaliteedi alal ei saa mitte mingeid kompromisse teha ning ERSO on võimeline pakkuma tippkvaliteeti.

Siis see töötab võib-olla ainult Beethoveni puhul, kui on hea esitus.

V. P.: Täpselt. Samamoodi on lugude peal kirjadega; eesti heliloojad on tegelikult olnud nendega üsna kavalad. Nagu näiteks Kangro "Displayd", Tüüri "Arhitektoonikad".

Ja plaatidega on samamoodi, et tuleb leida see õige pealkiri, mis on nagu plaadi võti?

V. P. Just. Ei aita sellest, kui on ilus pilt peal. Mõnikord mõjub isegi see, kui plaat on süsimust, nagu näiteks meil ilmus "1st acoustic graffiti", kus esitajateks Siiri Sisask, Boris Björn Bagger jt. Et ta natukene eristuks plaatide tohutust massist.

Millised on edukaimad plaadiprojektid?

Kas oskad ka seletada, mis on selle edu põhjus? Palun too ilmekamaid näiteid nii sisuliselt/temaatiliselt hästi õnnestunud plaadist kui ka hea läbimüügi poolelt.

V. P.: Kahtlemata üks edukamaid on eelnimetatud "100 Years of Estonian Symphony", mille esimene tiraaž jõuti ette tellida juba enne plaatide saabumist Sony DADC tehasest. Selle plaadi edu puhul – lisaks muusikalistele väärtustele – on oluline osa Piret Miku suurepärasele kujundusel ja Evi Arujärve koostatud bukletil. Kriitikute ülikõrge hinnagu ja maksimumpunktid on pärvinud Eino Tambergi ooperi "Cyrano de Bergerac" salvestus Rahvusoperi Estoniaga. Plaadi läbimüük on seejuures jäänud keskmisele tasemele.

V. P.: Jättes nüüd kõrvale juhtumid, kus plaat niikuinii hästi müüb – tegelikult tiraažist väga suur osa läheb ka lihtsalt promoks. Siis hakkab tilkuma sinna-tänna. Väga palju telitakse muidugi ka otse kodulehekülje kaudu. Meil on paljude plaatide kohta ka helinäited koduleheküljel väljas. Heliloojaid on maailmas niivõrd palju, see turg on lihtsalt täis. Kõige edukamad on need, mis ei ole liiga tõsised. Üks näide on "Winter Classic" CD, kus Boris Björn Bagger ja Nõmme linnaorkester Hendrik Vestmanni juhatusel esitavad Marcello, Bachi, Vivaldi jt teoseid. Seda oleme müünud üle kuuekümne tuhande eksemplari. Inimesed tahavad osta seda, mida nad tunnevad. Nad kardavad osta võõrast. Hea läbimüügiga plaadid aitavad fiinantseerida ka teisi projekte.

Suur osa muusikast on kolinud Interneti, kust seda saab mugavalt alla laadida, mis aga tähendab, et kuulaja ei pea alati kõike huvipakkuvat plaatidel omama. Mil määral on üldine tehnoloogia areng sinu arvates plaaditööstusele mõju avaldanud, seda

muutnud ja suunanud? Milliseid uuendusi peaksid sellest lähtuvalt oma firmas vajalikuks?

V. P.: Koostöös Saksa plaadifirmaga CCn'C on ERP välja töötamas *net label*'it, millesar-naseid on maailmas juba mitmeid, ent peamiselt levimuusikas. Eks aeg näita, kuidas see allalaadimine Internetist hakkab toimima süvamuusika puhul.

Muusika on praegugi kolimas üle DVD-dele, mis võiks olla järgmine etapp, helikandja, muusikakanal või väljund?

V. P.: Kui on võimalus, siis miks mitte pak-kuda muusikaga koos ka pilti. Meiegi olemes praegu ametis Paavo Järvi ja Euroopa Liidu Sümfooniaorkestri "Klaaspärlimängul" tehtud video üllitamisega DVD kujul. Praegusel kiiresti areneval digitaalajastul tekib uusi helikandjaid ja aina täiuslikumaid audioformaate nagu seeni pärast vihma, *surround*-heli kanalite ja kõlarite arv üha suureneb. Kuid helikandjad on ju üksnes "paken-did", sellest võrratult olulisem on ikka sisu – muusika ise ning selle esitus. Kuulan endiselt meeleldi krõbisevaid vinüülkettaid. Muide, näiteks Tallinna Kammerorkestri hiljutine salvestis minu muusikaga ilmub just vana hea kauamängiva kujul. Nostalgia...!?

V. P.: Selleks et DVD-d vaadata, on vaja eraldi aega. CD-d saad kuulata ka näiteks autot juhtides, see ei nõua nii suurt tähelepanu. DVD on lisaväärtus muusikale. Pilt täiendab heli, mitte vastupidi. CD kui selline kannab endas ikkagi teatud hulga teoseid, see on ter-vik, mis on kokku pandud helilooja ja kirjastuse poolt. Arvan, et Internet siiski ei asenda CD-d. CD kui reklaamikandja elab ikka edasi, see ei kao mitte kuskile. Lihtsalt võimaluste paljusus peab olema, ainult see aitab. Omada plaati on omaette väärtus. Ma toonitan, et CD on üks kallis visiitkaart, muud mitte midagi. Kui me tuleme oma firmaga "nulli", siis on väga hästi.

Kas sul on mõni mõte südamel, mida tahaksid seoses eesti klassikalise muusika plaadistamisega välja öelda? Mõni mõte, idee, teos, helilooja...?

K. I.: Mõte – anda välja ülevaatlilikud CD-komplektid eesti muusika paremikust žanrite kaupa: kammer-, orkestri-, koori-, lava-, vokaalsümfooniline jne muusika.

Küsimus – kes peaks koostama muusikavaliku ja kes välja andma? Eesti muusikaga plaatide süsteemne kataloog?

Küsinud Mirjam Tally

Tõnis Mägi iseendast

JOOSEP SANG

muusikakriitik

Tõnis Mägi, Berk Vaher. "Müümata naer".
Toimetaja: Mall Johanson. Kujundaja:
Margus Tõnnov. Noodigraafika: Oleg
Pissarenko. Kirjastus Ilo, 2006, 208 lk.

Raamatuid tuntud muusikutest saab kirjutada-koostada mitmel moel. Tavalisim viis on see, kui autor (harilikult muusikaajakirjanik) kogub kilode kaupa materjali, sealhulgas intervjuusid sugulaste ja kolleegidega ning kirjutab kronoloogilise loo "tema" elust ja loomingust sünnist surmani. Selliseid raamatuid oleme kõik ohtralt lugenud (mina näiteks Charles Minguse, Roland Rahsaan Kirki, Marvin Gaye, Janis Joplini, Jimi Hendrixi jt elust), neid on ilmunud sadade kaupa. Teine levinum viis on kirjutada raamat selle peategelasega koostöös – meenutada, kaaluda, kompileerida ja vaielda. Vahel võib selline raamat võtta päeviku vormi, kuid sagedamini on tegemist intervjuuga, kas või selliste maratoni-de näol nagu Priit Kuuse jutuaajamine Veljo Tormisega või Urmas Oti intervjuuraamat Neeme Järviga.

Tõnis Mäe ja Berk Vaheri koostöös sündinud raamat "Müümata naer" kaldub viimasesse valdkonda, kuigi päriselt siiski mitte. On tunda, et Tõnis Mägi on oma möödunud eluetappe silme ette mananud Vaheri pärimise peale, kuid siiski pole raamatus ühtegi suunavat küsimust. Mägi räägib justkui sõprade ringis, hüpates teemalt teemale ja ajastust teise, leides siiski ka erinevate asjade vahel alati huvitavaid seoseid. Nii ongi Vaheril õigus, kui ta sissejuhatuses ütleb, et see, mis pidi alguses olema raamat Tõnis Mäest, muutus töö käigus Tõnis Mäe raamatuks.

Rohkem on kaasautori kätt tunda "Müümata naeru" koostamisel ja liigendamisel. Raamatut lugedes (ja ka sinna köidetud Tõnis Mäe laule klaveril mängides) ilmneb,

et tegemist on silmatorkavalt sidusa raamatuga, kus moodustuvad sujuvad ja loogilised üleminekud ühelt peatükilt teisele või laulult jutule. Ainult kiita saab ka Margus Tõnnovi väljapeetud, peent kujundust. Tõsi küll, arvukad pildid (nii ammusest ajast kui ka tänapäevast) ning avarust armastav kujundus tähendavad seda, et alguses üsna mahukana näiva raamatu (üle kaheksa lehekülje) läbilugemiseks ei kulu kuigi palju aega. Tahtnuks lugeda rohkemgi.

Kuid see pole pretensioon sisule. "Müümata naer" on sisukas ja pakub palju, sisaldades Tõnis Mäe sooje meenutusi lapsepõlvest ja noorukeast, erinevatest loomeperioodidest, kõhklustest, õnne- ja heitumise aegadest, esinemistest Eestis ja kunagise Nõukogude Liidu hiigelavarustes. Viimasest räägib Mägi terve rea anekdootlikke lugusid, milliseid on varrukast võtta küllap kõigil, kes Venemaal tiirutanud. Neid lugusid on väga lõbus lugeda – kuidas laulust "Sa haara kinni mu käest" sai Kasahstani kultuuripäeva-

del kohaliku bändi esituses "Sahara"; kuidas NSVLi kultuurisaadikud Indias maasikasee- pe banaanide vastu ärisid jne.

Kuid raamatus on värvikate meenutuste kõrval ka mõtisklusi muusika, laiemalt kunsti ja veelgi laiemalt elu üle, palju ka mõtteid iseendast ja lähedastest. Mägi peab ja teab palju kirjandusest ning on korduvalt üles astunud teatris. Nii ongi teemade ring lai ning mainimist leiavad väga erinevad eesti kultuuriloo suurkujud, kellega laulja erineval ajal kokku on sattunud. Igaüks leiab raamatust kindlasti just talle olulisi minevikuseid – minu mõtetega resoneeris muu hulgas Tõnis Mäe jutt Rein Sammetist, kellega ta oleks tahtnud enne pianisti traagilist surma midagi koos teha. Siinkirjutaja kavandas Sammetiga pikemat intervjuud, et veidigi tema kaugele ulatuvaid mälestusi eesti jazzist talletada, kuid jäi samuti hiljaks...

Tõnis Mägi on teistest oma põlvkonna lauljatest alati eristunud sügavuse, isikupära ja suurema loomingulisusega. Erinevalt mitmest teisest "ööbikust" pole kunagine nõukogude estraadikarussell tema loovust kahjustanud ega seda "klounimaski", millest ta ise räägib, igaveseks näkku surunud. Just küpsemas eas, Ultima Thule algusaegadest kuni tänaseni on Mägi salvestanud ja kirjutanud mitmed oma paremad lood ning leidnud oma isikliku tempo ja intiimsa väljenduslaadi. "Müümata naer" ei tähista tema jaoks kindlasti viimast kardinat, kuid ilmus siiski õigel ajal, lastes kõnelda mehel, kelle laule oleme juuba kolmkümmend viis aastat kuulanud.

Aleksei Ljubimov – liikuva vaimuga muusik

MARJU RIISIKAMP

klavessinist

28. aprillil, päev enne Eesti Kontserdi uue haamerklaveri esitluskontserti pealkirjaga “Fantaasia – hinge teater” Tallinna raekojas õnnestus mul napilt pool tundi vestelda meie publikule ammu tuntud legendaarse pianisti Aleksei Ljubimoviga. Ka sel päeval ootas teda ees õhtune kontsert väljaspool Tallinna, sellele vaatamata oli ta andnud nõusoleku vestluseks lausa mitme usutlejaga järjest, mistõttu alati ajahädas ja tuhat tegemist plaaniv interpret tundus esmahetkel olevat pisut sundseisus. Ometi tuli ta kohe n-ö mänguga kaasa ning tema õhin, rääkides isiklikke mälestusi ja avaldades oma arvamust muusikast, oli tööpoolest nakatav. Palusin sellel kolossaalselt suure lavakogemuse ja laia huvide ringiga interpreedil jutustada üht-teist oma teest vanamuusika juurde.

Kuidas ja millal sai alguse teie vanamuusikahuvi? Mis meenub esimesena tollest kauget ajast?

Kas teid huvitab minu kontakti algus Eestiga või minu isiklik tee vanema repertuaari juurde?

Mind ja kindlasti ka lugejaid huvitaksid mõlemad teemad, aga aja kokkuhoiu mõttes oleks vist põnev alustada viimasest.

Kas teate, millest kõik see alguse sai? Nimelt minu ebaloomulikult suurest teadmistejast ja uudishimust. Mulle meeldis juba lapsena lugeda igasuguseid põnevikke, ulmekirjandust, elasin kujutlusis ja mõtlesin välja kõiksugu uskumatuid lugusid. Lugesin tõesti väga palju! Oma tohutult suure teadasaamise ja avastamiskire kinnituseks räägin teile ühe loo. See on kurioosne juhtum üsna varasest lapsepõlvest, mis kannab ometi juba kõigi minu hilisemate ettevõtmiste pitserit... See oli talvel – mina olin viieaastane, minu õde kolme ja poole aastane –, kui meil tekkis idee kodust salaja ära minna. Meil oli suurepärase plaani, mis tuli otsekohe teoks teha – käia ära Hiinas! Päev oli soodne ja kasutasime juhust, et meiega oli kodus ainult vanaema, ning meil õnnestuski vaikselt välja hiilida. Ega me kuigi kaugelt ei jõudnud, kui ema-isa meid juba üles leidsid... Aga oli-

Aleksei Ljubimov: “Mida ma otsisin? Olemist muusikas.”

FOTO HARRI ROSPU

me väljas ühtekokku umbes viisteist minutit, mis on küllaltki pikk aeg nii väikestele lastele, et kogeda seiklust ja põnevust. Vanemad viisid meid ilusti koju tagasi ja küsisid huvi pärast, et kuidas me oma arust kavatsetime Hiinasse jõuda. Mina vastu: “Eks me oleksime siis tänaval mööduvatelt inimestelt teed küsinud.” See oligi minu esimene kogemus oma fantastilise projekti realiseerimisel. (Naer.) Mõned aastad hiljem hakkasime sõpradega meie suvila ümbrusse suurt maalust käiku kaevama, et sinna tulevikus raketit paigaldada... (Lausa rõkkav naer.)

Järgmine samm oli huvi nüüdismuusika vastu. Minu õpetaja tutvustas mind Maria Judinaga, kes juba tol ajal suhtles palju Stravinskiga, samuti Schönbergi ja Volkonskiga. 1958. aastal mängis Andrei Volkonski Moskvas esimese klavessiini soolokontserdi. Mäletan, et olin umbes 14-aastane ja mul oli au tema kontserdil lehte keerata. Päevade viisi viibisin Moskva kon-

servatooriumi fonoteegis, kuulasin vaimustunult uut muusikat, sealhulgas Schönbergi “Pierrot lunaire!” ja ka vanamuusika esitusi sarjast “Oxford History of Music”. Me kuulasime palju salvestusi ka üksteisel külas käies, mil tuli kokku äärmiselt huvitav noorte seltskond. Huvitav on see, et mitte kõik sellest seltskonnast polnud muusikud. Kuulasime nii vana kui ka uut muusikat, sest meie jaoks oli kõik uudne. Meid kannustas suur uudishimu ja avastamisrõõm, huvi erinevate kultuurililmingute vastu. Hiljem muutus see kõik veelgi süstemaatilisemaks.

Ega tollaegsed õppeprogrammid vist midagi sellist ei pakkunud?

Just nii see oli, seepärast huvitaski meid kõik see, mida koolist ei saanud. Samas ei piirdunud me sugugi ainult muusikaliste otsingutega, kõik see kulges paralleelselt ka kirjandushuviga. Kui olin umbes 16–17-aastane, tundsin vastupandamatut soovi lugeda vanakreeka autoreid, samuti Shakespeare'i. Kõik see tundus tol ajal ülimalt põnev ja kütkestav! Tihtipeale uhkustasime õega teineteise võidu, kuidas tema oli läbi lugenud kõik Shakespeare'i tragöödiad (loomulikult vene keeles), mina aga seevastu vanakreeka tragöödiad. Lugesime palju ka jaapani ja hiina luulet.

Vanema muusika vallas olid “Oxford History of Music” salvestused ja Andrei Volkonski klavessiinikontserdid mulle esimeseks tõukeks Bachi-eelse muusika uurimise juurde. Volkonski mängis Couperini, inglise virginaliste ja palju muud. Kuuekümnendate aastate algul asutas ta hiljem vägagi populaarseks saanud ansambli Madrigal. Mäletan, et kohe alguses tundsin seda muusikat kuulates mingit seletamatut sümpaatiat, kuid tõsisem huvi klavessiini vastu tekkis alles hiljem, kui olin juba aastaid esitanud nüüdisaja muusikat. Bach, Haydn, Mozart, Schubert, 20. sajandi muusika – kõik nad täiendavad üksteist, nii uudis- kui ajaloolised teosed. Praegu võin isegi juba teadlikult formuleerida, kuidas see täiendamine tegelikult toimib. Bachi-eelses muusikas puudub subjektiivsetel tun-

netel tähtsus. Muusika on eelkõige konstruktsioon, kompositsioon; autor väljendab siin oma ideed, mitte niivõrd isiklikku läbielamist. Tol ajal, mil ma seda kõike tõdesin, valitses Venemaal hoopis teistsugune muusikaesthetika ning ma olin oma teadmiste ja avastustega täiesti üksi. Vene interpreete huvitas eelkõige väljendus, tõlgendus, mind aga esmajoonel objektiivsus, kompositsioon kui selline, autori konstruktiivne idee. Vanamuusika helitöödes puudub meile igittav dramaatiline arendus, selle asemel on aga minu meelest mingi eriline fluidum, "lineaarne seisund" (*lineinoje sostojanie*). Ma võrdleksin seda fenomeni igavesti voolava kosega, mis langeb pähinal ühesuguse jõu ja ühtlase vooluga alla. Sa lihtsalt ühined jäägitult selle voolamisega – *mõ vho-dim v etu reku, i ona tetšjot...* Siin ongi kõige tähtsam kohe alguses saavutada seisund, lülituda protsessi, lasta end voolust kaasa viia. Tookord tundus mulle, et täpselt sama toimub ka uues muusikas. See voolamine kujuneski mulle üheks tähtsaimaks kriteeriumiks, samuti erinevad valikud ja otsingud, sest mitte kõik teosed ei haaranud mind samasuguse jõuga kaasa.

Millised olid teie otsingud?

Mida ma otsisin? Olemist muusikas. Tunnetasin siin teadvuse staatikat, just midagi minimalismi seisundi taolist, mitte niivõrd laia kosmilist avarust. Hiljem sai minimalism mulle üha lähedasemaks, st püüd seista emotsioonide dünaamika, panna nad lihtsalt vaikima ning fikseerida kontsentratsioon ja rahu seisund muusikas. Me võime seda olemist nimetada ka sõnadega: meditatsioon, palve, *zen*. Niisama hästi nimetaks seda protsessi ka lihtsalt aja peatamiseks. Loomulikult on ka vanas muusikas emotsioonid, süüvivi sisu ja kordumatud peenstruktuurid. Näiteks kui mängida 17. sajandi muusikat, siis tõdeme, et sealgi on küllaga subjektiivseid emotsioone. Ometi tundus see muusika tol ajal, kõrvutades teda Chopini ja Schumanni maailmaga, vägagi objektiivne, koguni kiretu. Loomulikult on meil tänapäeval näiteks Frescobaldi kohta võrratult rohkem informatsiooni, mis avab vahetuma ligipääsu tema tundemaailma. Samas on Chopini ja Schumanni puhul huvitav jälgida, kuidas ka subjektiivses väljenduses on oma struktuur ja seaduspärasused.

Suures osas just tänu teie initsiatiivile on Moskva konservatooriumis juba aastaid avatud ajaloolise ja nüüdisinterpretatsiooni osakond. Kuidas see praktikas välja näeb?

Osakond loodi 1997. aastal ning meil süvenetakse võrdsele nii Bachi-eelsesse perioodi kui ka ülejäänud, n-ö traditsioonilisse repertuaari ja nüüdismuusikasse. Toonitan, et siin on tegemist tervikliku õppeprogrammi-ga. Kahjuks peavad praegused konservatooriumi professorid ikka veel vanemat repertuaari ja akadeemilist muusikat kaheks eraldi seisvaks valdkonnaks. Minu jaoks on see absoluutselt ühtne tervik ja katkematu arengu-joon, sest nad on ju lihtsalt muusika erinevad arengustaadiumid. Kindlasti pean ma vajalikuks mõneks ajaks nüüdismuusikast distantseeruda, et tutvuda varasema esthetika ja ajalooliste pillidega. Alles seejärel saab tekkida ühtse, tervikliku arengu, katkematu protsessi tunnetus. Tänapäeval kordub kõik taas – avangard lõppes, ning post-avangardistlikus muusikas korduvad paljud vanamuusika võtted – Pärt, minimalistid, Silvestrov...

Kas Moskva noored pianistid õpivad ka klavessiini- ja orelimängu tehnikat?

Meie õppeasutuse pianistidel on see võimalus olemas – klaver, klavessiin, haamerklaver; orel on fakultatiivne. Kõigi nende pillidega tegelemine on kohustuslik ning meil võib omandada ka mitu eriala, näiteks lisaks pianisti diplomile võib saada ka organisti diplomi. Toon näiteks oma kolleegi Juri Martõnovi, kes on pianistina mitmete konkurside laureaat ning on pälvinud esikoha ka haamerklaveri konkursil Salzburgis, sealjuures esimese venelasena ajaloos. Kõigele lisaks valdab ta ka klavessiini. Tema õpilane Aleksei Ševtšenko lõpetas meie teaduskonna klavessinisti ja organistina ning paar aastat tagasi asus ta õpetama meie konservatooriumis. Peale selle on ta saanud preemia ka orelikonkursil.

Loomulikult on pisut keeruline mängida ühtlaselt heal tasemel mitut ajaloolist pilli, kuid jälgides meie pianistide arengut, oleme tänaseks täheldanud, et igal mängijal on oma instrument ja valdkond, mis sobib talle kõige paremini ning võimaldab tema tugevaid külgi kõige paremini eksponeerida. Meil võetakse kõike seda arvesse ning üliõpilane suunatakse sobiva pilli juurde – see on normaalne asjade käik. Näiteks on meie konservatooriumi kolmandal kursusel üks suurepärase flöödimängija, kellel on juba oma vanamuusika ansambel. Samal ajal käib ta nüüdismuusika studios, mängib Boulezi. (*Naer.*) Noored õpivad tõepoolest väga kiiresti erinevaid mängutehnikaid! Kui ma enast samas eas meenutan, siis tol ajal oli seda kõike hulga raskem teostada. Ma pidin

eemalduma tänapäeva klaverist kaheks aastaks, et tegelda süvendatult haamerklaveriga ja unustada kõik eelnenud sisseõpitud harjumused. Tänapäeval on see kõik palju lihtsam, sest meie käsutuses on juba tunduvalt rohkem ajaloolisi klahvpille.

Mul on tänini hea kontakt Andrei Volkonskiga. Ta on praegu üle seitsmekümne aasta vana, elab Prantsusmaal Provence'is. Moskvas sõitis ta minema 1973. aastal, oma loomingulise tegevuse haripunktil. Kahju! Kui ta oleks oodanud veel kolme-neli aastat, oleks kõik võinud olla teisiti, sest ta sai ju Moskvas teostada üsna suure osa oma plaanidest. Prantsusmaal ei suutnud ta kahjuks oma interpreedi ja helilooja amet rakendada. Ta asutas seal küll oma ansambli, andis välja mõned CD-d Bachi "Hästitemperereeritud klaviiriga", tegi mõned soolokontserdid. Kuid tema helilooming ei pälvinud Prantsusmaal tunnustust, ajastus oli vale ja üsna varsti lõpetas ta komponeerimise. Me oleme tema loomingut esitanud Moskvas. Praegu elab vanameister põhiliselt mälestustest, meenutab nostalgiliselt elu kodumaal, ehkki oma äraminekust peale pole ta enam kordagi Moskvas käinud. Küll on ta aga külastanud Eestit, nimelt 90. aastate algul! Praegu toetab ta igati vene heliloojaid, on kirjutanud kaks raamatut klaveri häälestamisest. Äsja andis Mark Pekarski välja Volkonski monograafia pealkirjaga "Nazad k Volkonskomu vperjod" ("Tagasi Volkonski juurde edasi"). Miks ta mulle ikka ja jälle meenub? Sellepärast, et sel ajal, 60/70. aastatel sai alguse suur vanamuusika taasavastamise tõusulaine. Tol ajal oli neli põhilist vanamuusika keskust: Moskva, Peterburi, Tallinn, Kiiev. Siin tegutses palju heliloojaid, loodi massiliselt uusi ansambleid. See oli reaktsioon nõukogude ideoloogiale ja akadeemismi pealetungile. Huvitav, et ka Läänes algas samal ajal vanamuusika avastamine. Ometi ei haakunud seal varase liikumisega heliloojad, nii nagu Venemaal Andrei Volkonski, kes ammutas ideid just nimelt vanamuusikast.

Kahjuks siis teatas maestro, et nüüd ehk vist aitab, sest ta peab tegema kontserdiks ettevalmistusi. Tänašime vastastikku ja ma püüdsin end jälle tavaelu rütmile kohandada. Mõtlesin endamisi – milline rõõm on ometi kokku puutuda nii avara ja mitmekülgse loovisiksusega! Ljubimovi köitvat jutustust poleks tõesti olnud mingi vaev veel mitmeid tunde järjest kuulata. Seljataha oleks jäänud nagu kummaline teekond fantastikasse...

Wagner Riias

JAANIKA KRESSA

ajakirjanik

Richard Wagner, "Reini kuld" ("Das Rheingold"). Maailmaesietendus 22. septembril 1869 Müncheni kuninglikus õukonna- ja rahvusteatris. Esietendus Riias 12. novembril 1902. Esietendus Läti Rahvusooperis 21. aprillil 2006 ja Bergenis 31. mail 2006. Dirigent: Andris Nelsons. Lavastaja: Stefan Herheim. Lavakujundus ja kostüümid: Heike Scheele. Dramaturg: Alexander Meier-Dörzenbach. Osades: Pēteris Eglītis, Armands Silins, Thor Inge Falch, Arnold Bezuyen, Lars-Erik Jonsson, Gudjon Oskarsson, Rihards Macanovskis, Marcus Jupither, Bengt-Ola Morgny, Inesa Linaburgyte, Kristine Opolais, Ljubov Sokolova, Aira Rūrāne, Andzella Goba, Kristine Zadovska jt.

Wagner ja Riia on lahutamatu

Aastatel 1837–1839 oli Richard Wagner Riia Linnateatri kapellmeister. Sellest ajast kuulub Riiale oluline koht nii ooperinovaatori biograafias kui ka kogu maailma wagneriaanide teadvuses. 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul lavastati Riias Wagnerit regulaarselt. Kohe pärast "Lendava Hollandlase" maailmaesietendust Dresdenis lavastati see ka Riias. Järgnesid "Tannhäuser", "Lohengrin", "Tristan ja Isolde" ja "Nürnbergi meisterlauljad". "Nibelungide sörmuse" ooperitest lavastati Riias esmalt "Valküürid" (1889), kogu tetraloogia jõudis esimest ja seni ainsat korda Riias lavale 1902. aastal. Ja kui 1934. aastal lavastati ka "Parsifal", olid kõik Wagneri ooperid Riia vaatajateni jõudnud.

Pärast Teist maailmasõda oli Riia esimene linn tollases Nõukogude Liidus, kus lubati lavastada "ideoloogiliselt vastuolulist" Wagnerit, ta oli mõne ooperiga esindatud igal hooajal.

Praegune projekt tuua lavale nelja aastaga "Nibelungide sörmus", igal aastal üks ooper, on Läti Rahvusooperi jaoks direktor Andrejs Zagars sõnul saanud projekt mitte ainult sellepärast, et on möödunud juba rohkem kui sada aastat selle esmalavastusest Riias, vaid ka sellepärast, et see lihtsalt on suurim ülesanne, mille Läti Rahvusooperi meeskond on seni endale võtnud.

Idee lavastada Wagneri "Sörmus" koostöös Bergeni rahvusvahelise festivaliga sündis poolteist aastat tagasi ühes Berliini koh-

vikus, kus Andrejs Zagars Bergeni festivali direktori Per Boye Hanseniga algul hoopis teisi küsimusi arutas. Ruttu jõuti Wagnerini, kelle seotus Riiaga on üldteada, nagu ka tema sunniviisiline viibimine Norras, mil ta otsis varjupaika sadamas reisi ajal, mida oli alustanud Riias.

Germaani esteetika piiril

Kõiki "Sörmuse" oopereid dirigeerib Läti Rahvusooperi peadirigent Andris Nelsons. Lavastusbrigaadid on aga kõigil ooperitel erinevad. "Reini kulla" lavastaja Stefan Herheim on õppinud tšellot Norra ooperi- ja muusikakoolis ning rännanud oma nukuoperitrupiga läbi maa. Ooperilavastajaks on ta õppinud Hamburgis, praegu elab Berliinis. Lavastanud on ta Saksamaal, Austrias, Rootsis, Norras ja Eestis. "Reini kuld" on tema esimene lavastus Lätis.

"Reini kuld" on Herheimile "Sörmuse" lemmikosa. Tema sõnul on kogu tetraloogia võti kokkuvarisemine, mida "Reini kullas" põhjustab kahekordne pattulangemine: Alberich reedab kulla nimel armastuse ja Wotan maksab kätte Valhalla eest, ohverdades nooruse ja armastusejumalanna Freyja. "Kontseptuaalne lähenemine nõuab küll kogu tsükli meelespidamist, kuid individuaalsed esteetiliselt eksperimendid igas tetraloogias osas saavad ühist efekti ainult suurendada," väidab Herheim.

Konservatiivsetele ja/või Wagneri-truudele vaatajatele võib tema käekiri tunduda liiga sotsiaalne, pretensioonikas ja klassikakauge. Jumalate, kääbuste ja hiiglaste asemel jooksevad laval ringi inimkonna lähiajalooist liiga tuttavad tegelased. Kohati muututakse pisut räigeks, kuid siiski ei ületata kordagi germaani esteetika piiri, vaid lihtsalt käiakse aeg-ajalt piiri peal ära. Usun, et Richard Wagner, keda on nii palju kritiseeritud, aga ka jumaldatud rohkem kui teisi, ei lase ennast lavastuslikust välisjoonisest suurt häirida. Need on ajamängud, sõjajärgne nihilism ja lastehaigus, mis kahjuks ikka veel kestavad.

Wagner on nii suur, et ei vaja kaitsekõnet. Sellest pole aga aru saanud dramaturg Alexander Meier-Dörzenbach, "Reini kulla" äärmiselt mahuka kava peamine autor

ja koostaja, kes oma kohati nii säravas esees "Võimu armutus ja armastuse võimekus" ("Die Lieblosigkeit der Macht und die Machtlosigkeit der Liebe") seletab, kui oluliselt ikka erineb Wagneri antisemitism natsionaalsotsialistlikust rassismist. Muide, see on ka ainus tekst, millest ingliskeelsed lugejad osa ei saa, sest see on läti keelde tõlgitud Wagneri emakeelest. Lõpuks läheb Meier-Dörzenbach juudiküsimuse lahkamisega nii hoogu, et hetkeks tekib kujutlus, nagu oleks Berliini müür ikka veel püsti ja DDR kehtaks.

Muidu saab aga teatrikülastaja läti- ja ingliskeelse ülevaate ooperi sisust, ka "Sörmuse" järgmistest osadest, peamiselt aga Richard Wagneri fenomenist. Kavas on kasutatud ohtrasti fotosid ja ajaloolisi illustreerimisi. Saksakeelse libreto subtiitrid jooksevad lava kohal väikesel tahvlil samuti nii läti kui ka inglise keeles.

Solistid varasema Wagneri-kogemusega

Solistid on valitud erinevatest riikidest. Germaani jumalate panteoni peajumala Wotani osas näeme läti päritolu Kanada lauljat Pēteris Eglītist, kes on rahvusvaheliselt tuntuks saanud Wotani osas "Reini kullas" ning "Valküürides" ja ränduri osas "Siegfriedis" dirigent Adam Fischeri käe all Mannheimis. Külalissolistina on ta laulnud Wagneri ooperites Dresdenis, Barcelonas, Madridis, Torontos, Bonnis ja Pariisis.

Suure Wagneri-kogemusega on ka intorigaanist pooljumal Loge kehastaja hollandlane Arnold Bezuyen, kes 1998. aastast on osalenud Bayreuthi lavastustes "Tannhäuser", "Lohengrin" ja "Tristan ja Isolde" ning kes kehastab Loget ka 2006. aasta "Reini kulla" lavastuses Bayreuthis.

Rootslane Marcus Jupither on samuti oma osa, kääbus Alberichi, varemgi laulnud. See ongi kolmik, kelle õlul ooperi tegevus püsib. Kunstnik Heike Scheele on need kolm lauljat muutnud kostüümidega ka visuaalselt sarnaseks. Kui Wotan on muudetud Richard Wagneriks endaks ja püsib sellena stabiilselt lavastuse algusest kuni lõpuni, st ei loobu kunagi baretist, kuuest ja kunstinast, siis Alberichil on ooperi algul samasugune nina, kuub ja barett, hiljem aga Hitleri sõjaväe-

Reini tütred ja Alberich.

FOTO ANDRIS KRIEVINS LÄTI RAHVUSOOPERI PRESSIARHIIV

mantel, parukas ja vuntsid, mis liiguvad edasi Logele. Lõpuks kistakse Alberichi osatäitja laval poolpaljaks.

Vaataja, kes pole peensusteni tuttav Wagneri loominguga ja mõttemaailmaga, ei pruugi aru saada, kes esimestes stseenides kolme norniga lõbutseb – on see jumal Wotan, käabus Alberich või hoopis helilooja Richard Wagner? Kiusliku ja parasiitliku Loge esinemine võõras (Wagneri) kuues on loogiline – Loge suserdab ja intrigeerib, kritiseerib kõiki üheksat ilma. Pole ainsatki elusat ega elutut olendit, kelle üle ta ei irvi-taks, olgu need õnnetud Reini tütred, kellelt varastatud kuld, reedetud armastusjumalanna Freyja (Läti Rahvusooperi laulja Kristine Opolais, kehastab ka Sentat “Lendavas Hollandlases”) või Wotan ise. Algu annab Loge (halba) nõu ja pärast vaatab, mis välja tuli. Jumalad pöörduvad temast ära – sammuvad vikerkaare (sild jumalate ja inimeste maailma vahel) suunas ja Loge jääb üksi. Ta ei saa kunagi ei rikkaks ega õnnelikuks.

Wotan ja Alberich tahavad mõlemad kulda. Wagneri enda elus oli palju armastussekulda, ometi ei piirdunud ta sellega, vaid ihkas alati enam. Tema ooperid on sündinud jumalikust inspiratsioonist ja inimvaimu võimete piiiril – ainult nii tuleb neid ka nautida.

Veel jõulisem Wagnerist on ainult Wagner

Muusikaringkondades kutsutakse Wagneri

“Nibelungide sõrmust” sageli lihtsalt “Sõrmuseks”. Selle projekti loojatel pole meeles mitte ainult võlusõrmus, mis annab kandjale piiramatu võimu, kuid moonutab ta mõistust, vaid ka Wagneri kolossaalse kunstiteose struktuur – neli ooperit, mis moodustavad ühe terviku, on suletud ring, algusest peale mõistetud hukkuma, need on isenda kokkuvarisemise liikumapanev jõud.

Wagneri meloodia ringleb lõpmatuses, kehastades müütilise ringi olemust. Iga müüt räägib sellest, mis hakkab juhtuma, pildid kaugest minevikust on pöördumatu tuleviku ettekuulutus.

Just Richard Wagneri kunstide sünteesis näitab müüt oma kahte vastuolulist nägu paremini kui üheski teises läänemaises kunstiteoses: ühelt poolt on siin vägivalda ja lakkamatut võimuvõitlust, mis on niisama vältimatu kui mis tahes muu loodusnähtus; teiselt poolt on “Sõrmus” vaieldamatult poeetilise hingestuse ürgallikas, äratades meie kujutlusvõime. Veel jõulisem Wagneri mütoloogiast on vaid tema muusikauniversumi müstiline võim.

Nagu iga suur kunstiteos, on ka “Sõrmus” ühtaegu palve ja väljakutse. Iga ajastu elab selle grandioosse muusikalse eepose läbi ja graveerib sõrmusesse oma interpretatsiooni, tunnistuse oma peegelpildist. Iga ajastu riskib, sukeldudes selle aarde järele.

“Reini kuld” ja kogu “Nibelungide sõrmus” räägib võimust, armastusest ja ettemääratusest, teeb seda spetsiifiliselt lä-

bi muinasgermaani mütoloogia ja saksa vaimu. Wagner ei tahagi olla kogu inimkonna eestkõneleja, tema eesmärk on tõsta sakslaste enesehinnangut ja kinnitada nende identiteeti, viies saksa ooperi enneolematusse ja pärast tulematusse kõrgusesse.

Wagnerit saab ainult armastada või vihata, sest tema muusika ei jäta ükskõikseks. Salvador Dalí on öelnud: “Wagner on nii suur, et ta kasvab ikka veel. Ja see tähendab, et mitte keegi pole teda veel näinud.” Ometi on nii palju neid, kes eksimatult tunnevad ta ära, neid, kes ei suuda elada ilma Wagnerita. Nendele ongi nüüd Riias ja Bergenis avanenud uus võimalus ja sellepärast on “Sõrmuse” lavaletulek äärmiselt tänuväärne. Oleks ju tervislikum, kui järgmised lavastajad Stefan Herheimist vähem selle peale oma vaimujõudu kulutaksid, et välja selgitada ja publikule puust ette teha, kes on (olnud) õigem või valem wagneriaan. Peadirigent Andris Nelsons ja Läti Rahvusooperi orkester aga esitavad igal juhul Richard Wagneri meelilendavat ja õilsat muusikat. 2009. aasta kevadel on Riias võimalik näha kõiki nelja “Sõrmuse” ooperit koos – just täpselt nii, nagu Wagner seda soovis. Riia on jälle üks juhtivatest tugevatest Wagneri-traditsiooniga ooperilinnadest maailmas.

Pühendan selle kirjutise heale sõbrale ja kaaswagneriaanile, muusikateadlasele Johannes Jürissonile, kes kahjuks “Sõrmuse” lavaletulekut ära oodata ei jõudnud.

ALO PÖLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

Mulgimaal Kõo vallas sündinud Roman Toi sündmusterohke elu- ja loomingutee on kui vastupeegelduv panoraampilt eesti rahva loost 20. sajandil, vaadatuna siit- ja sealt-poolt ookeani.

Eestimaa jaoks on see mees oma mitmekülgsed kogemusi saanud vahendada alles viimase seitsmeteistkümne aasta jooksul. Enne seda oli tema (nagu ka kõigi teiste pagulaste) tegevusega seotud info keelu all.

Nüüdseks on Roman Toi Viljandi aukodanik, Viljandi Kultuuriakadeemia ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia audoktor.

Oma kogemusi muusikapedagoogina on ta olnud helde jagama mitmetes muusikaõppeasutustes. Eriti tõhusat abi sai Viljandi Kultuuriakadeemia kirikumuusika õpetusele aluse panemisel. Kodulinna Viljandi heaks on maestro teinud veel mõndagi, kas või seda, et oli Viljandi vana veetorni taastamise suurtoetaja.

Roman Toi muusikaline tegevus algas 1930. aastail Westholmi poeglase gümnaasiumis, kus muusikaõpetajaks oli hilisem tunnustatud koorijuht ja helilooja Tuudur Vettik. Vettiku mõju Toile võis olla isegi määrava tähtsusega. Noormehele anti võimalus juhatada kooli koori ja ka orkestrit.

Õpingud jätkusid 1932. aastal mitmel erialal Tallinna konservatooriumis ja kestsid vaheaegade kuni 1944. aastani. Toi huvitus ka muudest aladest ja käis mitu aastat Tartu Ülikoolis õigusteadust õppimas. Sealgi õpitu kulus hiljem keerulistel aegadel marjaks ära.

Kui vestelda Toi kolleegidega, siis ikka tõstetakse esile tema nakatavat elurõõmu ja organiseerimisvõimet, huumorimeelt ja ka seda, et ta on mitmekülgselt haritud inimene. Mitmekülgsus sai alguse just konservatooriumist. Toid huvitasid seal mitmed erialad – Tuudur Vettiku juures koorijuhtimine, August Topmani juhendamisel orelimäng, Heino Elleri juures helilooming ja Olav Rootsi käe all sümfooniaorkestri juhtimine.

Saksa okupatsiooni ajal töötas Toi muusika alal Riigi Ringhäälingus, sealt sai ta sisse hoo heliloominguga tegelemiseks.

Läbi Saksamaa Ameerikasse

Ja siis tuli 1944. aasta ja põgenemine Saksamaale. Energiline muusikategevus aktiivseeruse eriti sõjajärgsel Saksamaal eesti põgenikelaagrites. Just siit tulid esimesed ideed ja kogemused laulupidude korraldamiseks. Asja lihtsustas eestlastega seostuv iseäralik

JUBILATE

Üleookeani Laulutaadil oli juubel

Roman Toi 90

Roman Toi, Välis-Eesti
koorilaululiikumise hing.

FOTO ARTUR RÄTSEP TMMi KOGUST

nähtus – olgu nad kodumaal või paguluses, põgenikelaagris või väljasaadetuna Siberis – ikka seostub nende tegevusega koorilaul ja sellest välja kasvavad laulupeod.

Eestlaste kohta öeldakse, et kui neid juba kolm koos, siis on oodata koori sündi. Toi tabas asja tuuma ära ja olukordades, kus inimeste põhimureks peaks olema elu sees hoidmine, muretses ta, kuidas uusi koore asutada või kuidas põgenikelaagritevahelisi laulupidusid korraldada.

Millist energiat ja aatelisust see kõik nõudis! Esimene eestlaste laulupäev peeti 1946. aastal Altenstadti laagris, kus laulmas oli ligi 500 eestlast. Järgnesid juba suuremad laulupeod Augsburgis, eestlaste põhilaagris Geislingenis, Kemptenis.

1949. aastal, seoses põgenikelaagrite likvideerimisega, rändas Toi koos abikaasa Vaiki ja pisipoja Antsuga Kanadasse. Seal

oli esimeseks teenistuskohaks üks Montreali öölokaal, kus Toi mängis kontrabassi.

Järgnesid õpingud Ameerikas Chicago ülikooli konservatooriumis (kaugõppes) ning enesetäiendamised Šveitsis Montreux' ülikoolis (magistrikraad 1975) ja Ameerikas Cincinnati ülikooli juures. Torontos kaitstud doktoritöö teemaks sai "Eesti rahvamuusika". Valikut selle teema kasuks aitas teha ühe ungari muusikateadlase kirjutis, milles see pidas ungarlaste muusikat palju fennougrilikumaks kui eestlaste oma. Toi: "Ma vihastasin, et selline lause on maailma muusikakirjanduses must valgel kirjas. Siis otsustasingi uurimuse kasuks. Oma 1977. aastal valminud doktoritöös tõestasin 500 leheküljel eesti rahvamuusika fennougristlikku olemust."

Toi mitmekülgne ja pikaajaline haridustee peaks andma mõtteainet eriti neile, kes end juba kolmekümneselt vanaks peavad ja

arvavad, et enam ei sobi õppida, kuna suurem osa elust olevalt siis läbi.

1974. aastast on Roman Toi olnud Toronto Kuningliku Konservatooriumi kompositsiooni, dirigeerimise ja muusikateoreetiliste ainete õppejõud. Seesama hoog, mis sai alguse Saksamaal, jätkus Toil Kanadas eesti kogukonna muusikalise tegevuse organiseerimisel. Tema käe all on väljapaistva taseme saavutanud suurearvulised koorid – Toronto Eesti Meeskoor ja segakoos Estonia.

Kuna Toi muusikaline tegevus on ikka olnud seotud kooridega, siis moodustabki tema heliloomingu suurema osa koorimuu- sika. Mitmed laulud on Välis-Eesti koori- de poolt populaarseks lauldud: “Aiut-taiut”, “Nõmm”, “Ränduri palve!”, “Su ette astun!”, “Kui tume...”. Aga Toil on loomingu- vel teisteski žanrites – Sümfonia, viis kantaati, vokaalsuurvorm “Te Deum laudamus”, bal- laad “Järv leegib” naiskoorile ja orkestrile, mitmesuguseid kammerpalu.

Toi, laul ja laulupidu

Toi elu- ja loomekäigu varal saab kinnitust tõsi- asi, et ei riigipiirid ega ookeanid suuda kustutada eestlaste kodumaatunnetust, kui seda tunnetust on mõjutanud laul. Laulul on

aga see võluvõim, mis puudutab kodumaa- tunnetuse sügavaimaid hoovusi.

Väliseestlased on sageli võrrelnud Toid Gustav Ernesaksaga, sest “kui kodueestlastel on oma Ernesaks, siis meil on oma Toi”. See ütlus on väga tabav. Nii nagu Ernesaks oma nõukogudeaegse tegevusega aitas laulupi- du kaudu hoida eestlaste kokkukuuluvus- ja rahvustunnet, nii tegi sedasama Toi põgeni- kelaagrites Saksamaal ja hiljem eestlaste ko- gukondades Ameerika mandril. Läbi laulu- pidude ja laulu on edasi kantud usku vabasse Eestisse, nii kodumaal kui võõrsil.

On olnud suursündmus, et mitmel vii- masel üldlaulupeol on Roman Toi saanud seista eesti dirigendina eesti laulupeokange- laste ühises reas. Toi kojutulek läbi laulupi- dude on olnud emotsionaalne elamus kogu rahvale. Siin- ja sealpool ookeani tegutsivate eesti Laulutaatide südamlükkohtumine laul- jate ees 1990. aasta üldlaulupeol sümboliseeris laulupidude väge ja ühtsust. Roman Toi on selle kohta ise öelnud: “Sain aru, mida korraldajad silmas pidasid. Ernesaks süm- boliseeris võitlust, mis eesti kultuuri säilimi- seks peeti. Aga ka väliseestlased on suutnud üht-teist teha ja mind pandigi seda sümboli- seerima. Ühendati Kodu-Eesti ja Välis-Eesti,

pannes nad ühte kaarikusse sõitma.”

Kogu elu on Toile laulupidude teema ol- nud väga lähedane. Ta annab laulupidudele ühtaegu rahvuspoliitilise ja kunstiväärtus-liku tähenduse. Toi ütles üldlaulupeo koh- ta: “Igal rahval on oma püramiid, millele uhke olla. Eesti rahval on selleks laulupidu. Kuulatagu, vaadatagu ja tehtagu järele. On huvitav vaadata, kuidas laulupeol läheb rah- vas justkui lahti, muutub siiraks ja ehedaks. Kui jätaksime laulupeod ära, mida paneksi- me asemele?”

Toi pole kunagi üksikõikne poliitiliste sündmuste vastu. Meie parteide sisepoliiti- liste tülitemiste kohta on ta öelnud: “Poisid Toompeal, tulge laulupeole, vaadake, kui- das eesti rahvas ühte nooti või ühte akordi laulab, koos rõõmustab! Valitsejad peaksid kõigepealt hoolitsema, et nende enda pal- gad tervet eesti rahvast päris armukadedaks ei ajaks.”

Murest laulupidude tuleviku pärast tu- leneb justkui iseenesest mure Eesti tuleviku pärast: “Mul on tunne, et võimas linn saab kasvada ainult vägeva maa poolt ümbritsetu- na. Kui me tahame eesti rahvast viia viisaka elatustasemeni, peame ikka algama külviga, mitte aga sisseostudega mujalt maailmast.”

BAGATELLID*EESTI

Eesti muusika foorum Helsingis

18.–21. maini toimus Helsingis eesti muu- sika foorum “EMF Helsinki 2006”. Foorumi mõtte algataja ja kunstiline juht on Soomes elav eesti helilooja Andrus Kallastu.

Ürituse eesmärgiks oli pakkuda Soome muusikaüldsusele võimalust tutvuda põh- jalikumalt eesti süvamuusikaga. Selle aasta foorumi teemaks oli “Seitse kõva T-d eesti muusikas: Tobias, Tubin, Tamberg, Tormis, Tüür, Tulev, Tulve”. Kavas olid kontserdid, sümpoosion ja näitusmüük. Ürituse toimu- misest kirjutab soome muusikakriitik **Veijo Murtomäki**.

Minifestival on enam kui teretunud

Eesti muusikat tuntakse ja esitatakse Soomes vähe. Moeheliloojat Arvo Pärti kõige roh- kem, Erkki-Sven Tüüri mingil määral, koo- riheliloojat Veijo Tormist mõõdukalt, samas kui näiteks tähtsaimat sümfonisti Eduard Tubinat vaid erandina. Eesti muusika tund- mist on laiendanud Soome plaadifirmad: tegevuse lõpetanud Finlandia Records, Ondine ja Alba. Meie muusikutele aga on veel ees ekspeditsioon naabri muusikamaailma.

Seetõttu on helilooja ja dirigendi Andrus Kallastu ning erinevate koostööpartnerite mõtte luua Helsingisse iga-aastane eesti muu- sika sündmus enam kui teretunud.

Esimene minifestival pakkus kontserte, seminari ja diskussioonivõimaluse. Soome publik ei läinud veel massidena liikvele, kuid loodetavasti on järgmisel kevadel olukord teine. Pianist Vardo Rumesseni loengkont- sert tutvustas uhket 1900ndate varaste mo- dernistide buketti. Rudolf Tobias, Mart Saar, Heino Eller, Eduard Oja ja Eduard Tubin seisid ajastu närvil, kasutades kromaati- kas ja kõlades Skrjabin ja Debussy leiutisi. Kontsert Temppliaukio kirikus tegi meile kättesaadavaks enamasti Eino Tambergi ja Lepo Sumera juhendamisel õppinud, oma koolitust välismaal täiendanud modernisti- de põlvkonna. Uus eesti muusika näib elavat hästi. Modernismi õpetus ja tehnilised va- hendid on omaks võetud, lisaks sellele ise- loomustab heliloomingut ajalooline kihilisus rohkete vihjetega muusika erinevatele ajas- tutele.

Kontsert oli suurepärase tervik, sest

Mart Siimer improviseeris oreil interluu- diumid, milles ta kommenteeris maitsekalt äsja kuulnud heliteoseid ning lõi silla ühest teosest teiseni. Arhitektoonika VII flöödi- le, tšellole ja tšembalole oli tuntud headu- ses Tüür, kus oli ühendatud uus helikeel ja põnevalt töödeldud barokk. Jüri Reinvere teoses “a.e.g” flöödile, elektroonikale ja vi- deole ladestusid mõttekalt üksteisele flöödi loodust jälgendavad ja töötlevad helid, koha- nad ja mühinad ning tuulegeneraatorite pil- did. Flötistina oli siin tegev võimekas ja er- gas Monika Mattiesen, kes oli kandev jõud teisteski ettekannetes – andeka ja suurepära- se Helena Tulve aistinguliselt jõulises ja pae- luvast teoses “Lendajad” flöödile ning Toivo Tulevi rahutult väänuvas ja sugestiivses loos “Du, ewig Du” flöödile, tšellole ja tšem- balole. Aare Tammesalu tõlgendas asjatund- likult Galina Grigorjeva jõulise väljenduse- ga, veidi üldstiilis tšellosonaati “Recitativo accompagnato”.

Helsingin Sanomat 22. V 2006, tõlkinud Andrus Kallastu

Eesti muusikud maailma kontserdielus

PRIIT KUUSK
muusikateadlane

Dirigent Vello Pähn debüteeris 8. aprillil Viini Riigiooperis, juhatahes Tšaikovski muusikal põhineva, John Cranko lavastatud balleti "Onegin" esietendust. Eesti dirigendi kutsumine Mozarti aastal Euroopa ühte kuulsamasse ooperimaja on talle suureks auks. Balletti esitati Vello Pähna käe all 7. maini kokku kuus korda. "Onegin" on juba paar aastat olnud laval ka Berliini Riigiooperis, kus Vello Pähn juhatas seda märtsis ja aprillis vaheldumisi Puccini "Madama Butterflyga" (nimiosas tuntud ameeriklanna Michèle Crider). 30. maist 10. juunini oli Pähnal Berliinis neli etendust Donizetti "Armujooigaga", kus peaosades esinesid Anna Samuil ja Pavol Breslik.

Euroopas on Vello Pähn nõutud juba alates 1988. aastast eelkõige balletidirigendina nii Hamburgi Riigiooperis, Milano La Scalas kui ka Pariisi Rahvusoperis, truppi-de reisidel ja mujalgi. Aastavahetusel juhatas Pähn Pariisi Rahvusoperi pealaval Opéra Bastille's kokku kahtekümmend kolme Rudolf Nurejevi lavastatud "Luikede järve" etendust; "Armujooigi" järel Berliinis kiirustas Pähn taas balletiproovidele Pariisi, kus 19. juunil tõi esiettekandele Maurice Béjart'i uus lühiballettide öhtu: Béla Bartóki aastaks "Võlumandariin", Pierre Henry muusikal "Variations pour une porte et un soupir" ja Raveli "Bolero". Lühiballettidega antakse kuuni 14. juulini kokku kümme etendust.

2003. aastal Pariisis Vello Pähna dirigeerimisel videosalvestatud Juri Grigorovitši balletist "Ivan Julm" on saanud 2005. aasta lõpust alates aga suure läbimüügiga ja häid arvustusi kogunud DVD. Menukas on ka varasem DVD "Dancer's Dream – Romeo & Juliet", Rudolf Nurejevi dokumentaalportree, kus osalevad Pariisi balletitrupi esitantsijad ja Rahvusoperi orkester Vello Pähna juhatusel.

7. mail andis Pariisi Notre-Dame'i katedraalis oma esmakordse soolokontserdi Tallinna Rootsi-Mihkli kiriku organist ja Eesti Orelisõprade Ühingu esimees **Aare-Paul Lattik**. Tema kavas kõlasid Louis Vierne'i "Hymne

Vello Pähn, rahvusvaheliselt silmapaistev eesti dirigent.
FOTO INTERNETIST

au Soleil" kogumikust "24 pièces de fantaisie" op 53, Alfred Karindi "Hällilaul" ("Berceuse") Orelisonaadist nr 3 (1944), Charles Tournemire'i "Paraphrase-Carillon" sarjast "L'Orgue mystique", Vierne'i "Stèle pour un enfant défunt" ("Taevatäht kadunud lapsele") tsüklist "Triptyque" op 58 ja César Francki "Finale" op 21. Kontsert kõigi orelikunstnike unelmate kirikus sai teoks Notre-Dame'i tituleeritud organisti Philippe Léfèbvre'i kutsel ja selle korraldas Assotiation Musique Sacrée a Notre-Dame de Paris. Eesti organisti tutvustas kuulajaile ja juhtis tema kontserti 90ndaies elu-

aastais preester, kes on olnud kirikuga seotud juba kooripoisist peale, tundis Louis Vierne'i ja Charles Widori ning oli katedraalis ka hetkel, kui Vierne oma viimse esinemise tegi ja sealsamas suri. Aare-Paul Lattik tegigi Vierne'i viimaseks jäänud palaga "Taevatäht..." nüüd mälestuskumarduse oma lemmikheliloojale.

Dirigent **Olari Elts** viibis poolteist kuud kontserdireisil Okeaanias ja Austraalias. 25. märtsil juhatas ta Antwerpeni esindus-saalis De Singel orkestri de Filharmonie ees põnevat nüüdismuusikakava, Charles Ivesi Teist sümfooniat, Kevin Volansi "Trio Concerto" esiettekannet ning Erkki-Sven Tüüri "Exodust", ja lendas sealt edasi lõunamandri. Esimene kontsert Uus-Meremaa SOga toimus 31. märtsil, Wellingtoni linnahallis, kus oli kavas Gershwini "Cuban Overture", Klaverikontsert, "Ameeriklane Pariisis" ja "Rhapsody in Blue" (solist Kevin Cole). 5. aprillist 10. aprillini juhatas ta Uus-Meremaa sümfooniaorkestriga uut kava, Mozarti balletimuusikat "Idomeneost", Viulikontserti nr 5 (solistiks Vesa-Matti Leppänen), Schuberti-Weberni "Saksa tantsu" ja Schuberti sümfooniat, mida esitati Wanganui ooperiteatris, Taihape linnahallis, Taupos, Hastingsi ooperiteatris ja Wairoa linnakeskuses. Viimases toimus ka lastekontsert. 21. aprillil dirigeeris Elts Föderatsiooni kontserdimajas Hobartis Tasmaania sümfooniaorkestrit, kavas Ligeti "Romanian Concerto", Bartóki Kolmas klaverikontsert (solist Sydney pianistide konkursi võitnud John Chen), Silvestrovi "The Messenger" ja Mozarti Sümfoonia nr 40.

Viimased kontserdid toimusid 27. aprillist 6. maini Adelaide'i sümfooniaorkestriga Adelaide'i linnahallis. Esimesel neist kõlasid Takemitsu "Night Signal: Signals from Heaven II", Mozarti Sümfoonia nr 40 ja Reekviem, samuti Silvestrovi "The Messenger". Teises kavas olid Chopini / Rogal-Levitski "Chopiniana", Chopini Esimene klaverikontsert ja Rahmaninovi Kolmas sümfoonia (solist John Chen).

20.– 23. aprillini toimus Prantsusmaal Pariisis üheksas Jean Francaix' nimeline konkurss. Esimese koha ja Alain Marion'i auhinna võitsid Alessandra Russo (flööt, Itaalia) ja Ave Kruup (klaver, Eesti). Konkurss toimus kolmes voorus, osa võttis viiskümmend muusikut viieteistkümnelt maalt. Alessandra Russo ja Ave Kruup õpivad hetkel Mannheimi Muusika ja Kunstide Kõrgkoolis, Alessandra Russo prof Jean-Michel Tanquy flöödiklassis ja Ave Kruup prof Ragna Schirmeri klaveriklassis.

THE WORLD OF STRINGS

34. rahvusvaheline keelpilliõpetajate konverents
8.–13. augustini Tallinnas

Euroopa Rahvusvaheline Keelpilliõpetajate Ühing (European String Teachers Association ehk ESTA) asutati 1971. aastal Grazis. Esimese informatsiooni ESTAst tõi Eestisse Ivi Tikvik.

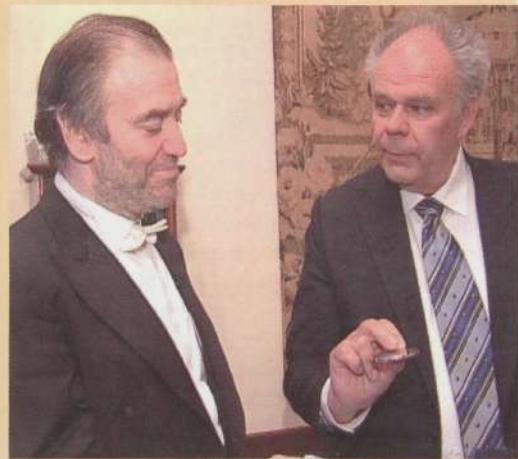
Eesti Keelpilliõpetajate Ühing ehk Eesti ESTA asutati 1989. aastal, asutajaliikmeteks Niina Murdvee ja Aino Riikjärvi. Mõlemad on hiljem olnud ka European String Teachers Associationi juhatuse liikmed (Murdvee 1996 – 2000, Riikjärvi alates aastast 2001).

1991. aastast on eestlased käinud ESTA konverentsidel. Pärast Eesti taasiseseisvumist sai Eesti Keelpilliõpetajate Ühing ESTA täieõiguslikuks liikmeks.

8. - 13. augustini toimub ESTA järjekordne aastakonverents, seekord Tallinnas, korraldajateks Eesti Keelpilliõpetajate Ühing ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia. Konverentsile on registreerunud ligikaudu 160 osavõtjat 14 riigist.

2006. aasta Tubina Ühingu medali pälvis Valeri Gergiev

Seoses Eduard Tubina 100. sünniaastapäeva tähistamisega 2005. aastal otsustas Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu juhatuse hakata välja andma Tubina Ühingu medali. Esmakordselt pälvis selle medali 2005. aastal Neeme Järvi kõigi Tubina sümfooniade esitamise ja heliplaadamise eest. 2006. aasta Tubina medal läks juubelifestivali kuulsale külalisele Valeri Gergievile Tubina Kaheksanda sümfoonia meisterliku ja mõjuva tõlgenduse eest.

Niina Murdvee, millistele teemadele keskendutakse?

Kava ülesehitamisel oleme püüdnud haarta võimalikult laia teemade ringi. Me kasutame ära selle, et elame Ida ja Lääne piiril ning enamik meie praegusest parimast pedagoogilisest kaadrist on saanud täiendusõpetust Venemaal, kuid samas tänu oma geograafilisele paiknemisele, erialalistele sidemetele ja ESTA konverentsidele oleme üsna hästi kursis ka Lääne kaasaegsete meetoditega.

Ida suunda esindavad kolm suurte kogemustega pedagoogi. Prof Irina Botškova annab loengkontserdi Griegi viulisonaadidest ja räägib ka oma õpetajast prof Juri Jankelevitšist. Prof Mari Tampere-Bezrodný tutvustab Igor Bezrodnýst tehtud filmi kaudu prof Abram Jampolski koolkonda. Need kaks meest olid teatavasti Moskva konservatooriumis kahe suure koolkonna professorid. Prof Valentina Jakubovskaja omalt poolt tutvustab Peterburi koolkonda ja jutustab kogemustest kolmeaastaste laste õpetamisel, tšelloduo Diana Ozolina ja Lolita Lilje Lätist esitab läti nüüdismuusikat.

Lääne keelpillisuundi esindab terve rida silmapaistvaid professionaale. Prof Edith Peinemann (Saksamaa), kes on ühtlasi ESTA president, annab soolokontserdi koos prof Peep Lassmanniga ja viib läbi meistriklasse. Prof Bruno Giuranna (Itaalia) annab loengkontserdi Hindemithi Violasonaadi põhjal. Tšellomängu teooria tuntumaid arendajaid Prof Gerhard Mantel (Saksamaa) teeb ettekande teemal

“Sound Physics and Inspiration” ja viib läbi meistriklassi. Prof Jenny Spanoghe (Belgia, Holland) käsitleb Belgia viulitehnika arengut ja esitab viiekeelsele viulile kirjutatud muusikat. Dermot Crehan (Inglismaa) räägib muusikast filmile “Sõrmuste isand”. Airi Koivukoski ja Anja Maja Soomest keskenduvad keelpillimängijate grupiõppe probleemidele.

Eestist on veel neli esinejat: prof Marje Lohuaru räägib rahvusvahelistest suhetest Euroopa muusikaakadeemiade vahel, Andres Leivategija juhib tähelepanu asjaoludele, mis aitavad ära hoida võimalikke pillimängu traumasid, Maret Mursa Tormis tutvustab Alexandertechnika õpetust EMTAs ja mina räägin eesti professionaalsete keelpillimängu pedagoogide ettevalmistamisest.

Lisaks juba mainitutele on konverentsil suur hulk kontserte, kus esinevad meie noored muusikud, alates päris noortest õppuritest kuni viimase H. Elleri nimelise rahvusvahelise viiuldajate konkursi finalistideni.

Tallinnas toimuvad kontserdid EMTAs, raekojas, Nigulistes ja Mustpeade majas.

Teeme ka väljasõidu Pärnusse, kus Pärnu orkestriga esinevad eelmise Eesti ESTA konkursi laureaadid.

Kõik huvilised leiavad täpsema info konverentsi kohta meie koduleheküljelt www.esta.ee.

Küsitles Reet Marttila

Kihelkonna kiriku Steini orel rahvusvahelise luubi all

ALO PÕLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

19.–20. maini toimus Saaremaal, Kihelkonna pastoraadis, Eesti ja kogu Euroopa orelehituse seisukohast oluline kokkusaamine – rahvusvaheline sümposium nimetusega “Ajalooste oreelite säilitamisest Baltikumis”. Sümposiumi korraldamise algpõhjus oli Kihelkonna kiriku saksa meistri Johann Andreas Steini ehitatud ajaloolise oreli 200. aastapäev. 1805. aastal valminud pill on Eestis vanim tänapäeval kasutatav orel ja esindab oma küllalt hästi säilinud kujul väärikalt saksa väljapaistvate orelehitajate Steinide dünastia loomingut. Sellest ka Saksamaa oreლისpetsialistide kõrgendatud huvi selle pilli vastu.

Sümposiumi korraldajateks olid Kölnis restaureeriija hariduse saanud Aleksander Eckert (Saksamaa/Eesti), Stockholmi Nydahl muusikamuuseumi direktor, oreliekspert Göran Grahn (Rootsi), Kihelkonna kiriku õpetaja Rene Reinsoo ja orelimeister Toomas Mäeväli. Ürituse ladusa kulgemise eest kandsid hoolt Merike Metsala ja Elisabeth Nickel. Kohal oli organiste, orelieksperte, muusikateadlasi ja ka lihtsalt orelihuvilisi Lätist, Leedust, Soomest, Rootsist, Belgiast, Austriast, Inglismaalt, Eestist ja eriti arvukalt Saksamaalt. Üllatav oli eesti organistide ja oreლისpetsialistide tagasihoidlik huvi ja osavõtt.

Sümposiumi temaatika lähtepunkt oli orelimeister Johann Andreas Stein ja tema Kihelkonna orel. Sellest hargnenud ettekannete teemad moodustasid kokku avara ja huvitava orelimaastiku, mis haaras suure osa Läänemere kultuuriruumist.

Loetlen siinkohal ettekannete teemasid: ülevaated orelehitusest Kuramaal, Liivimaal ja Eestimaa kuni 19. sajandini (dr Zane Gailite, Jānis Pelše ja Gunārs Dālmanis Lätist); saksa orelimeistri H. A. Contiuse mõju orelehitusele Baltikumis ning tema sidemetest J. S. Bachiga (dr Wolf Hobohm Saksamaalt ja Jānis Kalniņš Lätist); Saaremaa kultuuritegelase Johann Wilhelm von Luce tähendus Kihelkonna oreli sünni seisukohalt (Õilme Salumäe Kuressaarest); Balti orelikeskusest Strahlsundis (Martin Rost Saksamaalt); Steinide orelehituse koolkonnast ja selle levikust Lõuna-Saksamaa kontekstis (dr Michael Kaufmann ja Martin Kölle Saksamaalt); J. A. Steini Kihelkonna kiriku oreli tänasest seisust, Steini teistest Eestisse ehitatud orelistest, oreelite olukorrast tänases Eestis ning nende kurioos-

Kihelkonna Steini orel.

sest statuudist kui kultuurimälestiste mõistes mitte mahtuvatest objektidest (Göran Grahn Rootsist ja Toomas Mäeväli Eestist); orelimeister Fr. Weissenborni tegevusest Baltikumis ja tema osast Kihelkonna oreli säilitamisel (Alvis Melbārdis Lätist); J. A. Steini isa Georg Marcus Steini oreelite restaureerimistest Saksamaal (dr Martin Kares Saksamaalt).

Huvitavaid ettekandeid oli veelgi. Näiteks oreლისpetsialistid Belgiast Koos van de Linde ja Wim Winters tutvustasid Contiuse fondi oreelite restaureerimise nn ideaalprojekti, dr Kaufmann aga illustreeris oma ettekannet organistina Steini oreli lõunasaksa värvika orelimuusikaga (vokaalsolist Cordula Scobel).

19. mai õhtul toimus Kihelkonna kirikus Steini oreli omapärase kavaga kontsert, kus esitatavast muusikast enamiku moodustasid 18. ja 19. sajandist pärit teosed. Kontserdil mängisid saksa organistid Martin Rost, Cordula Scobel ja Tebea Fuhr. Osa kõlanud oreliteoseid (eriti baltisakslaste omi) polegi Eestis mängitud. Ometi on need heliloojad olnud Eestiga (või Lätiga) tihedalt seotud. Nimetan siin vaid mõningaid.

Heinrich Stiehl (1829–1886) –

Lübeckist pärinev väga viljakas helilooja, oli 1880–1886 Tallinnas Oleviste kiriku organist, arendas oluliselt Tallinna muusikaelu, oli dirigent Reval Singakademie juures. Suureks saavutuseks oli 1883. aastal Bachi Matteuse passiooni esitus, mis oli Vene impeeriumis esmakordne, teose esituse korraldas Stiehl ka Peterburis.

Johann Friedrich de La Trobe (1769–1845) – oli aktiivselt tegev 1830. aastail Tartus muusikaelu korraldajana. Tema kõrgtaseme ga laululoomingut võib võrrelda Lääne-Euroopa parimate näidetega. Tegutses mitmel pool Eestis mõisarentniku ja riigiametnikuna.

Johannes Masberg (1855–1882) – Kuressaare Laurentsiuse kiriku organist ja helilooja, oli 1881. aastal sellesse kirikusse Saueri oreli ehitamise initsiaator. Eriti Saaremaa muusikaelu seisukohast on Johannes Masbergiga seotud tegevuse teadvustamine viimase aja avastus. See Saksamaalt tulnud ja 26-aastaselt surnud muusik oli väljapaistev helilooja. Tema Kuressaares 1882. aastal loodud tsaar Aleksander II mälestusoratoorium sai Berliinis heliloomingu võistluse I preemia. Preemiaks mõeldud erialane reis Itaaliasse jäi aga ära,

sest kui preemiataade Kuressaarde jõudis, oli Masberg juba surnud. On huvitav märkida, et Masbergi elu- ja loometee on saanud sümposionil osalenud Cordula Scobeli magistritöö teemaks Maini-äärses Frankfurdis. Siin toodud andmed ongi tema tööst pärit.

Georg Michael Telemann (1748–1831) – Riias tegutsenud kuulsaks helilooja Georg Philipp Telemanni pojapoeg.

Kontserdil kõlasid veel eesti heliloojate Artur Kapi, Peeter Laja ja Andres Uiho oreliteosed. Huvitav oli kuulda Peeter Laja helitööd läti rahvalaulu "Puhu tuul" teemal. See teos oli ilmselt mõeldud autori kummardusena oma õpetajale Rudolf Griwingile – läti päritolu organistile ja Tartus asutatud muusikakooli direktorile (kool tegutses 1919. aastani).

Kontserdil kõlanud oreliteostest ja nende autoritest tegi kontserdi ajal ülevaate siinkirjutaja, kellele langes au rääkida ka eesti orelimuusika suurkujust Peeter Südast just tema kodukirikus ja selle pilli ees, millel Süda õppis orelimängu.

Praegu on Kihelkonna Steini orel väga halvas seisukorras. Sellel saab mängida vaid väiksema ulatusega teoseid. Pill oleks vajanud juba ammu remonti ja professionaalset restaureerimist. Selle pikaajalise ettevalmistustöö koordineerimiseks on moodustatud Kihelkonna Kiriku Oreli Restaureerimise Ühing. Kümmeaastast tagasi koostas orelil põhjaliku restaureerimise programmi Göran Grahn. Tema on ka pilli edaspidise korrastamise üks initsiaatoreid.

Kihelkonna sümposiooni põhieesmärk oligi teadvustada laiemalt J. A. Steini haruldase orelil olemasolu, kooskõlastada ja kiirendada tema restaureerimisega seotud ettevõtmisi. Seda kõike arutleti põhjalikult sümposiooni lõpetanud vestlusringis. Üldine arvamus oli, et orelil restaureerimisega seotud keeruliste sõlmpunktide lahtiharutamisele andis sümposiooni toimumine olulise tõuke.

Esitasin Göran Grahnile kolm lühikest küsimust:

Missugune paistab eesti orelimaastik väljapoole?

Göran Grahn: See on huvitav. Kas või sellepärast, et Eestis on alles suur hulk saksa romantilise oreliehituse traditsiooni pille. Lääne-Euroopas pole neid enam kuigi palju alles.

Milline tähtsus on Steini Kihelkonna orelil Läänemere-äärsete riikide oreliehituse kontekstis?

Kihelkonna orelil on väga suur tähtsus, kuna ta on üks paremini säilinud Contiuse/Steini oreliehituse traditsiooni oreleid terves regioonis.

Millised võimalused võiksid avaneda Steini orelil restaureerimiseks just Kihelkonna sümposiooni valguses?

Tundub, et sümposioon avab restaureerimisprojekti rahastamiseks mitmeid uusi võimalusi, kuna kõik osavõtjad olid mõjutatud Steini orelil ilust ja ka Kihelkonna koguduse südamlisest vastuvõtust.

Tutvustamiseks külalistele Saaremaa ja Lääne-Eesti ajaloolisi oreleid, korraldati sümposioonist osavõtjaile 21. mail ringreis. Paar päeva hiljem tutvuti ka koduorelite väljapanekuga Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis. Suurema tähelepanu osaliseks sai Tannil Kriisa koduorel, mille oli just restaureerinud ja mängukorda seadnud orelimeister Ago Tint.

XII Kuressaare Kammermuusika Päevad

8.–12. august 2006

Kunstiline juht **Andres Paas**

8. august kell 19

Kultuurikeskus

AVAGALA "MOZART 250"

Eesti muusikutega

9. august kell 22

SPA "Rüütli" Rittersaal

VISIOONID

Saksofonikvartett "N[EX]T" (Läti)

10. august kell 19

Kultuurikeskus

FANTAASIAID

Irina Zakharenkova (klaver)

10. august kell 22

Kuressaare linnus

LOSSIMUUSIKA

vokaalkvartett "Quattro Stagioni" (Norra)

11. august kell 22

SPA "Rüütli" Rittersaal

EKSOOTLISED PROMENAADID

CASTAÑUELAS CONTEMPORÁNEAS

Hispaania rütmid ja flamenco

Bélen Cabanes (kontsertklastanjetid, Hispaania)
ja Andreas Maria Germek (kitarr, Austria)

12. august kell 19

Kultuurikeskus

FINALE

Trio Finlandia (Soome)

Piletid müügil alates 01. juulist Kuressaare Kultuurikeskuses ja tund enne algust kohapeal. Piletiinfo +372 524 7475. Festivali hotline: +372 453 6363

Austria Suursaatkond, Saaremaa Kultuurikapitali Ekspertgrupp, Hasartmängumaksu Fond, Ajaleht Meie Maa, Kuressaare Ametikool, Kuressaare Muusikakool, Läti Kontsert, Läti Vabariigi Suursaatkond

www.kammerfest.ee

MELOMAAN

Rein Rannap. Frozen Lightning: Piano Solos.

Estonian Television & Klaveripoeg. DVD, 2006.

Kui maestro on mõisa trepist üles roninud ja viisakalt kummardanud, tuleb tema sõrmede alt kuuldavale fantaasia teemal "O sole mio" – pala, mis tekitab ääretut nostalgiat kõigis, kes kunagi Pärnu Chaplini keskuse terrassil kõige lühema öö improvisatsioonifestivali nautinud. Siin polegi suurt pistmist esteetilise elamusega, atmosfäär mängis selle tolal mitmekordselt üle. Ette rutates mainin, et sama kehtib DVD "Külmunud välk" kohta, kuid sobiv õhkkond tuleb ise luua.

Saint-Saënsi "Luige" faktuuri muudab Rannap rahmaninovlikuks, Raveli "Boleros" kriibib kõrva dissonantsidega liialdamine. Olemasolev rütmiskeem on nullitud midagi samaväärset asemel pakkumata. "Bohemian Rhapsody" puhul tundub aga alusstruktuuri hävitamine vägagi õigustatud – Rannap näib mõistvat, et lihtsalt ilusat töötlust sellest teha ei tasu. "Ave Maria" puhul lähtub Rannap ilmselgelt pigem Bachi HTK prelüüdist kui Gounod' lüürilisest meloodiast, tulemus on meeldivalt reibas. "Meenutused" on pala, mille puhul tuleb kasuks muusikalist tsitaatide tundmine: lisaks "Yesterdayle" jäi esimesel kuulamisel kõrva peenelt seotud laene Mozartilt ja Bachilt.

DVD kõige nõrgema osa

moodustab Rannapi originaallooming. Näib, et "meie Clayderman" on varieerimise peale meister, kuid head teemad kuluvad kõik laulude peale ära ja klaveripalad koosnevadki peamiselt sekventsijärgevustest. Rannapi paladest tuntuim on "Tantsib klaveril", mille ülevoolav magusus häiriks ka kaubanduskeskuses juhusliku taustana. Ainsana paneb end kuulama "Tõttlik teekond", milles erinevalt teistest teostest on elu ja liikumist. Omapärasem on ka aeglane lõpulugu "Luuletus", mis küll, hoolimata kaunist meloodiast, erilist vaheldusrikkust ei paku.

Visuaali poole pealt väärib märkimist Ülle Öuna režii, mis toob üsna ootamatutest rakurssidest esile Rein Rannapi huvitavaid näoilmeid. Kujunduselementidena on Ivi Piho videos tähtsale kohale asetanud mannekeenid, mis paraku mõjuvad veidi totra pingutusega Ääsmäe räämas mõisahoonel elu sisse puhuda.

Maria Mölder muusikateadlane

Saint European King Days. Opium Flirt.

Tuleb rõõmuga tõdeda, et sellist muusikat polnud ma Eestis seni kuulnud. Palju ei kuule seda ka maailmas. Niivõrd kõrval igasugustest vooludest on "Saint European King Days". Pärast ebamäära ja minimalistlikku, samas korralikku introt "Minden Léraz" tuleb tantsumuusikale omase rütmiga "Basement Creatures". Samas on see absoluutselt stiilivaba nn alternatiivse tantsumuusika lugu. Selliseid asju kostis järjekindlalt 90ndate algupoolel, tänapäeval

on selline vabadus väga haruldane. "Sky & Water" kannab kuulaja, nagu nimigi ütleb, eepilisesse taustsüsteemi. Lool on korralik meloodia, samas kõlab see nagu visand, mis pole iseenesest ka paha, ainult spetsiifiline. Ja pikk (tooriku kohta). "Out of the Silent Planeti" eeskujud on selgemad – see on lihtsa käigumustriga vana kooli elektro. Ebatavaline on aga see, et lugu muutub poole pealt indie'ks. Plaadil on veel palju lugusid (õigupoolest enamik), mis näivad mingis mõttes katsetustena, kuid sellisest eklektilisest loomusest see õige suur kala ehk püütaksegi. Eriliste pürgimustena võiks veel ära märkida psühedeelset kraapivat kitarriloo "Planes Ride Waves" ja midagi sellega paralleelset "Pump Kyotos". Samas kõlab plaadi nimiloo puhas klaver, lõõts ja potentsiaalne leierkastimeloodia. Plaat on täis ammandamatuid kontraste; ei saa öelda, et bändil oleks oma käekiri, samas ei saa selle puudumist neile ka ette heita, sest pole ju teada, kas parem on oma käekirja olemasolu või selle puudumine. Viimane tundub mulle millegipärast praegu eelistatavam. "Saint European King Days" ja natuke sellesarnases laadis, kuigi stiililt palju vabam "Girls, Women and Prostitutes of Tartu, Estonia", "If You Need..."; "Somehow through All the Cities" ja "Cafe Perspective" on mu lemmikud. See on tee, mida tasuks kindlasti jätkata, kuigi ametliku scene'i sellisele muusikale veel pole, aga pea see siis tekkida ei või. Kõigist bändidest kõige rohkem sarnaneb Opium Flirt tegelikult Art of Noise'iga.

Erkki Luuk muusikakriitik

Madise margikogu. Tartu Popi ja Roki Instituut. Forwards

TPRI (juht-laulja-klahvpillimängija Kristiina Reidolf, laulja Liina

Leemet, kitarrist Siim Randveer, bassist Lauri Randveer, trummar Lauri Kulpsoo, süntesaatorimängija ja Kaspar Aus, lüritsisist Silver Sikk) on idee ja mõtte tasandil tegutsenud peaaegu viis aastat, kuid ettekannete ja salvestusteni jõuti alles aastal 2004. Algul oli grupp Tartus mõneti üksi ja eraldi seisev, Tartu Ülikool oli kahtlustav, süntesaatoreid ja muud elektroonikat siin linnas salliti vaid Füüsika Instituudis, poleeritud väljenduslaadi peeti tallinlikuks poosetamiseks, kollektiivi süüdistati mitmete välismaa laborite (eriti Stereolabi) tööde plagieerimises jne. Aga niipea kui Tallinnas noori teadureid märgati, hakkas tunnustust tulema ning kiiresti jõuti täismõõdus helisalvestiste kogu väljaandmiseni.

Intrigeerivalt eksistentsiaalburdistliku nimega helikandja (samal teemal on kujundatud ka plaadiga kaasas olev brošüür) jaguneb muusikaliselt ja ideoloogiliselt keskelt kaheks. Lood 1–6 ehk siis "Arno äri", "Balti mere metropol", "Tulevik möödub Merkuurist", "Reis ümber maailma", "Loodus ja tehnika" ning "Unustuse kõver" võiks panna ühisnimetaja futu alla. Aga mitte selle 1980. aastate alguse, vaid 1960ndate lõpu oma – on püütud restaureerida muusikat, mida ennustasid 60ndate lõpu inimesed mängitavat 21. sajandi algul. Välja arvatud "Arno äri", läbitakse teostes teemad teadus, kosmos, inimstevahelised suhted moodsa ühiskonnas, kus kallimat peab ootama kosmodroomi einelauas. Muusikapalad on lihtsad, voolujoonelised, elektrooniliselt hästi disainitud, elegantsed. Kompositsioonides on teatud sarnasust Burt Bacharachi loomin-

guga. Naisvokaalid liiguvad veatus paralleelis, tekitades kuulajas iseeneslikku õnnetunnet. Palju on kasutatud analoogsüntesaatoreid spetsiifiliste heliefektide tekitamiseks.

Plaadi teine pool, lood "Madise margikogu", "Naised ja kajakad", "Kuuseke, Kaseke ja Romantika", "Instituudi hümn", "Spartakiaad", "Rahvusvahelised suhted", "Spock ja Kirk & MacAivar" ja "Tallinna moemaja" võiks panna ühisenimetaja retro alla (tegelikult võiks siia kuuluda ka "Arno äri"). Me liigume stiililiselt tagasi 1980. aastate algupoole või keskpaiga Eesti NSVsse. Võib ette kujutada idüllilist, mida võis vaaadata filmis "Keskpäev" või ETV lastemuusikafilimides. Palav suvi, sabadega jäätisekohvikud, kaljivaadid, õhupallidega lapsed, naljakate soengute ja kleitidega naised, valgetes pükstes ja vuntsidega mehed, külma õhkav sõda, Siluett ja Burda. Muusikaliselt on tuntavad 80ndate Eesti intellektuaalrocki mõjutused: lood on keerulised, äkilised, mitmeosalised, literatuursed, poosetavad. Eriti ähvardav on "Tallinna moemaja", mis paneb plaadile konkreetse punkti nagu perestroika Nõukogude Liidule.

Margus Kiis
muusikakriitik

Aleksander Müller. Ehk seni parimaid?! Võib ju nii ka!

Raske on neid sõnu kirja panna, kui sinus elab armunud kriitiku süda!

Ma nüüd kuulasin seda Aleksander Mülleri plaati "Ehk seni parimad?!" ja pean tunnista-ma, et Mülleri Sass on sama ilus inimene kui Liisi Koikson. Mul on Sassi kummaline armu-suhe. Ma hoolin tast väga. Ta näeb välja nagu räbal raisakotkas, aga kui natuke kraapida, siis karmi kooriku all on peidus imearmas udusulgedes öökullipoeg. Ja kui ta oma kuldse noka lahti teeb, siis tuleb seal üks aus asi. Kuula tema muusikat: ilus, valus ja helge – kõike ühte tegu. Aga sa mõtle nüüd tõesti, esimesed lood on linti mängitud juba 1969! Ajal, kui meie popi-roc-

ki instituudist tuli enamjaolt ainult klimpidega mannaavatu. Aga need Sassi Suuki-aegsed lood kumavad puhtalt, nagu oleks kuurealisesa kusagil New Yorgi studios sisse mängitud. Tartu füüsikute ehitatud "hämmond" kõlab nagu vikerkkaar marmelaadis. Sassi hää on kirkas kui noorel Jim Morrissonil. Eriti sügavale lõikab psühheedeelne põimik nimega "Narkomaan", mille teksti on Juhan Viiding spetsiaalselt Sassi kirjutanud. Kui tollal oleks gloobus olnud teistpidi ees, oleks see lugu jõudnud kindlasti Inglise ja Ameerika edetabelitesse. Nüüd võime üheskoos mõtiskleda teemadel, et kui Vladimir Vössotski, Bob Dylan ja Tom Waits oleksid laulnud eesti keeles...

Ja kuula edasi: Viivi Luige "šlager" on selline lugu, et esmalt ei usugi, et seesama räuskav Sass võib nii õrnalt laulda. Selle kogumiku peal joonistub ka ilusasti välja Sassi bluusimeheks kasvamise tee. Ülejäänud lood on kõik juba läbi sametise rõga lauldud. Nüüd kindlasti võib keegi joriseda, et see Sassi kurvameelse bluusimehe kujund on ainult väga hästi kootud "immitis". Vaino Vahing on kõnelenud Sassist kui osavast näitlejast, kes oskab ennast suurepäraselt ise lavastada. Kuid Sass ei ole seda eitanudki. Aga tema "špiil" on nii elus asi, et võtab heldimuspi-sara silma. Ta on noppinud tekste Runnelilt, Rummolt, Isotammelt, Alliksaarel, Sinijärvelt jt. Lasknud selle kõik läbi oma ainukordse filtri, jätnud mürgid endasse ja välja nirstand puhta kulla. Nii on mees teinud eesti keeles tõelist maailmamuusikat ja elanud truu nagu koopaorav Emajõe-äärses jändri-kus pajus.

Jaani Tootsen
Õülikooli üliõpilane ja rektor

COLLAGE Juuli

Tallinnas

- 1. 07** kell 12 Orelipooltundi sünnipäev: kolm tundi orelimuusikat viieteistkümne organisti esituses toomkirikus
- 1. 07** kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoper Estonias
- 2. 07** kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Jaanika Rand-Sirp (klaver), Annaliisa Pillak (metzosopran)
- 4. 07** kell 19 Klaveriklassika Kumus: Sten Lassmann
- 4. 07** kell 19 Lotars Džerinš (orel) Niguliste kirikus
- 5. 07** kell 18 Stenbocki õuemuusika: Ramon Jaffe (tsello) Stenbocki maja õues
- 5. 07** kell 19 Uued ja vanad kooskõlad: Ene Nael (klavessiin), Indrek Pajus (kontrabass), Eve Neumann (saksofon) Niguliste kiriku Antoniuuse kabelis
- 6. 07** kell 18 Hortus Musicus raekojas
- 7. 07** kell 19 Indrek Vau (trompet), Tiia Tenno (orel) Jaani kirikus
- 7. 07** kell 18 Hortus Musicus Väravatornis
- 7. 07** kell 19 Üksinduse võlud: Corelli Consort Niguliste kiriku Antoniuuse kabelis
- 8. 07** kell 12 Orelipooltund: Kristiina Hoidre toomkirikus
- 8. 07** kell 18 Itaalia serenaad: Aare Saal (bariton), Tiit Kalluste (akordion) raekojas
- 9. 07** kell 18 Päike ja vesi: Oksana Sinkova (flööt), Lea Leiten (klaver) Kadrioru lossis
- 11. 07** kell 18 Keelpillikvartett Tetrarchi koosseisus Kristjan Hallik (viul), Kristiina Koströkina (viul), Laur Eensalu (vioola), Indrek Leivatgeja (tsello) Kadrioru lossis
- 11. 07** kell 19 Diana Enciene (orel) Niguliste kirikus
- 11. 07** kell 19 Klaveriklassika Kumus: Hando Nahkur
- 12. 07** kell 19 Noorte hää: ansambel Improloo, Robert Jürjendal (kitarr) Niguliste kirikus
- 12. 07** kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Jaani kirikus
- 13. 07** kell 19 Tallinn Baroque Jaani kirikus
- 14. 07** kell 19 Annemari Ainomäe (viul), Olev Ainomäe (oboe), Lembit Orgse (klaver) Niguliste kiriku Antoniuuse kabelis
- 15. 07** kell 12 Orelipooltund: Elke Unt toomkirikus
- 15. 07** kell 19 Uus Tallinna Trio: Marrit Gerretz-Traksmann (klaver), Harry Traksmann (viul), Kaido Kelder (tsello) raekojas
- 16. 07** kell 18 Akadeemiline kammer-

muusika Kadrioru lossis: Kadri-Ann Sumera (klaver)

16. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Pirita kloostri varemtes

18. 07 kell 19 Roman Perucki (orel) Niguliste kirikus

19. 07 kell 19 Barokkaariad ja -duetid: Risto Joost (kontratenor), Robert Staak (lauto), Ene Salumäe (orel, klavessiin) Niguliste kiriku Antoniuuse kabelis

20. 07 kell 18 Stenbocki õuemuusika: vokaaliansambel Noorkuu Stenbocki maja õues

21. 07 kell 19 Toomas Vavilov (klarinet), Tiia Tenno (orel) Niguliste kiriku Antoniuuse kabelis

22. 07 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

22. 07 kell 19 Klaaspärlimäng.

Muusika klaasharmonikale: Thomas Bloch (klaasharmonika), Neeme Punder (flööt), Olev Ainomäe (oboe),

Tobiase keelpillikvartett raekojas

23. 07 kell 18 Teet Järvi (tsello), Mari Järvi (klaver) Kadrioru lossis

23. 07 kell 19 Bach'i Missa h-moll: Utrechti ülikooli koor ja orkester Jaani kirikus

25. 07 kell 19 Daniel Zaretsky (orel) Niguliste kirikus

26. 07 kell 19 In G: Leena Laas (viul), Iren Lill (klavessiin) Niguliste kiriku

Antoniuuse kabelis

27. 07 kell 19 Brandenburgi kontsert: Vanemuise kammerorkester, Riivo Kallasmaa (oboe), Indrek Vau (trompet), Kristel Eeroja-Põldoja (viul),

Neeme Punder (flööt), Ele Sonn (klavessiin) Jaani kirikus

27. 07 kell 19 Duo concertante: Tiit Peterson (kitarr), Tauno Saviauk (flööt) raekojas

27. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kaarli kirikus

28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline orelifestival

29. 07 kell 18 Klaveriduo Kai Ratasseppe – Mati Mikalai raekojas

29. 07 kell 19 London Concord Singers toomkirikus

29. 07 kell 20 Andrew Lloyd Webberi galaõhtu Lauluväljakul

30. 07 kell 18 Sigrid Kuulmann (viul), Marko Martin (klaver) Kadrioru lossis

Tartus

1. 07 kell 19 Emajõe suvi: Pentagon Orkestret (Taani) Raekoja platsil

2. 07 kell 17 XV laulu- ja tantsupidu Gaudeamus laululaval

5. 07 kell 20 Hortus Musicus Jaani kirikus

6. 07 kell 19 Emajõe suvi: ansambel

Ellerino, noortebrass Vasetsunft kohviku Shakespeare terrassil

8. 07 kell 17 Peterburi kirikukoor Voskressenije Hristovo Salemi kirikus

12. 07 kell 20 Klarnetite paraad: Toomas Vavilov, Madis Kari, Vahur Vurm, Vello Sakkos, Ahto Jondorf, Kjell-Inge Stevansson, klarnetiansambliid, Aadu Regi (dirigent) Jaani kirikus

13. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Sadamateatris

13. 07 kell 20 Sofia Rubina trio Tartu Ülikooli botaanikaaias

13. 07 kell 23 Hansakontsert. Unelmais olen prii: Bonzo & Tõun, Ahti Bachblum (klaver, orel), Alari Piispea (kontrabass, klarnet) Jaani kirikus

14. 07 kell 19 Klaaspärlimäng: Tokyo Filharmoonia Segakoor, Chifuru Matsubara (dirigent) Jaani kirikus

15. 07 kell 17 Hansakontsert. Songs of Sanctuary: Viljandi noorteorkester ja neidude koor, Harry Illak (dirigent) Jaani kirikus

15. 07 kell 22 Hansakontsert. Duo Concertante: Tiit Peterson (kitarr), Tauno Saviauk (flööti) Jaani kirikus

19. 07 kell 20 Tobiase keelpillikvartett Jaani kirikus

19. 07 kell 20 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Pauluse kirikus

20. 07 kell 19 Muusika korduvale bas-sile: Cantores Vagantes Jaani kirikus

20. 07 kell 19 II Tartu rahvusvahelise puhkpillifestivali "Mürtsupill" avakontsert Raekoja platsil

22. 07 kell 20 Bachi Missa h-moll: Utrechtli ülikooli koor ja orkester Jaani kirikus

26. 07 kell 20 Brandenburgi kontsert: Vanemuise kammerorkester, Riivo Kallasmaa (oboe), Indrek Vau (trompet), Kristel Eeroja-Põldoja (viul), Neeme Punder (flööti), Ele Sonn (klavessiin) Jaani kirikus

27. 07 kell 15 Emajõe suvi: Tartu Senior Swing Band, Johannes Mitt (dirigent) kohviku Shakespeare terrassil

28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline oreelifestival

28. 07 kell 20 James Werts (vokaal, bass), Merike Möksi (vokaal, klavpõllid), Ivo Lille (saksofon), Tõnu Hallik (kitarr) Tartu Ülikooli botaanikaaias

30. 07 kell 12 Oreli muusika pooltund: Kristel Neitsov Peetri kirikus

30. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Peetri kirikus

Pärnus

1.–30. 07 David Oistrachi festival

8. 07 kell 20 Vabamuürlik muusika: Rahvusoperi koor, sümfooniaorkester ja solistid, Arvo Volmer (dirigent) Pärnu kontserdimajas

10. 07 kell 20 Keelpillikvartett Tetrarchi koosseisus Kristjan Hallik (viul), Kristiina Koströkin (viul), Laur

Eensalu (vioola), Indrek Leivategija (tsello) Ammende villas

14. 07 kell 19 Pärnu ooperipäevad. Bellini "Norma": Moskva ooperiteater Novaja Pärnu kontserdimajas

15. 07 kell 19 Pärnu ooperipäevad. "Bravissimo": Moskva ooperiteatri Novaja galakontsert, Mart Miik (õhtujuht) Pärnu kontserdimajas

16. 07 kell 20 Klaaspärlimäng: Tokyo Filharmoonia Segakoor, Chifuru Matsubara (dirigent) Pärnu kontserdimajas

16. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Eliisabeti kirikus

18. 07 kell 20 Klaaspärlimäng. Bütsantsi riitus: Ensemble Jouissance (Austraalia) Eliisabeti kirikus

21. ja 22. 07 kell 20 J. Straussi operett "Nahkhiir": Vanemuise külalisetendus Pärnu kontserdimajas

23. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Mudaravila suveaias

23. 07 kell 20 Klaaspärlimäng. Muusika klaasharmoonikale: Thomas Bloch (klaasharmoonika), Neeme Punder (flööti), Olev Ainomäe (oboe), Tobiase keelpillikvartett Pärnu kontserdimajas

26. 07 kell 20 Klaaspärlimäng. Vene, hispaania ja hiina helinad: Kaia Urb (sopran), Heiki Mätlik (kitarr) Pärnu kontserdimaja kammerisaalis

27. 07 kell 20 Klaaspärlimäng: Pärnu Linnaorkester, Olari Elts (dirigent) Pärnu kontserdimajas

28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline oreelifestival

29. 07 kell 20 Klaaspärlimäng. Heliloojate kuldajastu lõpp: Kammerorkester Opus posth (Moskva), Tatjana Grindenko (viul) Pärnu kontserdimajas

29. 07 kell 20 Kuulsad ooperikoorid: Eesti Rahvusmeeskoor, Mihhail Gerts (dirigent) Tallinna Saksofonikvartett Mudaravila suveaias

29. 07 kell 20 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Äksi kirikus ja Haapsalu toomkirikus

12. ja 14. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Viljandi kaeuumäel ja Aruküla lauluväljakul

13. ja 14. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Harju-Madise Mattiase ja Valjala Martini kirikus

13.–16. 07 Võru folkloorifestival

13. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Vaike Kiik (metosopran), Tiit Kiik (orel) Mustjala kirikus

14. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Katrin Vaht-Nachtigall (viul), Taavi Nachtigall (vioola), Maris Oidekivi (orel) Karja kirikus

14. ja 15. 07 kell 20 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Rõuge ja Tapa kirikus

14. 07 kell 21 Noobel Nelik Köpu tuletorni jalamil

15. 07 kell 18 Hingemuusika: Tallinna Saksofonikvartett Otepää Maarja kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

Peäske (harf), Raivo Peäske (flööti) Kärü kirikus

4. 07 kell 19 Keerubite laul: Kadi-Katariina Sarapik (laul, viul), Heli Reimann (saksofon), Taavo Rimmel (kontrabass) Narva Aleksandri kirikus

5.–9. 07 Haapsalu vanamuusika festival

6. ja 7. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Rakvere kuursaal ja Käsma Meremuuseumis

6. ja 7. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Väike-Maarja ja Otepää kirikus

7.–9. 07 Hiiumaa kammermuusika päevad

7. 07 kell 21 Maarjamaa laulud: ansambel Hүүd ja Hää! Köpu tuletorni jalamil

8. 07 kell 19 Mõisaromantika: Corelli Consort Mooste mõisas

8. ja 9. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kose ja Tori kirikus

9.–15. 07 Viljandi vanamuusika festival

9. ja 11. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Võru kandleaias ja Viinistu kultuurikeskuses

10. 07 kell 20 Keerubite laul: Kadi-Katariina Sarapik (laul, viul), Heli Reimann (saksofon), Taavo Rimmel (kontrabass) Viljandi baptisti kirikus

12. ja 13. 07 kell 20 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Äksi kirikus ja Haapsalu toomkirikus

12. ja 14. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Viljandi kaeuumäel ja Aruküla lauluväljakul

13. ja 14. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Harju-Madise Mattiase ja Valjala Martini kirikus

13.–16. 07 Võru folkloorifestival

13. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Vaike Kiik (metosopran), Tiit Kiik (orel) Mustjala kirikus

14. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Katrin Vaht-Nachtigall (viul), Taavi Nachtigall (vioola), Maris Oidekivi (orel) Karja kirikus

14. ja 15. 07 kell 20 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Rõuge ja Tapa kirikus

14. 07 kell 21 Noobel Nelik Köpu tuletorni jalamil

15. 07 kell 18 Hingemuusika: Tallinna Saksofonikvartett Otepää Maarja kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 20 Seitsme linna muusika. Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Mäetaguse mõisas

15. 07 kell 20 Helisevad Saaremaa oreliid: Aare Saal (bariton), Kerstin Tomson (vioola), Tiit Kiik (orel) Valjala kirikus

15. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

15. 07 kell 21 Nissi suvemuuksika: Annemari Ainomäe (viul), Olev Ainomäe (oboe), Lembit Orgse (klaver) Nissi kirikus

16. 07 kell 17 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Urvaste kirikus

16. 07 kell 19 Seitsme linna muusika. Elavad klassikud: Jaan Arder (laul, mandoliin), Neeme Punder (flöödiid, laul), Ants Nuut (tromboon, tuuba, laul), Allan Jakobi (akordion), Lembit Orgse (klaver) Kiviõli Kunstide koolis *

17. 07 kell 19 Seitsme linna muusika. Bütsantsi riitus: Ensemble Jouissance (Austraalia) Narva Aleksandri kirikus

18. 07 kell 19 Seitsme linna muusika. Kuldne Viini operett: Tiit Laur (sopran), Urmas Põldma (tenor), Siim Selis (klaver) Maidla mõisas

18. ja 19. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Aravete ja Salmelaululaval

19. 07 kell 18 Seitsme linna muusika. Takama Trio: Mareks Lobe (bariton), Tiit Kalluste (akordion), Taavo Rimmel (kontrabass) Kohtla-Järve galeriis

19. 07 kell 19 Seitsme linna muusika: Tšellokvartett C-JAM koosseisus Pärt Tarvas, Villu Vihermäe, Margus Uus, Andreas Lend Narva-Jõesuu kultuurikeskuses

19. ja 20. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Jüri ja Palamuse kirikus

20.–23. 07 XIV Viljandi pärimusmuusika festival

20. 07 kell 18 Seitsme linna muusika: Tallinna Gospelkoor, Riina Tikenberg (dirigent) Sillamäel

20. ja 21. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Kuressaare lossihoovis ja Nautse Mihkli talu õuel Muhumääl

20. ja 21. 07 kell 20 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Elva ja Väike-Maarja kirikus

21. 07 kell 18 Seitsme linna muusika. Euroopa virtuosoid: Arvo Leibur (viul), Mati Mikalai (klaver) Illuka mõisas

21. 07 kell 19 Seitsme linna muusika: Liisi Koiksoni ansambel, Raivo Tafenu ansambel Kalvi mõisas

21. ja 22. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Keila Miikaeli kirikus ja Haapsalu toomkirikus

21. 07 kell 21 Keerubite laul: Kadi-Katariina Sarapik (laul, viul), Heli Reimann (saksofon), Taavo Rimmel (kontrabass) Köpu tuletorni jalamil

22. 07 – 6. 08 Rapla kirikumuusika festival

22. 07 kell 18 Hingemuusika: Tallinna Saksofonikvartett Häädemeste kirikus

22. 07 kell 20 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Harju-Madise Mattiase kirikus

23. 07 kell 17 Ave Maria: Margarita Voites (sopran), Ulla Krigul (orel) Vigala Maarja kirikus

23. ja 26. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kuressaare Laurentiuse kirikus

Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Türi ja Äksi kirikus

24.–30. 07 Haapsalu keelpillimuusikafestival "Viulimängud"
26. ja 28. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Haapsalu kuursaal ja Vösul
27.–30. 07 Kuressaare ooperipäevad
28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline oreelifestival
28. 07 kell 21 Tobiase keelpillikvartett Kõpu tuletorni jalamil
28. ja 29. 07 kell 20 Teisel pool vett: Tajo Kadajas & Jassi Zahharov Kadriina ja Rõuge kirikus
29. 07 kell 18 Cantores Vagantes Tõstamaa mõisas
29. 07 kell 22 Keerubite laul: Kadi-Katariina Sarapik (laul, viiul), Heli Reimann (saksofon), Taavo Remmel (kontrabass) Vastseliina linnuse varemetes
30. 07 kell 20 Ansambel Lindpriid Pärnaõie talu õuel Vapramäel

August

Tallinn

28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline oreelifestival
5. 08 kell 18 Üsna Vaikne Duo koosseisus Jaak Sooäär (kitarr), Tuule Kann (kannel) raekojas
6. 08 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Pille Lill (sopran), Marje Lohuaru (klaver)
8. 08 kell 19 Stenbocki õuemuusika: Tõnu Naissoo ansambel Smoke on the Water Stenbocki maja õues
8. 08 kell 19 Klaveriklassika Kumus: Naili Saripova
9. 08 kell 19 Särav ja sulnis: Eve Kopli (sopran), Heili Meibaum (barokkflööt), Imbi Tarum (klavessiin), Kaido Suss (fagott) Mustpeade Majas
10. 08 kell 19 Eesti keelpillimuusika oreliga: Mikk Murdvee (viiul), Sigrid Kuulmann (viul), Mari-Liis Uibo (viul), Andreas Lend (tšello), Levi-Danel Mägila (tšello), Andres Uibo (orel), Piret Aidulo (orel) Niguliste kirikus
11.–20. 08 Birgitta Festival Pirita kloostris varemetes
11. 08 kell 19 Vaimulikud ja ilmalikud laulud: Kaia Urb (sopran), Heiki Mätlik (kitarr) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
12. 08 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus
12. 08 kell 18 Tõnu Naissoo ansambel Smoke on the Water raekojas
13. 08 kell 18 Leopold ja Amadeus: Maano Männi (viiul), Toomas Vana (klaver) Kadrioru lossis
15. 08 kell 19 Voces Musicales, Risto Joost (dirigent) Niguliste kirikus
16.–20. 08 Tallinna kammermuusika päevad
17. 08 kell 18 Stenbocki õuemuusika. Sansoonikava: Silvi Vrait (vokaal),

Henn Rebane (akordion), Jaak Jürisson (klahvpillid, laul) Stenbocki maja õues
18. 08 kell 19 Hortus Musicus Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
19. 08 kell 19 Heli Jakobson (klaver) raekojas
19. 08 kell 18 Hortus Musicus Kadrioru lossis
20. 08 kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Oksana Sinkova (flööt), Lea Leiten (klaver)
22. 08 kell 19 Klaveriklassika Kumus: Kai Ratassepp, Mati Mikalaj
22. 08 kell 19 Virgo Veldi (saksofon), Aare-Paul Lattik (orel) Niguliste kirikus
25. 08 kell 19 Anton Bruckneri Missa e-moll ja motetid: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Swedish Wind Ensemble, Paul Hillier (dirigent) Rootsi-Mihkli kirikus
25. 08 kell 19 Ohtu hümn: Risto Joost (kontratenor), Mail Sildos (barokkviul), Imbi Tarum (klavessiin) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
26. 08 kell 13 Anton Bruckneri Missa e-moll ja motetid: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Swedish Wind Ensemble, Paul Hillier (dirigent) Rootsi-Mihkli kirikus
26. 08 kell 12 Orelipooltund: Stephen Davies toomkirikus
26. 08 kell 18 Rūta Lipinaitytė (viilul), Mihkel Mattisen (klaver) raekojas
27. 08 kell 18 Valik trionsonaate: Heili Meibaum (barokkflööt), Kaido Välja (barokkviilul), Tõnu Jõesaar (viola da gamba, barokktšello), Marju Riisikamp (klavessiin) Kadrioru lossis

Tartu

28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline oreelifestival
9. 08 kell 20 Tõnu Naissoo ansambel Smoke on the Water Tartu Ülikooli botaanikaaias
12. 08 kell 20 Soe külm: Johanson ja vennad Tartu Ülikooli botaanikaaias
12. 08 kell 20 Eesti teatri suur sünnipäevakontsert laululaval
15. 08 kell 19 Anderssoni ja Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas
16. 08 kell 20 Kutse tantsule: Estonian VGV Trio Jaani kirikus
17.–27. 08 kell 19 Anderssoni ja Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas
18. 08 kell 20 Veneetsia tantsud: Viljandi Linnakapell Jaani kirikus
20. 08 kell 12 Orelimuusika pooltund: Anneli Klaus Peetri kirikus

Pärnu

28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline oreelifestival
1.–10. 08 V rahvusvahelise klaveri SUVEUNiversiteedi kontserdid raekojas
6. 08 kell 20 Klaaspärlimäng. Leopold

ja Amadeus: Maano Männi (viilul), Toomas Vana (klaver) Pärnu kontserdimajas
11. 08 kell 20 Noobel Nelik raekojas
18. 08 kell 20 Kutse tantsule: Estonian VGV Trio Pärnu kontserdimajas
25. 08 kell 20 Tagasi Sorrentosse: Jaan Arder (laul, mandoliin), Henn Rebane (akordion) Pärnu kontserdimaja kammersaal

Jõhvi

17. 08 kell 19 Kuulsad ooperikoorid: Eesti Rahvusmeeskoor, Tallinna Saksofonikvartett, Mihhail Gerts (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
24. 08 kell 19 Tõnu Naissoo ansambel Smoke on the Water Jõhvi kontserdimaja kammersaal
31. 08 kell 19 Strauss-orkester, Maano Männi (dirigent) Jõhvi linna keskvaljakul

Kõikjal üle Eesti

28. 07 – 6. 08 Tallinna rahvusvaheline oreelifestival
2. 08 kell 19 Ma tulen, ma lähen, ma olen...: ansambel Picante Saka mõisas
4. ja 5. 08 kell 19 Põltsamaa Fest. Filmimuusika galakontsert: Maarja-Liis Ilus, Koit Toome, Üle-eestiline noorte sümfooniaorkester, Jüri-Ruut Kangur (dirigent) Põltsamaa lossihoovis
4. 08 kell 21 Power of Wind: Meelis Vind (klarnetid), Virgo Sillamaa (kitarr), Mihkel Mälgand (basskitarr), Ahto Abner (löökpillid) Kõpu tuletorni jalamil
5. 08 kell 16 Hingemuusika: Tallinna Saksofonikvartett Türi Püha Martini kirikus
8.–12. 08 Kuressaare kammermuusika päevad
9. 08 kell 18.30 Tema Kõrgeausus Orel: Andres Uibo (orel), Heiki Mätlik (kitarr), Ka Bo Chan (kontratenor) Hiiu maal Reigi kirikus
10. 08 kell 19 Tallinna Gospelkoor ja ansambel, Riina Tikenberg (dirigent) Rāpina Miikaeli kirikus
11. 08 kell 19 Virgo Veldi (saksofon), Aare-Paul Lattik (orel) Illuka kirikus
11. 08 kell 21 Elavad klassikud: Jaan Arder (laul, mandoliin), Neeme Punder (flöödid, laul), Ants Nuut (tromboon, tuuba, laul), Allan Jakobi (akordion), Lembit Orge (klaver) Kõpu tuletorni jalamil
12. 08 kell 18 Eesti mõisad: vokaalkvartett Quattro Stagioni, Jüri Kuuskemaa (tekst) Maidla mõisas
12. 08 kell 19 Nissi suvemuusika. Kui Liszt oleks kitarril mänginud: Heiki Mätlik (kitarr), Andres Uibo (orel) Nissi kirikus
13. 08 kell 13 Tema Kõrgeausus Orel: Andres Uibo (orel), Heiki Mätlik (kitarr), Ka Bo Chan (kontratenor) Kivi-Vigala kirikus

13. 08 kell 18 Eesti mõisad: vokaalkvartett Quattro Stagioni, Jüri Kuuskemaa (tekst) Keila-Joa mõisas
13. 08 kell 19 Kutse tantsule: Estonian VGV Trio Narva-Jõesuu kultuurikeskuses
15.–20. 08 Võru Vaskpillipäevad
15. 08 kell 20 Leopold ja Amadeus: Maano Männi (viilul), Toomas Vana (klaver) Viljandi Pauluse kirikus
15. ja 16. 08 kell 20 Koit: Tõnis Mägi Muhu ja Kaarma kirikus Saaremaal
17. ja 18. 08 kell 20 Koit: Tõnis Mägi Valjala ja Jämaja kirikus Saaremaal
19. 08 kell 18 Eesti mõisad: Corelli Consort, Jüri Kuuskemaa (tekst), Hannes Kaljujärvi (tekst) Vihterpalu mõisas
19. 08 kell 20 Rahvuskooper Estonia puhkpillikvintett Kõpu tuletorni jalamil
19. 08 kell 20 Koit: Tõnis Mägi Kuressaare kirikus
20. 08 kell 18 Eesti mõisad: Corelli Consort, Jüri Kuuskemaa (tekst), Hannes Kaljujärvi (tekst) Väikemõisa mõisas
20. 08 kell 18 Strand...Rand: Sofia Joons (laul, viiul, hiiu kannel), Meelika Hainsoo (laul, viiul, hiiu kannel, 6-keelne kannel), Toivo Sömer (kannel, ud) Reigi kirikus
20. 08 kell 19 Elavad klassikud: Jaan Arder (laul, mandoliin), Neeme Punder (flöödid, laul), Ants Nuut (tromboon, tuuba, laul), Allan Jakobi (akordion), Lembit Orge (klaver) Sillamäe kultuurikeskuses
23. 08 kell 19 Anton Bruckneri Missa e-moll ja motetid: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Swedish Wind Ensemble, Paul Hillier (dirigent) Haapsalu toomkirikus
24. 08 kell 19 Anton Bruckneri Missa e-moll ja motetid: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Swedish Wind Ensemble, Paul Hillier (dirigent) Kuressaare Laurentsiuse kirikus
25. 08 kell 18 Hingemuusika: Eda Peäske (harf), Raivo Peäske (flööt) Otepää Maarja kirikus
25. 08 kell 19 Kuulsad ooperikoorid: Eesti Rahvusmeeskoor, Tallinna Saksofonikvartett, Mihhail Gerts (dirigent) Saue Gümnaasiumi aulas
26. 08 kell 18 Hingemuusika: Eda Peäske (harf), Raivo Peäske (flööt) Häädemeeste Miikaeli kirikus
26. 08 kell 19 Nissi suvemuusika: Tallinna Poistekoor, Lydia Rahula (dirigent) Nissi kirikus
27. 08 kell 17 Virgo Veldi (saksofon), Aare-Paul Lattik (orel) Harju-Jaani kirikus

Andmed on kontrollitud 17. juunil. Septembrikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 12. augustiks aadressil kristina@ema.edu.ee

TALLINNA XX RAHVUSVAHELINE RELI- FESTIVAL

28.07. – 6.08. 2006

Kunstiline juht Andres Uibo

Orel hüüab Tallinnas, Pärnus, Tartus, kõigis maakondades,
igas kihelkonnas

PRIKE

Uusima juures

Postimees

KLASSIKA

etv

www.concert.ee

Suvemuusika kaunimates mõisates

Mõisaromantika
kontserdisari

KONTSERDID KÜLASTUMÄNGUS UNUSTATUD MÕISAD
www.unustatudmoisad.ee

29. juuni kell 18

Roosna-Alliku mõis Corelli Consort

8. juuli kell 19

Mooste mõis Corelli Consort

29. juuli kell 18

Tõstamaa mõis Cantores Vagantes

26. august kell 18

Mäetaguse mõis

Corelli Consort ja Risto Joost

Corelli Music
www.corelli.ee

2006
EESTI MÕISAD
kontserdisari

TOETAME KOOS VÄIKEMÕISA VÄIKELASTEKODU!
www.vaikemoisa.ee

12. august kell 18

Maidla mõis (Ida-Virumaa)

13. august kell 18

Keila-Joa mõis

Quattro Stagioni
vokaalkvartett, Norra
Jüri Kuuskemaa

19. august kell 18

Vihterpalu mõis

20. august kell 18

Väikemõisa väikelastekodu

Corelli Consort
Hannes Kaljuri, Jüri Kuuskemaa

Piletid: Piletilevi, Statoil ja tund enne algust kohapeal. Eesti mõisad 2006 piletid kuni 31. juulini soodsamad. Info: **1119** www.corelli.ee

Mõisakoolide
riiklik
programm

maxit

VIHTERPALU

NOORSAKONN

Laulatmaa

SIRP

KLASSIKA
RAADIO

ILOPRINT

Eesti Päevaleht

David Oistrachi Festival

2.-22. juuli 2006

02.07 Pühapäev 20:00

Pärnu Kontserdimaja

Löökpilliansambel Kroumata (Rootsi)

Pärnu Linnaorkester (Eesti)

Kiyotaka Teraoka, dirigent (Jaapan)

A. Mellnäs, I. Xenakis, J. Eriksson, G. Grigorjeva,
G. Bizet / R. Šišedrin, A. Nilsson

04.07 Teisipäev 20:00

Pärnu Kontserdimaja

Kim Kashkashian, altiviul (USA)

Lydia Artymiw, klaver (USA)

J. Brahms, P. Hindemith, R. Schumann, D. Šostakovič

05.07 Kolmapäev 19:00

Pärnu Kontserdimaja

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester (Eesti)

Anika Vavic, klaver (Austria)

Paavo Järvi, dirigent (Eesti/USA)

D. Šostakovič

06.07 Neljapäev 20:00

Pärnu Raekoda

Jeroen Riemsdijk, klaver (Holland)

Juri Žislin, viiul (Suurbritannia)

David Abrahamjan, viola (USA)

Levon Muradjan, tšello (Armeenia)

W. A. Mozart, J. Brahms, W. Zwaag

07.07 Reede 20:00

Pärnu Kontserdimaja

Edegemi Noorte Sümfooniaorkester (Belgia)

Ramon Jaffe, tšello (Saksamaa)

Jan Rypens, dirigent (Belgia)

J. Brahms, P. Tšaikovski, F. Gulda,

08.07 Laupäev 20:00

Pärnu Eliisabeti kirik

Vanamuusika ansambel Hortus Musicus (Eesti)

Andres Mustonen, kunstiline juht (Eesti)

Allar Kaasik, tšello (Eesti)

A. Pärt, P. Vahi, A. Knaifel, V. Silvestrov, E-S. Tüür,
G. Kantšeli

09.07 Pühapäev 11:00

Pärnu Raekoda

Hommikukontsert

Andres Mustonen, viiul (Eesti)

Ramon Jaffe, tšello (Saksamaa)

Andreas Fröhlich, klaver (Saksamaa)

J. Haydn, L. van Beethoven, A. Piazzolla

09.07 Pühapäev 20:00

Pärnu Kontserdimaja

Edegemi Noorte Sümfooniaorkester (Belgia)

Elmar Trink, lugeja (Eesti)

Tatiana Berman, viiul (Suurbritannia)

Paavo Järvi, dirigent (Eesti/USA)

Neeme Järvi Suveakadeemia dirigendid

H. Berlioz, C. Saint-Saens, W. A. Mozart,
L. van Beethoven

10.07 Esmaspäev 20:00

Pärnu Eliisabeti kirik

Trio Mediaeval (Norra)

Anonüümsed autorid 13. sajandi Inglismaalt ja Itaaliast

11.07 Teisipäev 20:00

Pärnu Eliisabeti kirik

Avivi Keelpillikvartett (Iisrael)

D. Šostakovič, W. A. Mozart, G. Klein

12.07 Kolmapäev 20:00

Pärnu Kontserdimaja

Venemaa kuldsed hääled

Moskva noorte ooperisolistide gala

Anna Dolgova, sopran, Moskva Suur Teater (Venemaa)

Margarita Nekrassova, metsosopran, Moskva Novaja

Opera (Venemaa)

Konstantin Tolstobrov, tenor, Moskva Suur Teater

(Venemaa)

Vadim Sudarikov, bariton, Moskva ooperiteater

"Helikon" (Venemaa)

Pjotr Novikov, bass, Moskva konservatooriumi

ooperistuudio (Venemaa)

Neeme Järvi Suveakadeemia dirigendid

Neeme Järvi, dirigent (Eesti/USA)

Pärnu Linnaorkester (Eesti)

Toomas Kuter, õhtu juht (Eesti)

W. A. Mozart, G. Rossini, G. Puccini, P. Mascagni,
C. Saint-Saens, R. Leoncavallo, G. Bizet, G. Verdi

15.07 Laupäev 20:00

Eesti Sõjameeste Mälestuskirik, Tori

Bromley Noorte Kammerorkester (Suurbritannia)

Anna Harpham, viiul (Suurbritannia)

Alice Purton, tšello (Suurbritannia)

Jonathan Josephs, dirigent (Suurbritannia)

E. Elgar, H. Villa-Lobos, A. Pärt, J. Tavener,

M. Tippett, W. A. Mozart

16.07 Pühapäev 11:00

Pärnu Raekoda

Hommikukontsert

Elavad klassikud (Eesti)

W. A. Mozart, J. Strauss, J. S. Bach, G. B. Bononcini,

S. Chiara, G. Verdi, R. Volgre, L. van Beethoven,

E. Grieg, J. Haydn, C. M. Bellmann

16.07 Pühapäev 18:00

Jõhvi Kontserdimaja

Peterburi Festivali Kammerorkester (Venemaa)

Antti Siirala, klaver (Soome)

Kalev Kuljus, oboe (Eesti/Saksamaa)

Neeme Järvi, dirigent (Eesti/USA)

W. A. Mozart, P. Tšaikovski, W. Lutoslawski

17.07 Esmaspäev 20:00

Pärnu Raekoda

Hopkinson Smith, renessanssi lauto (Šveits)

J. Dowland, F. Milano

18.07 Teisipäev 20:00

Pärnu Kontserdimaja

Peterburi Festivali Kammerorkester (Venemaa)

Antti Siirala, klaver (Soome)

Kalev Kuljus, oboe (Eesti/Saksamaa)

Sharon Bezaly, flööt (Rootsi)

Katerina Gima, harf (Kreeka)

Neeme Järvi, dirigent (Eesti/USA)

W. A. Mozart

19.07 Kolmapäev 20:00

Pärnu Eliisabeti kirik

Holger Faust-Peters, gamba (Saksamaa)

Iren Lill, klavessiin (Eesti)

D. Buxtehude, J. S. Bach, G. P. Telemann, C. P. E. Bach,

C. F. Abel

20.07 Neljapäev 20:00

Pärnu Eliisabeti kirik

Patricia Rozario, sopran (India/Suurbritannia)

RTÉ Vanbrugh kvartett (Iirimaa)

J. Tavener, A. Schönberg, D. Smirnov

21.07 Reede 11:00

Pärnu Raekoda

Belgia Rahvuspühale pühendatud kontsert

Olivier Meissner, oboe (Prantsusmaa)

Serge Margraff, klarnet (Prantsusmaa/Saksamaa)

Pierre Dubuisson, fagott (Belgia)

Tatiana Fetisova, klaver (Eesti/Venemaa)

F. Poulenc, D. Milhaud, G. Pierné, D. Dondeyne,

21.07 Reede 20:00

Pärnu Eliisabeti kirik

Belgia Rahvuspühale pühendatud kontsert

Lionel Lhote, bass-bariton (Belgia)

Marje Lohuaru, klaver (Eesti)

H. Berlioz, J. Ibert, F. Poulenc, J. Massenet, C. Gounod,

J. Offenbach, W. A. Mozart, R. Leoncavallo, G. Rossini

22.07 Laupäev 18:00

KUMU auditoorium, Tallinn

RTÉ Vanbrugh kvartett (Iirimaa)

D. Šostakovič, A. Zemlinsky, G. Grigorjeva, V. Ullmann

David Oistrachi Festival

www.oistfest.ee

Lisasainfo: www.oistfest.ee / tel 44 20 445, 44 20 446, 50 257 53. Piletid müügil Eesti Kontserdi kassades. Piletilevi (www.piletilevi.ee) ja Piletimaailma (www.piletimaailm.ee) müügikolides. Pärnu Kontserdimaja kassa avatud E-R 10.00–20.00, L 10.00–16.00, P üks tund enne kontserdi algust, info 44 55 800. Raekoda, Eliisabeti kirik, Eesti Sõjameeste mälestuskirik, KUMU – piletid müügil 1 tund enne kontserdi algust kohapeal.

Kontserdipaigad

- Pärnu Kontserdimaja, Aida 4, Pärnu
- Eliisabeti kirik, Nikolai 22, Pärnu
- Pärnu Raekoda, Nikolai 3, Pärnu
- Jõhvi Kontserdimaja, Pargi tn 40, Jõhvi
- KUMU auditoorium, Weizenbergi 34/Välge 3, Tallinn
- Eesti Sõjameeste mälestuskirik, Tori, Pärnumaa

Birgitta Festival 2006

Pirita kloostris
11.-20. august

PE^B₂ 2539 2006,7

T I P P H E T K E D T A L L I N N A K U L T U U R I S U V E S I

11. & 12. AUGUSTIL 21.00

A. PIAZZOLLA TANGO-OOPER
MARIA DE BUENOS AIRES
TEKST HORACIO FERRER
ESMAKORDSELT EESTIS!

Peaosades ANGELIKA KLAS-FAGERLUND,
DANIEL BONILLA-TORRES (Puerto Rico), ARDO RAN VARRES
Lavastaja PEETER VOLKONSKI, kunstnik HARDI VOLMER,
koreograaf LAINE MÄGI. Koostöös Eesti Riikliku Nukuteatriga
Kuni 30.06. 220.- / Alates 01.07. 250.-

15. AUGUSTIL 10.00-19.00
KLOOSTRIPÄEV

Lauluansamblid, tantsuetendused, nukuteater,
tsirkus, mälumäng, käsitöökojad, vesper
Sissepääs tasuta

15. AUGUSTIL 21.00

W. A. MOZART OOPER
LA CLEMENZA DI TITO
(TITUSE HALASTUS)

MOSKVA OOPERITEATER "HELIKON"
Kuni 30.06. 220.- / Alates 01.07. 250.-

16. AUGUSTIL 18.00
TALLINNA RAEKOJAS

W. A. MOZART KAMMEROOPER
APOLLO ET HYACINTHUS

MOSKVA OOPERITEATER "HELIKON"
Reserveeritud etendus

16. AUGUSTIL 21.00 NIGULISTE KIRIKUS

S. RAHMANINOV VAIMULIK KOORIMUUSIKA
MOSKVA OOPERITEATRI "HELIKON" KOOR
Kuni 30.06. 100.- / Alates 01.07. 120.-

17. AUGUSTIL 21.00

D. ŠOSTAKOVITŠ OOPER
MTSENSKI MAAKONNA LADY MACBETH

MOSKVA OOPERITEATER "HELIKON"
Lastele ei soovitata
Kuni 30.06. 250.- / Alates 01.07. 270.-

18. AUGUSTIL 21.00

C. ORFF CARMINA BURANA

ANGELIKA MIKK, URMAS PÖLDMA, JASSI ZAHHAROV
NOVAYA OPERA KOOR (Moskva), TALLINNA POISTEKOOR,
EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER, dirigent ERI KLAS
Koreograafia TIINA OLLESK ja RENE NÖMMIK, Tantsuteater FINE 5
Kuni 30.06. 220.- / Alates 01.07. 250.-

19. AUGUSTIL 21.00

G. VERDI REQUIEM

AILE ASSZONYI, ANNELY PEEBO, JUHAN TRALLA, MATI PALM
NOVAYA OPERA KOOR (Moskva), EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER
Dirigent ERI KLAS, Koreograafia TIINA OLLESK ja RENE NÖMMIK,
Tantsuteater FINE 5
Kuni 30.06. 200.- / Alates 01.07. 220.-

20. AUGUSTIL 21.00

TUULATUD THULE...

TÖNIS MÄGI & ULTIMA THULE, TALLINNA KAMMERORKESTER
Valgusreži
Kuni 30.06. 180.- / Alates 01.07. 200.-

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee
ja www.piletimaailm.com. Müügil ka festivali passid. Reval Hotels First Client
kaardiga, Partnerkaardiga ning Hansapanga kaardiga kuni kahe pileti ostmisel
samale etendusele hinnasoodustus -10%.

Tallinna Filharmoonia jätab endale õiguse teha vajadusel kontserdikavas muudatusi.

FESTIVALI KUNSTILINE
JUHT ERI KLAS
Festivali korraldaja:
Tallinna Filharmoonia
Tel 6613 757
www.filharmoonia.ee

www.birgitta.ee

